Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Magine erets

[ʿal] Shulḥan ʿarukh Oraḥ ḥayim : ʿim kol ha-maʿalot

Ḳaro, Yosef ben Ephraim
קארו, יוסף

Ṿilna, 619 = 1859

תינעת תוכלה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11209

Visual Library

כ כריתת סם (״שי״ דלא מסיב רלוים מרחוק מקום אלא מסמע לגיסים מרוצת רלוים ל״) ג כדין מי סמת לו סם לסר מת ד הרמב״ם (מי מיריטו סם כנתרת סם דשנא מקדש וכו׳ ס״ן דקדק רש״ם סם וס״ם כם ס״ ס׳ מעמס כסם הרמב״ן ומרמב״ם סם מכריעת דאלו קרעין אלין מתאים וכו׳ וכם כנמ׳ מ״ק כ״ו ד כריתת סם ת״ ירו׳ כפ״ם דכרכות ד׳ וכ״ל מרש״ם כפ״ג דע״ק וכ״ל ומב״ם:

יד אפרים

תקסא (מנ״א ס״ק ח׳) ומי מנולר ביירושלים אפילו מגדל ת״ל לקרוע מי כסמגדל ת״ל לקרוע דסם רשם אותן מו כנ״ל :

ב הרואה ירושלים בחורבנה אומר ציון היתה מדבר שממה וקורע ובשרואה (ב) בית המקדש אומר בית קדשנו ותפארתנו אשר הללוך בו אבותינו היה לשרפת אש וכל מחמדינו היה לחרבה (ג) וקורע ד ומהיכן חייב לקרוע ג מן ״ הצופים ואח״כ בשיראה המקדש קורע קרע אחר ד וכל קריעה מפח ד ואם בא דרך המדבר שאו רואה המקדש תחלה קורע על המקדש מפח ואח״כ בשיראה ירושלים מוסיף על קרע ראשון כל שהוא :

ג ה אם קרע על אחת מערי יהודה אינו חוזר וקורע בשיראה שאר ערי יהודה חוץ מירושלים שחוזר וקורע עליה קרע אחר בפני עצמו ואם קרע על ירושלים תחלה אינו צריך לקרוע על שאר ערי יהודה :

ד ו כל הקרעים האלו בידו ומעומד וקורע כל כסותו שעליו עד ד שיגלה את לבו ואינו

ה (ו) מאחה קרעים אלו לעולם ז אבל רשאי לשללן למללן ולתופרן כמין סולמות :

ה ח היה הולך ו ובא (ח) לירושלים הולך ובא תוך ל׳ אינו קורע קרע אחר ואם לאחר ל׳ יום חוזר וקורע (וסוף סדין בפרי יהודה ובמקדש) :

כין שכלומות מוכלים עליכם מקרי מוכן : ב הרואה ירושלים • פסק הרמב״ם ס״ו מכלכות בית הבחירה שקדושת ירושלים קדמה לפתיך לכל ושיין ביבמות דף פ״ב בתוספות והלא״ר הקשה דבכמה מקומות במשנה אמרינן ואם אין מקדש ירקב וכו׳ אלא ע״כ לא קדשה לפיכך הגכנס שתה לפם אין בו כרת מכ״ל וכתוב בכ״מ שזהו ולאי קושיא היא שפרי רבינו פסק כן בפ״ז מכלכות מעשר מי מכ״ל ולי נראה הרמב״ם ס״ל כני׳ התוספות במכו׳ דף י״ט שלא לא מתחלו ע״ם וא״כ דברי הרמב״ם שריכן וקיימים והגכנס שתה למקום המקדש מיב כרת שכולנו שמלי מתי׳ וכ״מ בשבועות דף י״ד ע״ב בתוספות ד״ה ושלם כו׳ וכן כתב בס״ם וכן כתב בלבוש בשבועות : ג מן הצופים • פירוש אע״ג דלאה ב״ה לו ירושלים קודם מיגיע לצופים לא מביב לאיה דלמוק מקום הוא (ב״י) אבל הא׳ בפסמים דף מ״ב כתבו לצופים הוי מ׳ כ״מ סביב ירושלים שיכולין לראות מפס מכ״ל וכתי״ם כתב בגם דעת רש״ן ע״ב : ד שיגלה את לבו • ולכן יקרע בגד שמלל עבי״ר ס׳ ס״מ ס״ע : ה מאחה • פיירו תפילה מכנפים ואחרת עליה מבמון (מול) ורש״ י פירש תפילה מוך ל׳ יום אע״פ שלא קרע כגון שדר בתוכה ל״ל לקרוע על ערי יהודה ו ובא לירושלים • נראה לי דהכרוחה ירושלים תוך ל׳ יום אע״פ שלא קרע כגון שדר בתוכה ל״ל לקרוע דבקפטוחו פשוט וכפגדיל אינו צריך לקרוע דפא ראה אותה תוך ל׳ יום. ומע״ם סימן כ״ר וכ״ד פפ׳ שלי׳ :

שערי תשובה

(ה) ביום הולך כו׳ וכתב מרדכי׳ פי׳ תרפ״ו מדר בירושלים ושברו שלין ל׳ יום אלא דאם בתפ״ק חייב לקרוע • אך לא אזהרי בזה פ״ם וכסרי״ כתב נ״כ שלא נסנו כך • ושיין ברבא״ן פי׳ רבינ״ם בכתב מחתר לסתקרב אל שתתי בפ״ק וגיכנס לפליות אסר בביב בפ״ק ושיין בפסר דרך הקודש נמהר״ם ז״ל :

באר היטב

(ב) בית המקדש • ומכנכם פתה לפקום מקדש חייב כרת מכולנו שמלי מתים ס״ח ע״ב : (ג) וקורע • שכ״ם מחייב ובכתבות הקרעים ולכבות ולקנון ולזכר מוצור פלוסים כלו בגיים עד סוף ובקשרים מגבך בגדון דיין לפת כי כל מבשפרי לפת לפר לפרים שבלו כי כל בלבו מבשב ומו׳: (ד) מלאכה • פירש הפרים מיוסרמה: (ה) ליירושלים • ל״ל דסרוחים ירושלים חוץ לפ״ר יום אע״פ שלא קרע כגון שדר בתוכה ל״ל לקרוע על שרי יהודה • ומי שלולי ביירושלים אפי׳ מגדיל ת״ל לקרוע דבקפטוחו פשוט ובכמגדיל ת״ל לקרוע דפא ראה אותן מו כנ״ל :

ת פיסחא דוקא מכולא מעניים ״ל כ מרש״ם מם ג שור כנם מי מעמרי :

עשרת זקנים

תקסב (א) שיראו ג׳ כוכבים • ובירון שחלבנה ורחת ומאירה על הארץ בירוע שכבר שקעה בשם חירו׳ ובתחתות אשיר״ ת״ק דתענית בעינן להמתין עד שנראה ג׳ כוכבים או עד שחלבנה ורחת בכתומאירה על הארץ (ב) וכן חתן כו׳ ואע״ג שלא הגנה בתחלה שלא ישלים אפי׳ חכי יכול לשחות כיון דנתה כך הוה ליה כבר שחתנת אבל בתענית אחר צריך להתענות דלכבת רוקה אינו מועיל תנאי מכל מקום אף חתן המחמיר להתענות בפ״ר תע״ב :

יד אפרים

(במנ״א ס״ק ר׳) מפ״ם מי מחתם בשבת קבלם מו׳ מנ״ל :

הלכות תענית

תקסב דין קבלת התענית • ובו י״ג סעיפים

א ה כל תענית שלא שקעה עליו חמה דהיינו שלא השלימו ב עד צאת הכוכבים (דסייגו (א) מירלו ג׳ כוכבים)

א (א) ביומים לו מלבנה ורחת בכח ומאיר על הארץ (מנהות מבר״י פ״ק דתענית ומנהות מיימוני פ״ה) **אינו תענית ואם דעתו לאכול קודם לכן אינו מתפלל עננו :** מנה מיהו מוסיף להתפלל עננו **ב** אף על פי שאין (ב) מתליגין עד לאה מכוכבים (א) וכן דעת מקצת רבותא (מה״ר פ״ז סימן קכ״ז) וכ״ל דוקא ביחיד דאומר עננו בסומא תפלה דבלאו הכי יכול לסוסיף כמו שמבאר לעיל סי׳ קי״ם אבל **ג** ס״ל לא יאמר עננו אא״כ מתליגין וכן מוסיף:

ב **ויש אומרים שמי שרגיל להתענות** (ג) **עשרת ימי תשובה כיון ד** (ב) **שאין רגילות לקבלם בתפלה אין צריך להתענות עד צאת הכוכבים אלא ה עד** (ד) **שיצא מבה״כ :** מנה ויחיד מתפלל עננו (מנהות מבר״י ומרדכי פ״ק דתענית) (ב) וכן חתן יתפלל עננו קודם מיכנס לחופה ולא יוכל לשחות מטום של ברכה

תקסב כתב הגמ״ מע״ג דבגמרא מוכח דאי לאו מומרא דע״ב כין הסמכות שלו הוה שרי מסמע דבשאר תענית שרי בסיקא דידהו י״ל שאני ביולי יומא מחפוקי יומא דליכנס בתענית שרי בין הסמכות שלו כגון עפ״ב אבל סוף התענית מסיקא לא נפקא קדושתה עד ל״ם דאז הוי ואלאי לילה עכ״ל ב״י בסמו והוא בגמרא ס״ר דפסחים (וע׳ סי׳ עפ״ו ס״ם מ״ם) ולית״ת עם דבה״ג שפוסקים מבע״י בה״ם שלו לאסור אך אין ת״ל בבבל עיין סימן תקע״ם סעיף יו״ד ואם כן ימיד סמתענה לילה ויום אין לריך לבסיק בין הסמכות אבל אם קבל עליו ת״ל לריך לגסוג כחומר כל ת״ל (ב״י סי׳ תקס״ג) ושיין סימן רמ״ם ומ״ם טוב שלא לגנס לבית הספק ויפסיק מבע״י עמ״ם סימן לל״ם סס״ו : **א בינונים** • אבל (קטנים) (גדולים) לא מבני (כ״ג להגיה) • ואפשר דפירוטו קטנים מאבר כמ״ם כי״ר סימן רס״ג ס״ם ובפ״ד סס) : **ב** אע״פ שאין משלימין • מיהו אם פירש בשמת קבלה שלא להפלים אפילו התענה עד מגמה גדולה מתפלל עננו אבל אם לא קבל תענית אחר לריך להפלים (עפ״ב ובסי׳ רמ״ם) ואם לא הפלים ואבל עיין סי׳ תקס״ח ואם אבל קודם שהתפלל אין מתפלל עננו (ת״ה סימן קכ״ז) : **ג** ש״ין **לא יאמר** • הטיקר קי״ל דלא מקרי תענית בלא הפלמה כמ״ם סי״ח (ד״מ) : **ד שאין רגילות לקבלם** • מקובלים ושומרים מכח מנהגם ואפילו המתענים כולם מון מזום מ׳ כדי שלא יהא עליו כגדר מ״ע קבלה והפלמה (ת״ה) ולפ״ז אותם המתענים לשולם יום לאמון של סליחות מ״ע קבלה והפלמה כיון שמקובלים מכח מנהגם • מיהו הסולם מהגיון להפלים ואפשר דאסור להתיר לאם עבי״ר סימן רי״ד • ואפשר מתחסם המנהג מכח עשות שרלו בפ״ע שאחר מי שאינו מתענה כל ימי כו׳ בעי קבלה והפלמה ושאו בזה דמייני במי שאינו נוהג להתענות כל שנה ות״כ לריך לקבל התענית לכן לריך להפלים אבל מי שמתענה כל שנה אפילו יום מ׳ מ״ע קבלה והפלמה ומכ״ם מי שמתנה בשמת קבלה אחין לריך להפלים

תקסב (א) וכן דעת מקצת רבוותא • הוא דעת הרמב״ם שכתב אפילו אבל ואחה ואחר כך התחיל להתענות אין לריכי תענית לשנות ואם עכ״ם הירום׳ ונכד הגמודיגו דאחר״ח והוא שלא אבל כל אותו היום וכבר כתבו בשם הרשב״א שמעם שהרמב״ם מזה בו והלריך דוקא שלא מעם כל היום וע״כ תמוה מ״ם לא״ח שהיה״ יאמר מעינו דהיאך יאמר ביום לוס תענית ומעיתו אינו תענית ומו״ם ז״ל כתב שמ״ם לשות הוא לומר מעינו וכתב שהרמב״ם ורמב״ן והרא״ם והר״ן ס״ל דקבלת תענית שעות קודם התענית מהני כו׳ ואחמת לא ס״ל ק אלא אם של כל פרים התענה כל היום רק שקבלת היום היה בלא קבלת תענית אבל מ״מ לא אבל כל היום וכמ״ם הטור ומוחבר לקמן ס״י רק שהרמב״ם היה סובר כן דלא בעינן תענית כל היום ולאבי״ם ביקש לתלוי ומה לו לתירולי כיון שהוא עצמו מחז בו כמ״ם הרשב״א רק שהרבי בשם לאבן והג״ם ס״ל דאם״ם מתפלל מעינו ונלא״ל דולאי אין אחר שהנהג כלום מ״מ מאן דלא מתפלל מעינו בתענית שאינו מפלים מרוים שפק ברכה לרוב שוסקי׳ ואע״ג דאין לזה ברכה בס״ע ביחיד מלא כוללה בס״ת מ״מ לעון לוס תעניתו אינו הגון לדידהו דסתם תענ׳ הוא יום אלם והו דכיון דלוסקים שלא לומר מעינו הוי הפסק בברכה של ס״ת כמ״ם הטור סי׳ תקס״ג לשנין קבלת תענית בס״ת טוב שלא להפסיק בתפלה והדולג אז ב׳ תיבות אינו לוס תעניתו יפה עושה לע״ד : (ב) שאין רגילות לקבלם • כ״כ הטור ומרדכי ומפרש בת״ם דמקובלים ושומרים מכח מנהגם אבל המתענה רק ב׳ או ג׳ ימים לאוד לריכים לקבל וכמ״ם למ״ת בסמוך ולע״ד אמ״נ דשבשיו אין מקבלים המתענים בכך מ״מ כל המתענה קלת ימים דשתו על כך כי המנהג כן הוא והוי כאילו פירש אינו רולה להפלים וק״ל דאם הם מקובלים ושומרים ה״ל ממש קבל עליו כמ״ם בסי״ב אלא גראה דהך אחין רגילים לקבלם פירוש שבכוונה אין מתחיקין זה לתענית

ה עד שיצא מבהכ״נ • ערבית (הג״ה) מסמע דוקא אחר תפלת ערבית שהוא אחר י״ח שעות קמות רביע וכמ״ם בכ״י סימן למ״ש בשם המרדכי דאם מקרי הפלמה אחר שנכנס יום שלאחריו וכ״מ סי׳ תקי״ב סי״ח וסי׳ תקנ״ט ס״ם מיהו נ״ל דכל שהתפלל ממהר בזמן הנ״ל דין דיהון שהוא תחילת הפקיעה מקרי הפלמת תענית ועפי׳ תקנ״ב סי״ח וכ״כ

שערי תשובה

תקסב (א) ביומים שנכס״ם וכ׳ בר״י המייחב עפ״י מ״ם הסך ביו״ד סי׳ רס״ח ס״ק ס׳ ושיין סימן

באר היטב

תקסב (א) ביומים • אבל (גדולים) לא מהני ועפי׳ רכ״ם ס״ק ח׳ • (אחר המנים אע״פ שנכפרים ישנים נלחב קטנים הוא שעות כמנן אבריהם עיין סימן רכ״ם) : (ב) מבלימין • פירוש בשעת הקבלה שלא להפלים אלא אם שלא מתענה עד מחם גדולה מתפלל עננו אבל אם קבל תענית אחר לריך לבסיק ואם לא הפלים ואבל לא בסיק עיין סימן תקס״ח ואם אבל קודם שהתפלל אין מתפללין עננו מ״ם אבל לדוקא מתפלל עננו בתענית מרוים שפק ברכה לרוב שוסקים • ולפ״ז אם בא אחין לוס בברכה בשרי אחים ביחיד אלא מלא מוכלה בס״ת מ״מ לעון לוס תעניתו אין בגון לדידהו דסתם תענ׳ הוא יום אלם ואם דכיון דלוסקים אלא לומר מעינו הוי הפסק בברכה של ס״ת כמ״ם הטור סי׳ תקס״ג לשנין קבלת תענית בס״ת טוב שלא להפסיק בתפלה והדולג אז ב׳ תיבות אינו לוס תעניתו יפה עושה לע״ד : (ב) שאין רגילות לקבלם • כ״כ הטור ומרדכי ומפרש בת״ם דמקובלים ושומרים מכח מנהגם אבל המתענה רק ב׳ או ג׳ ימים לאוד לריכים לקבל וכמ״ם למ״ת בסמוך ולע״ד אמ״נ דשבשיו אין מקבלים המתענים בכך מ״מ כל המתענה קלת ימים דשתו על כך כי המנהג כן הוא והוי כאילו פירש אינו רולה להפלים וק״ל דאם הם מקובלים ושומרים ה״ל ממש קבל עליו כמ״ם בסי״ב אלא גראה דהך אחין רגילים לקבלם פירוש שבכוונה אין מתחיקין זה לתענית

להתענית אלא לעבר בעצמה וכמ"ש אח"כ אפילו לדעת ת"ה : (ג) מי"ז בתמוז כו' · כתב בת"ה דהכהו דמי לד' לומות של המוכרן ול"ל לי' ימי תשובה שהתענית לעבירה בעצמה של הענתיד כדי לקבל התפלה ויקרע בגד כל היום ת"ם דאר"ח ב"ל פעם א' מל ס"ב בשבת כו' ולא הסלמנו מפני מי"ם שלנו הי' ומפני התם נמי לעבורי' נפשיה קא מכוין והא ר"ח ב"ל לא התפלל על העתיד לק"מ דמה שהקילו בשביל קבלת עבר לחוד היינו אלא כיוונו כלל שיהא זה תענית אלא לעבר וזכר בעצמה אבל בת"ה מיירי שהוא תענית וזה מחלק בין עבר לעתיד וזה מתורץ מה שמקשים התו' שם על מ"ם התם לעבורי כו' ותפ"נ דאמרי' מעמדב ב"ה בעב' מגילת תענית כו' אלי תנא ס"ל דלא בטלה ונפ"ד ניחא דתענית הוא בתורת תענית בטל האיסור מה שאנו במגילת תענית דלא להתענות בי"ט אבל קבלה לעבר בעצמה לא היה אסור מעולם ופ"כ לא היה בכלל הביטול כנלפ"ד : (ד) ועי"ל סי' רמ"ם-גם לענין תענית יחיד ליים ע"ם בדבריו : (ה) וכן נ"ל לנהוג בתענית יחיד· כבר כתבנו לענין שלא סקשה עליו חמה בסמוך בהפלה שנינו וכ"ה ג"כ כאן כי אני דברי' אלו שוין דהיינו בשלמת התענית וקבלת התענית דמקום שהקילו לעבר בעצמה ובזה יוצא לכל הדיעות כנלפ"ד : (ו) מתפלל עננו · נראה הטעם דשפיר יוכל לומר בו טוב תעניתנו אע"פ שלא קיבלו כיון דמסמיס הוא דרמו עליה הוי מקום קבלה מעלמו : (ז) אימתי מקבלו · בגמ' פליגי רב ס"ל בגמרא דהיינו כשיגיע זמן המנחה וס"ל להרא"ם דקודם לזה אי' הוליח בסיו לא מהני ולהאי"ה ס"ל דכ"ם דמהני קודם למנחה ושמואל ס"ל בתפלת המנחה פר"ה מ"אמר בש"ם דמיני יחיד למחר יר"מ בתקבלני בתכבה שב"ל רי"ף · ונתב הטור וכיון דאיכא פלוגתא דרבוותא הרי"ף פוסק כשמואל והרא"ד כרב טוב שלא להפסיק בתפלה מי' דכיון שיש סבלה לפסוק כרב לו כשמואל יש לנו לבטר כרב שלא להפסיק · ובב"י הביא בשם המגיד דיש בקצת ספרי הרמב"ם בל' זה כשיתפלל תפלת המנחה לו אחר המנחה וכן הפתיק כאן ודבר פשוט שיותר טוב לאחרו אחר התפלה דהיינו קודם אלהי נצור ולא להפסיק ע"כ יותר טוב לאומרו קודם אלהי נצור וכן כתב בסמ"ק : (ח) אם הרהר בלבו · ז"ל הרמ"ם פ"ק דתענית כתב הר"ר יהודא בשם ר"ת אם היה בדעתו להתענות מתחמול ולא קבל עליו במנחה אך בלבו היה להתענות מתחמול אלא שלא הוילתו מפני מקרי שפיר תענית דהוי בכלל מדיב לב דתיתה פ"ג דשבועות דאם לא מהני בשפתיו דהיינו דבר הלמד מהני בלבו אם"פ שלא הוילתו בשפתיו ואע"ג דאמר התם דלענין שבועה לא מהני גמר בלבו בשפתים דכתיב בשבועה בשפתים מסחבר דכל עניני מדרבי ישמעאל הקדם אם לא הוילתו מפני כלום הוי דבריה שבלב ואמר שמואל גמר בלבו צריך שיוילתו בשפתיו אע"ג דכתיב לב עולות הם לאמרינן חולין מקדשים לא יצלו· והאידנא כל הקדם לו דין חולין שלין עתה הקדם לנדקן הבית ואינו אלא לפדקה שלכך צריך שיוילתו בשפתיו כו' אי"כ לא ס"ל כר"ת וקשיין דברי הרמ"ם והטור אחרי וב"י בי"ד סי' רנ"ח הביא בשם מהרי"ק שורש קס"א שהרמ"ם בתשובה זו אינו תופס כר"ת (*) דבמ"ק דתענית כתב דגבי לדקה ומ"ה פסק דגבי לדקה מועיל גמר בלבו עכ"ל וגם המרדכי פ"ק דב"ב כתב בשם תשו' ר"מ דלדקה כנדרים ונדבות דמיא הלכך גמר בלבו ליתן לדקה מייב כאילו הוילתו מפיו עכ"ל · ונלע"ד דהרמ"ם וטור הסכימו לפסק דר"ת לענין תענית אלא דמ"מ בפי' הפשט לא הסכימו לדיתה בפ"ג דשבועות אמר שמואל גמר בלבו צריך שיוילתו בשפתיו שמאמר לבל אחר יבטא האדם בשבועה מיתיבי מועלת שפתיך תשמור ועשית אין לי אלא שהוילת בשפתיו גמר בלבו מנין ת"ל כל מדיב לב שאני התם דכתיב כל מדיב לב וגנמות מיניה ומסקי' חולין מקדשים לא יצלו· וים לפקפות לר"ת דמהלק שבועה מנדר מאי פריך בגמרא מנדר דמועלת שפתיך קאי אל נדר דהא כתיב נבי נדר דכתיב כל מדיב לב דתיתה שבועה מנדר ובזה מתרץ דחולין מקדשי' לא יצלו' · דאי"כ לא היה לר"ת למלק בין שבועה לנדר אלא בין חולין לקדשי' בין בשבועה בין בנדר ול"ל דר"ת ס"ל דודאי בשבועה לא הוה בעוס דוהתם דמהני כיון דלא יצלין מקדשים אבל בנדר יצלו' אל נדר מפסוק זה ול"ל יצלותא בזה אלא דהכל היה בכלל פסוק זה כיון דגבי לן קרא בנדר שתם ומיהו אחר דמהני הרהור הכיון בקדשים מסתמא הכל בכלל אחי' חולין משא"כ שבועה שלא נכלל בפסוק זה אלא דאתה בא לילף מפסוק זה בזה אמרי' חולין מקדשים לא יצלין כל"ל דעת ר"ת אבל הרמ"ם לא ס"ל האי סברא דכל נדר נכלל בפסוק זה אלא קרא כתיב דוקא קדשים ואתה בא ללמוד ממנו שאר נדר ע"כ אמר חולין מקדשים לא יצלין אפילו בנדר שעמו אלא בהאין מתחב בקדשי' דהא תענית במקום קרבן שהוא מקריב גופו לשמים ומדיף מלדקה שהיא לעזרך הבריות · ולאי' לזה מדברי הרמ"ם פ"ק דתענית שהביא עם דברי הרלב"ד

(*) ל"ל וכפ"ק

(תפ"ד סימן קכ"ז) אבל מי שמתענה (ג) מי"ז בתמוז עד הטעם כתב ן צריך (ה) להפלים אפ"נ דאיתו צריך קבלה וכן מי שאינו מתענה כל עברת ימי תשובה רק מתענה יום או יומים כפי קבלה והסלמנו (תפ"ד סימן קמ"ז) ונראה לי דדוקא בשתה אבל אם ן (ו) התנה אלא להפלים הרשות בידו דלא עדיף מיאחר תענית :

ג ד יחיד שקבל עליו תענית שתם בערב שבת צריך להתענות עד צאת הכוכבים אם לא שפירש בשעת קבלת התענית עד שישלימו הצבור תפלתם (ופ"ל סימן (ז) רמ"ם) :

ד (ג) ה תענית חלום צריך להתענות עד צאת הכוכבים ואפילו בע"ש (ד) (ויעיין לעיל סימן רמ"ם ס"ד) :

ה ו כל תענית שלא קבלו עליו היחיד מבעוד יום אינו תענית : הגה להתפלל עננו ולא לענין שם חייב ח תענית שתם והתענה כך ט לא יצא ידי נדרו (מרדכי וסנלות מיימוני פ"ם) מיהו (ד) יש תומרים דמתפלל עננו (מרדכי בשם ר"י) (ה) וכן נראה לי י לנהוג בתענית (ח) יחיד ולכולי עלמא המתענה רעניתא חלום (ו) מתפלל עננו אף על פי שלא קבלו עליו מאתמול :

ו (ז) ז אימתי מקבלו בתפלת המנחה אומר ח בשומע תפלה או פ אחר שסיים תפלתו קודם שיעקור רגליו הריני בתענית יחיד מחר יהי רצון שתהא תפלתי ביום תעניתי מקובלת (י) ואם לא הוציא בפיו (ח) אם הרהר בלבו שהוא מקבל תענית למחר הוי

(ג) תענית חלום יאסר עניגו בש"ת · אע"ג דלא קבלה דמשמים רמיא עלי' האי תענית שאין לו לאכול הלכך יאסר ב"כ עניגו(ר"י"א) דמתפלל עניגו · הייגו באם קבל עליו אחר חשיכה ואפילו מי שנמלך בליל להתענו' למחר וקבל עליו התענית מתפלל עניגו וכן עריף בסי' כרי לצאת ידי חובה כולם אבל אם לא קבל עליו כלל אלא התענה כך לילה ויום כיון דלא הוה תענית לענין שצריך להשלים נדרו ויכול לאכול אין עליו שם תענית ואינו יכול להתפלל עניגו ואפי' נסר בלבו שאז צריך לקיים נדרו ס"ם לענין תפלה עניגו אינו מועיל אותה קבלה והבא לחומרא ובא לחומרא ז (ה) ואם לא הוציא בפיו אם הרהר בלבו כו' · וי"א בזה אין חילוק בין נסר בלבו קודם שעת המנחה או בשעת מנחה או בלילה הבל שוה דצריך להתענות מדין נדר לר"ת דס"ל לחלק בינגדר לשבועה ברין זה אבל לענין תפלה עניגו נראה דבבל ענין לא יתפלל עניגו אפי' נסר בלבו בשעת תפלת מנחה וכל זה הוא כשאומר עניגו ביום צום תעניתנו אבל אם ישמים סלות אלו ודאי יוכל לומר כל הנוסח דאינו אלא הרגונים לבד ואפילו לא צם כל עיקר יכול לומר כן (מורי בב"ח) ונכון הוא כדי לצאת ידי כולם לגמור בלבו בתפלה בשעה שאומר שמע קולינו ואחר התפלה באלהי נצור ויוצא בשפתיו הריני בתענית כו' וכב"ל ולא בש"ת משום חשש הפסק (מהרש"ל) וכן אם קבל עליו התענית קודם תפלת מנחה הוי קבלה וכ"ש קודם לכן ובאם קבל להתענות ב' ימים עם הלילה שביניהם ואכל הלילה

(ג) תענית חלום יאסר עניגו בש"ת · אע"ג דלא קבלה דמשמים רמיא עלי' האי תענית שאין לו לאכול הלכך יאסר ב"כ עניגו(ר"י"א) דמתפלל עניגו · הייגו באם קבל עליו אחר חשיכה ואפילו מי שנמלך בליל להתענו' למחר וקבל עליו התענית מתפלל עניגו וכן עריף בסי' כרי לצאת ידי חובה כולם אבל אם לא קבל עליו כלל אלא התענה כך לילה ויום כיון דלא הוה תענית לענין שצריך להשלים נדרו ויכול לאכול אין עליו שם תענית ואינו יכול להתפלל עניגו ואפי' נסר בלבו שאז צריך לקיים נדרו ס"ם לענין תפלה עניגו אינו מועיל אותה קבלה והבא לחומרא וחבא לחומרא ז (ה) ואם לא הוציא בפיו אם הרהר בלבו כו' · וי"א בזה אין חילוק בין נסר בלבו קודם שעת המנחה או בשעת מנחה או בלילה הבל שוה דצריך להתענות מדין נדר לר"ת דס"ל לחלק בינגדר לשבועה ברין זה אבל לענין תפלה עניגו נראה דבבל ענין לא יתפלל עניגו אפי' נסר בלבו בשעת תפלת מנחה וכל זה הוא כשאומר עניגו ביום צום תעניתנו אבל אם ישמים סלות אלו ודאי יוכל לומר כל הנוסח דאינו אלא הרגונים לבד ואפילו לא צם כל עיקר יכול לומר כן (מורי בב"ח) ונכון הוא כדי לצאת ידי כולם לגמור בלבו בתפלה בשעה שאומר שמע קולינו ואחר התפלה באלהי נצור ויוצא בשפתיו הריני בתענית כו' וכב"ל ולא בש"ת משום חשש הפסק (מהרש"ל) וכן אם קבל עליו התענית קודם תפלת מנחה הוי קבלה וכ"ש קודם לכן ובאם קבל להתענות ב' ימים עם הלילה שביניהם ואכל הלילה

הקשה הב"ח דהא ר"ת ב"ל התענו' ולא הסלים בפ"ב שנדמה אע"פ שהוא התענה על העבר על המוכרן ול"ל דלק"מ דר"ת ב"ל לא היה צריך להתענות כלל מי"ם שלו הוא אלא שקיבל על עצמו לעבר פס הצבור ע"ם וכ"כ רש"י אבל יחיד שמקבל עליו תענית על לרה שעברה צריך להפלים : ז התנה שלא כו' · פי' בשעת קבלת התענו' ע' ס"ו ומ"ש ססי' תרכ"ד : ח תענית שתם · מתמה נדר : ט לא יצא · ומ"מ אם התחיל להתענות ביום זה אלדעתה אלא להפלים צריך לפלס נדרו וגם הוי כפרת עון דלא נרע ממי שמלער עצמו מבשר ויין עסי"ל : י לנהוג בתענית יחיד · כמ"ם ס"א דאפי' לא קבלו מעולם מתפלל עניגו (ד"מ) : הוי

מעמת זקנים

(ג) תענית חלום יאסר עניגו בש"ת · אע"ג דלא קבלה דמשמים רמיא עלי' האי תענית שאין לו לאכול הלכך יאסר ב"כ עניגו(ר"י"א) דמתפלל עניגו · הייגו באם קבל עליו אחר חשיכה ואפילו מי שנמלך בליל להתענו' למחר וקבל עליו התענית מתפלל עניגו וכן עריף בסי' כרי לצאת ידי חובה כולם אבל אם לא קבל עליו כלל אלא התענה כך לילה ויום כיון דלא הוה תענית לענין שצריך להשלים נדרו ויכול לאכול אין עליו שם תענית ואינו יכול להתפלל עניגו ואפי' נסר בלבו שאז צריך לקיים נדרו ס"ם לענין תפלה עניגו אינו מועיל אותה קבלה והבא לחומרא וחבא לחומרא ז (ה) ואם לא הוציא בפיו אם הרהר בלבו כו' · וי"א בזה אין חילוק בין נסר בלבו קודם שעת המנחה או בשעת מנחה או בלילה הבל שוה דצריך להתענות מדין נדר לר"ת דס"ל לחלק בינגדר לשבועה ברין זה אבל לענין תפלה עניגו נראה דבבל ענין לא יתפלל עניגו אפי' נסר בלבו בשעת תפלת מנחה וכל זה הוא כשאומר עניגו ביום צום תעניתנו אבל אם ישמים סלות אלו ודאי יוכל לומר כל הנוסח דאינו אלא הרגונים לבד ואפילו לא צם כל עיקר יכול לומר כן (מורי בב"ח) ונכון הוא כדי לצאת ידי כולם לגמור בלבו בתפלה בשעה שאומר שמע קולינו ואחר התפלה באלהי נצור ויוצא בשפתיו הריני בתענית כו' וכב"ל ולא בש"ת משום חשש הפסק (מהרש"ל) וכן אם קבל עליו התענית קודם תפלת מנחה הוי קבלה וכ"ש קודם לכן ובאם קבל להתענות ב' ימים עם הלילה שביניהם ואכל הלילה

באר היטב

אמר בגנבים יום שלאחריו מיום נרפס לי דבל שבתפלל מנחה בזמן סגל"ל דיו דכיון שהוא תפלה הקשיפה מקרי הכלאת תענית עיין שם : (ח) להפלים · הטעם דמשמעות של הפנר בל המוכרן ולא הפריע לעבורי קבורין הם שלינן כיון דאי יפי הסשובה דמתענין על הפתיד שיקבע גזר דיום אחרינא גזר דיום אחרינא ס"ם · וזהו הטעם דמתענים מ' יום לפני ר"ה דאינו מתענה בכל יום ותפסים לכל הנשמות ס"ם · פירוש בשעת מנחה שלא · ויעיין שם לענין יחיד ליים נפ"ז : (ח) יחיד · ובתב ס"ז בכר בתבנו לענין תענית שלא הקשה עליו חמה שלא לאחר כ' תיבות לוה הטעמתו הוא הדין בלם שלא קיבל הפענית מי כ' דברים אלו שיון

בש"ע סעיף ו' אם הרהר כו' ועיין בר"י דלא מהני הרהור רק בשעת תפלה מנחה ולא קודם לכן לו אח"כ בלילה ועיין בשו"ת ובב בהכון סי' כ"ם בסתרוך בפנין זה ובתב לייבב מה שהקשה הב"ח על הרמ"ם דהבריו בתענית פיתרים לא"ם בשבועות ושם מגואר בתפקנא דלף לבתחלה יש לחוש להוליא בפיו אבל בדיעבד יש לפסוק הקבלה בלב מהני מיין שם ועיין בגליון רבש"ם שדעתו דהרהור שלא בשעת מנחה מהני ונם בתב לייבב תמיהת הב"ח :

שערי תשובה

סימן רל"ה בשו"ת ס"ק ח' מ"ם בזה : (ח) יחיד · עבה"ל ובתב בתו"ק בנם בתפלת מנחה של שבת יכול לקבלו אך פתיחים לא יאמר רק יאמר סגני בתענית נדבה לאחר · ובתב בתה"ב שהוא פשוט וכן בתבנה ועיין ביד אליה סימן וס"ו מי שמתענה בכל יום ושמים רוצה להתענות לאיזה פשטות ורוצה לפסוק בעבור ולאכול בשאוחו יום ולאכול בשאוחו יום שמתענה מקודם לו בה אחמול קיבל תענית שהם סרי צריך לפסלים ואם בתנה עד אחר שבת אחבנה יאכל קודם שיתפלל שלינו רשאי לדחות תפלה בעבור אפילו אם רוצה לשמוע קדושה ובכו בנה"כ ולהתפלל ביחידות אינו נכון ואם יוכל לפסוק אחר תפלה ערבית שמתפללים מבעוד יום ויש שהות לאכול ולפסוק מבעוד יום ס"ל ולכן נני אחר דלקמן לבתחלה יש לו להתפלל בלבור פיין שם :

באר הגולה

ד לייעמיו לפיל נסי' רפ"ם פ"ג ז לייעמיו שם ומיפוש דשמואל שם ז שם י"ל בשמואל ח מוד בשם ר"ם ט פ"ש :

עטרת זקנים

(ג) תענית חלום יאסר עניגו בש"ת · אע"ג דלא קבלה דמשמים רמיא עלי' האי תענית שאין לו לאכול הלכך יאסר ב"כ עניגו(ר"י"א) דמתפלל עניגו · הייגו באם קבל עליו אחר חשיכה ואפילו מי שנמלך בליל להתענו' למחר וקבל עליו התענית מתפלל עניגו וכן עריף בסי' כרי לצאת ידי חובה כולם אבל אם לא קבל עליו כלל אלא התענה כך לילה ויום כיון דלא הוה תענית לענין שצריך להשלים נדרו ויכול לאכול אין עליו שם תענית ואינו יכול להתפלל עניגו ואפי' נסר בלבו שאז צריך לקיים נדרו ס"ם לענין תפלה עניגו אינו מועיל אותה קבלה והבא לחומרא וחבא לחומרא ז (ה) ואם לא הוציא בפיו אם הרהר בלבו כו' · וי"א בזה אין חילוק בין נסר בלבו קודם שעת המנחה או בשעת מנחה או בלילה הבל שוה דצריך להתענות מדין נדר לר"ת דס"ל לחלק בינגדר לשבועה ברין זה אבל לענין תפלה עניגו נראה דבבל ענין לא יתפלל עניגו אפי' נסר בלבו בשעת תפלת מנחה וכל זה הוא כשאומר עניגו ביום צום תעניתנו אבל אם ישמים סלות אלו ודאי יוכל לומר כל הנוסח דאינו אלא הרגונים לבד ואפילו לא צם כל עיקר יכול לומר כן (מורי בב"ח) ונכון הוא כדי לצאת ידי כולם לגמור בלבו בתפלה בשעה שאומר שמע קולינו ואחר התפלה באלהי נצור ויוצא בשפתיו הריני בתענית כו' וכב"ל ולא בש"ת משום חשש הפסק (מהרש"ל) וכן אם קבל עליו התענית קודם תפלת מנחה הוי קבלה וכ"ש קודם לכן ובאם קבל להתענות ב' ימים עם הלילה שביניהם ואכל הלילה

יא הוי קבלה • ומיב״ל להתענות עב״ד סס׳ רל״ח ומ״מ דוקא כשקבל בלבו להתענות אבל אם סיים רק בדעתו להתענות לא מקרי קבלה וכן הוא בי״ד סימן רי״ד דדוקא כשמתיל להתענות לריך התרס (כ״מ) וכן מסמע ס׳ תקל״ז בהג״מ פ״ם : **יב** בשעת תפלת המנחה • דאסור לקבלו אחר תפלה דממנה אבל הבית מזדם כתב דמרי לקבלו כל זמן מסות יום וכן מסמע בגמרא ועיין סי״ת : **יג** וטוב בו׳ • ומכל מקום גם בשעת התפלה כממניע לשומע תפלה יסרסר בלבו שמקבל התענית (כ״מ) : **יד** ואז מתפלל בו׳ • הלבון לימו מדוקדק דפשיטא בשאוכל בלילה שבמחיים שמתפלל בכל יום מנינו דכל יום סוי תענית כפ״ש אלא אפילו התענה גם בלילה מתפלל כל יום מנינו דהא מדינא דגמרא ראוי להתפלל בכל תפלה מנינו רק בגזירון שמא יאמרו בולמוס ומלא מקרן בחפלתו ולכן בכל ממה שבכר פגה יום מתפלל מנינו אפי׳ מתענה בשם ימים לרוסים וכ״ה בסמרא״י ובהגמ״נ ס׳ ר״ח ובכ״ח : **טו** שלא קבלו עליו מבע״י • מסמע אע״פ שקבלו אח״כ בלילה לא מהני וא״ל הה התב בס״ו דאם קבל עליו התענית בשות קודם בשות התענית מיקרי קבלה וי״ל דאם כן תקשה לך מת״ם ס״ם כל תענית אלא קבלו מבעוד יום לא סמיס תענית ממסע דאפילו קבלו מבעוד יום בלילה הוא וא״כ קשה נמי למה נקרא מתענית בשות אלא ל״ל כמ״ם הסרדכי דלשולא בעינן קבלה קודם שיתחיל להתענות בשם תענית בתענית בשות קודם שיתחיל להתענות בשות וכיום אלא קודם שמביכה וכ״מ בר״ן ואם אם לף על פי שקבלו בלילה אינו שולה לו להתענית יום אלא ומכל מקום מתפלל מנינו כיון שקבלו קודם שהתיל להתענות בשם תוכה אבל אם התחיל להתענות בשם תוכה ואחר כך קיבלו לא הוי קבלה כלל ולפי״ז בס״י אינו מתפלל כלל מנינו : **טז** הוי אסמכתא • ברי״ז הבוה תענית ולדקה לדברים אלו וע״ש דנבי לדקה פסק דאפילו לדבר הרשות לא הוי אסמכתא כמ״ם ב״י ד״ה סי׳ רע״מ וכמ״מ סימן ר״ז ודומק לאלא בסימן תקפ״ג כתב גם כן בשם הרא״ם התענית דמי לצדקה ואפשר דמ״ה כתב יש מי שאומר לבודיע דרבים הולקי׳ בדבר ולכן יש להתמיר : **יז** אם יצליח דרכי • דבזכות שהלצלים נמר ומקבי :

יא • הוי (מ) קבלה ב והוא שיתרתר כן יב (מ) בשעת תפלת (י) המנחה : הגה יג (י) וטוב יותר לקבלו אחר (יא) תפלה מבשעת תפלה מדי אלא לאסמיך תפלתו : (סמגיר וסכנות מיימוני כל בו וב״י) :

ז ג קיבל עליו תענית בתפלת המנחה אף על פי שהוא אוכל ושותה בלילה לא הפסיד כלום ד וכן אם קבל עליו להתענות שלשה או ארבעה ימים או יותר זה אחר זה להתענות בימים ויאכל בלילות אף על פי שהוא אוכל כל הלילה לא הפסיד כלום דהוי קבלה לכולם אע״פ שלא קיבל כל אחד ואחד במנחה שלפניו : הגה ואם קבל להתענות שני ימים רוטפין מותר לאכול בלילה שביניהם אם לא סיים כסדיא אף על הלילה (תרדמי פ״ק דתענית) **יד** (יא) ואז מתפלל כל יום כמנהג מנגו : (מסקי מהרא״ל סימן ק״מ) :

ח אם קיבל עליו בתפלת המנחה שלשה או ארבעה תעניות ולא רצופין זה אחר זה כגון שקבל עליו להתענות (יב) שני וחמישי שני וביוצא בזה ה יש מי שמסתפק אי סגי בקבלה אחת לכולם או אם צריך קבלה לכל אחד ואחד : הגה מיהו נהגו הכם לקבלם בקבלה אחת וסגי בהכי וכן דעת מקלת רבותת (תרדמי וסנסות מיימוני) :

טו ו קבל עליו להתענות למחר ותתענה ובלילה של אחר התענית נמלך להתענות אע״פ שלן בתעניתו שלא אכל בלילה ותתענה כל היום השני אינו תענית מפני טו שלא קבלו עליו (יג) מבע״י :

י ז מתענה אדם תענית שעות ח והוא שלא יאכל כל היום ט כיצד [הרי] שהיה טרוד בחפציו ומתעסק בצרכיו ולא אכל עד חצות או עד מ׳ שעות ונמלך להתענות בשעות שנשארו מן היום ה״ז מתענה אותם שעות ומתפלל בתם ענגו שהרי קבל עליו התענית (יג) קודם שעות התענית ק ויש אומרים שגם זה תענית שעות צריך שיקבלנו עליו מאתמול (יד) והיכי משכחת לה כגון שקבל עליו מאתמול להתענות עד חצי היום וכשהגיע לחצי היום נמלך וגמרו או שקבל עליו להתענות למחר מחצי היום ואילך ולמחר נמלך ולא אכל גם בחצי היום ראשון הרי זה תענית שעות :

יא אם קבל עליו תענית עד חצי היום ואכל אחר כך או שאכל עד חצי היום וקבל עליו תענית משם ואילך ר אינו נקרא תענית להתפלל עננו ס אבל נקרא תענית לענין (טו) שצריך (יד) להשלים נדרו :

יב ת תענית שנזרים על הצבור אין כל יחיד צריך לקבלו בתפלת המנחה (טז) אלא שליח צבור מבריז התענית והרי הוא (טו) מקובל ע ויש אומרי׳ דהני מילי בארץ ישראל שהיה להם נשיא לפי שנזירתו קיימת על כל ישראל אבל בחוצה לארץ צריכים כל הצבור לקבל על עצמם כיחידים שכל אחד מקבל על עצמו :

יג כ יש מי שאומר שמי שנדר ואמר אם לא אלך למקום פלוני אשב בתענית מאחר שמה שהתנה הוא דבר הרשות **טז** הוי • אסמכתא (פירוש בלדם סוקר בדעתו שיוכל לשנות דבר אחר ושל סמך זה הוא נדר לו מתחייב בדבר מה) אבל אם אמר אם לא אעשה מצות פלונית אשב בתענית וכן אם אמר (יז) אם יצילני ה׳ מצרת או יז אם יצליח דרכי לא הוי אסמכתא : מי

הרא״ד שבתה וקבלת תענית אינו אלא לצדקה כאילו מתנדב מחלבו ודמי לנבוה כו׳ ומלן שם הרא״ם עליו כמ״ם דהוה לצדקה דסייגו יש לו סדיון אלא דוקא בנוסו מבלה דבן נדר לת נוסו אלמא דשב״ם הוה תענית במקום קרבן ע״כ הכריע כאן שבל דיליפין לענין תענית מנדר דקדמים מ״ם מהני כאן הרסור מבת״ל בם״מ סי׳ רי״ב לענין לצדקה ושוד דשלינ הרא״ם על ר״ח דר״ח מבדם הך קרא דמולה שפיוך וקרא דגדיב לב לענין לצדקה וס״ל כמ״ם בסמוך בשם המרדכי תשו׳ רב״י דלדק׳ הוה כמו נדרים ונדבות דסיינו שהכל בכלל נדר דקרא והרא״ם מפרשו דוקא לנדרים ונדבות ממש מתפרש וממילא ס״ם תענית אבל לא לצדקה ותע״ב דר׳ הרא״ם כאן מדהכיח דאיה מגדיב לב ומצדקה דמתענת אלא כו׳ הייגו לפי דעת ר״ח דמשום לצדקה לנדרים אבל ליה עצמו לא ס״ל כן לענין לצדקה וא״כ מתוכן הכל בס״ד : (טו) **בשעת תפלת המנחה** • אבל קודם לזה לא מהני מהני הסרהרור לרא״ם שבשעת הלפיו הוליה בפיו לא מהני ואפילו לתא״ם דס״ל בהוליה בפיו קודם מנחה כ״ם דמהני מ״מ נראה דבהרהור לא מהני רק בשעת מנחה כיון דדרך האדם להתנחם במנחתו ע״כ נא הוה הסרהרור נמו׳ מד שיתו הקבוע לו לרב לו לשמואל דאין נומר בלבו אלא יומל לו מהרה מן הסרהרור הסות מגע״ר : (י) **ושוב יותר לקבלו כו׳** • אלה היותר טוב נראה דבשעת התפלה יקבל בלבו התענית ואחר התפלה קודם אלה עלה ידו ויולא ידי הכל • ל״ל ולאיתי כן בשם הש״ל : (יא) **ואז מתפלל בכל יום עננו** • אינו יודע לפרש לשון זאת דהא כיון אבל בנתיים כיון לא אבל מתפלל בכל יום מנינו • ואפשר דלרבותא אחר דאפילו לא מתענה גם בלילה הוי כל יום בפ״ע לענין מנינו כמבורר בשפ״ר מהרא״ל : (יב) **שני וחמישי** כתבו ר״מ מיגל סימן קפ״ו כתב מי שנדר להתענות בס״ב יכול לעשות הב״ה וכן לסילוגין ע״ם ומ״מ יש להסתפק סי׳ שמ״ם ס״ב : (יג) **קודם שעות התענית** • זהו שכתב הרמב״ן שכתב הרא״ם ז״ל והרמב״ן כתב דאפילו לא קיבל עליו מזמן המתח כיון שקיבל עליו תענית קודם שעות התענית ותימה מ״ם מתענית יום שלריך לקבלו בהמנחה ואם קבלו עליו בלילה לא הוה תענית וי״ל דהתם הוה מחויב תענית יום אלא שלכך לריך קבלה קודם מיתחיל התענית ולפ״מ מי שלא היה בדעתו להתענות ובלילה נמלך וקיבל עליו תענית הוה תענית דלא נרע ממקבל עליו תענית מן ו׳ שעות ולמעלה וא״ל לומר כן מדא״ל לחיי שאלי הכא דלא קבלים עליה ואמאי והא בלילה קבלים עליה והוא לא מחויב תענית יום אלא שלכך ל״ל דכל תענית לריך קבלה בתפלת המנחה עכ״ל וא״כ ל״ש לומר הכא דאין שהוא עלמו אסיר בשבוע מ׳ כמלך בתענית אלא דל״ל דשם הרמב״ן מלריך שתיה הקבלה בעת אלא אל עדיין התענית הרוחה בו ובכ״ם מיירי אחר שעבר קלת מן הלילה הוא מלך ומקבל עליו להתענות תענית שעות בלילה זה לא מהני אבל בתמת אם קבל עליו מבע״י להתענות בלילה ומעבר שהתענה כל היום הבני מהני סגיר • ובזה ניחא דמי קושיית הרא״ם על הרמב״ן במ״ם בתי׳ דלחיי דאמר ושאלי הכא דאיכא שעות הלילה דלא קבל עליה מעיקרא הרי מבואר כמ״ם דאותן שעות שעברו בלילה קודם הקבלה מבטלים הקבלה אח״כ אלא לריך קבלה קודם התחלת תענית שעות וס״ם אם קבל עליו אפי׳ באמצע לילה להתענות לאחר מחלות ואילך ולא אכל אפילו בהתחלת היום עלמו בלא נדר מהני לאפקי תענית שעות כיון דבוה הנדר כגלגל״ך נכון : (יד) **והיכי משכחת לה** • פי׳ כיון דבעי קבלה בתענית שעות : (טו) **שצריך להשלים נדרו** • דס״ל דאוחר לאכול אוך אותו זמן שקיבל עליו דלא הוי נדר כלל קמ״ל דמ״מ לריך להתענות אותו זמן : (יז) **אלא ש״ץ מבריז כו׳** • וכן מבריז בתענית בס״ב אחר פסח ואחר סוכות אמי שעוה אמן אחר מי שבירך שאומר אחר מלך על מ״ם בס״ם יש להסתפק אי סגי בקבלה א׳ כו׳ דהא הרא״ם כתב כן והביאו הטור וכאן פעוה דמה שמחויב להתענות מחמת הנזילה א״ל קבלה וכ״ם אם שאינו עליו קבל עליו בנדר להתענות אלו יש לחייב דמיון לה״ל אם הבית ד״ל הרא״ם דאם לא הבית ד״ל הרא״ם אם שזכרתי לעיל דאם קבל התענית עליו קודם מנחה דלא מהני ע״ל : (יח) **אם יצילני ה׳ כו׳** • תמהתי למה הלה דין זה בשם יש מי שאומר והוא דברי רי״ז בב״י והלא מקרא מלא הוא נבי יעקב אם יהיה אלהים עמדי ונומר :

דלא

באר היטב

מרין מן דסיינו קבלה מסתנית ונלמדת מסתנית : (מ) קבלה • ומיב״ל להתענות ומבל מקום דוקא בקבל בלבו לעסתנות • אבל אם סיים רק בדעתו להתענות לא מקרי קבלה כיון תוב מגן אברהם : (י) המנחה • וכ״מ בהגה כתב דאפילו קבל בל זמן שמאל יום וכ״ל בס״מ • אבל קודם מנחה לא מהני ע״ז ע״ם : (יא) מתפלל • ומ״מ גם בשעת מתפלה בהתענית (ב״מ ומבר בלבו מתקבל מתענית ב״מ מ״ל : (יב) ואז • לשון ואז אינו מדוקדק דאם כן אבל בנתים ובין לא אבל מתפלל בכל יום עננו ואפשר אלרבותא אחר דאפילו אם מתענה גם בלילה מי בל יום בפ״ע לענין עננו ע״ז ומ״ל ז : (יג) מבע״י • מבטא אע״פ בקבלו אח״כ בלילה לא מהני דאינו מן אמרים

ר״ מ״ם ס״ם ר״ם) ע״ם ומם בנמבל ים מתמסתן מי׳ עמ״ם מעוף ר״ב מ״ל (בבא״א ס״ק ס״ו) וגם מתפלל מי׳ ר״ל מתפלל דקאמר מלן אינו מענית לא לענין ד׳ מנני קאמר דסמ מי׳ בתענית בשות אלא לענין דלא מי׳ בתענית יום אלא ומחיב בתענית ס״ם בלא ואי מחיב בתענית אינו בסות אלא בלילה לא מהני בלילה אינו בלא בלא מהני בלילה אינו בלא בלא מהני בלילה אינו בלא בל

תקסג (א) דלא עדיף מהוציא בפיו כו' • זה דברי הרא"ש וכבר כתבתי בס"ס שקודם לזה מה שיש לתמוה על זה • ודיני הרהור כתבנו בסימן תקס"ב ס"ו :

תקסד (א) שיעת קבע • שילוש אפילו אלא על מטתו ולא מקרי אכילה אלא במתאמצת להיינו כיס ולא כיס תיר ולא תיר כ"כ ב"י דלא כרי"ו דבעי על מטתו : (ב) *אבל אם ישן כו' • בשול כתוב הרא"ש"ד כתב בגמר סשודתו לו אפי' לא גמר ויש בחוב הסעודה אסור לאכול וכו"ף פסק אפילו גמר מלאכול כ"ז אלא ישן מותר לאכול וכן אם ישן בחוב הסעודה מותר עד שיגמור ויש אומ"כ שיגת קבע ולזה הסכים מ"מ ז"ל עכ"ל ונראה להקל כדעת הרי"ף כיון דאיסור דרבנן הוא כמ"ש הרי"ף : (ג) דבשתיה א"צ תנאי • כתב ב"י לאוי לפסוק כדברי האומרים צריך תנאי לף לפתיס :

תקסה (א) יאמר עננו ביום העניתנו כו' • תיובא מזינא הכא דאיתא בתשובת הרשב"א סימן כ"ם וז"ל שאלה ימיד שקיבל תענית אומר עננו ביום יום תענית הזה כי הא דאמרינן לשתתף אינם נפשים בהדי לבורא אז יאמר בלשון יחיד • תשו' אומר עננו וס"ד דלשולם לשתתף בהדי לבורא וכך אנו עושים מעשי' בכל יום ואם בא להוסיף דבריו שסם תחנונים כעין מה שצריך לשעתו ובל' יחיד וכע"ן קבל אלבי ודמי ובזולת בזה אע"פ שאומר בלשון יחיד ס"ד עכ"ל הרי שלא נאמר רק על לשון עננו שהוא לשון רבים וע"ז הסיב דטוב להשתתף עם הלבור אבל בלשון יום תעניתנו לא נאמר ולא הסיב ע"ז כלום דזה ודאי אין לאומרו דהוא שקר כיון שאין רבים מתענים היום והניחה ברשב"א הוא כזה אבל התפלה על רבים שיענה להם אע"פ שהוא מתפלל יחידי אין בזה שקר שהוא מתפלל גם על רבים • ומו"ה ז"ל הביא בשם התוספה בס' מ"ש ר"י ל' ביום יום תעניתו וכן עיקר • ותמהתי על אחר לא הקשה על המ"א במ"ם וכן יש ליחיד לומר עננו (*) בלוש תעניתו זה וכ"מ ממ"ם המור בס' תקס"ו דאם הש"ץ אינו מתענה אע"פ שהקבל מתענים יאמר ביום התענית הזה וכ"ם אם יחיד מתענה לאוד שלא יעקר לומר תעניתנו : (ב) אומרו בלא חתימה • בשור כתוב כאן וי"ל כיון שסיים כבר כל י"מ ברכות סיבול לאומרו בחתימה ואין כאן משום אין יחיד קובע ברכה לעצמו • ול"ע עכ"ל • בסי' ל"ד לענין מתענה בשבת ת"מ הביא המור וז"ל וכתב בס"ג שיאמר עננו באלהי נצור וכתב מ"א ז"ל אע"פ שקובע ברכה לעצמו אין לומר שסיים הברכות אז בוללה באלהי נצור עכ"ל • ולריך טעם למה לא כתב סם ג"כ ול"ע כמ"ש כאן ובסימן תקס"ה הביא המור בג"כ לענין עננו בשבת דנראה יותר לבוללה באלהי נצור אבל לא אלץ על הדיעה הראשונה דס"ל קובע ברכה לעצמה • וע"ל דשם בשבת אין מקום קבוע לעננו בין הברכות שסייבים לשבת וע"כ יש לנו לומר דשסיר יאמר אותו בתחימה כי שם מקומה בשבת זה משא"כ כאן שיש לה מקום קבוע בס"ת אלא שהוא שכח לאומרה במקומה ע"כ לא יאמר אותה בחתימה כי החתימה לריכה שתהיה במקומה • וכתב בתשובת מהרי"ל סי' י"ב דאם עבר דגליו שאין מחזירין אותו טוב שיכון לפ"ך מלה במלה ויולא כדפ' בה"ג והגאונים עכ"ל וכסי' קכ"ד פסק דאף בדברים שמחזירין בשבילם אם עבר דגליו מועיל בה שמכוון לפ"ך מראש ע"ש : תימה אם כן אילך לא לזיף מר תעניתא ולאבע לימא ליה כבר התפלתי תפלת תענית אלא ודאי כיון דבשעה שהתפלל היה בדעתו להתענות לא מיקרי שקבן אם אכל אחר כך עכ"ל • פירוש הקושיא של הרא"ש דמדים היתר לגלות התענית אע"פ שכבר התפלל עניו בשחרית ש"מ דלא מקרי שקבן אם אכל אח"כ וכן רב יהושע שבל"ל אלא לי לגלות התענית כיון שכבר התפללתי אע"ג שכבר התפלל תענית עדיין וכ"ה בתוס' בפ"ק דתענית ובסמ"ק הוסיף להקשות על הגאונים מהניא דידהו בגמים קודם מלות אוכלין אע"ג שכבר התפללו עננו ולא חיישינן לשקבן • ולעד"ן לתרץ כל הקושיות דכאן הוה שקבן מלד אחר שהוא תולה הענייה שיענהו הקב"ה בשביל לוש התענית ומשמע לי לאו דלא לא יענהו וכיולך יעשה כן אמא יאמרו בלומות ויסיד הענייה לא יהיה שקבן שיבקש שיענהו גם בעת הביא משא"כ אלל בגמים לא יצטרך לענייה עוד שכבר נתמלא בקשתו עוד ל"ל לתרץ דהא איתא בסימן תקס"ט בגמים דוקא בלבוד אמרינן דלא יצילנו דלב ב"ד מתנה עליהן לומתי יתענו אז לא משא"כ בימיד דלא מכני דברים שבלב מ"ה חיישינן לבוללות • ובכ"י מי' דרב יהושע לא היה מתפלל תפלת תענית עדיין וכ"ה בתוס' בפ"ק דתענית ובסמ"ק הוסיף להקשות על הגאונים מלות אוכלין אע"ג שכבר התפללו עננו ולא חיישינן לשקבן • ולעד"ן לתרץ כל הקושיות דכאן הוה שקבן מלד אחר שהוא תולה הענייה שיענהו הקב"ה בשביל לוש התענית ומשמע לי לאו תענית לא יענהו וכיולך יעשה כן אמא יאמרו בלומות ויסיד הענייה אז יהיה שקבן שיבקש שיענהו גם בעת הביא משא"כ אלל בגמים לא יצטרך לענייה עוד שכבר נתמלא בקשתו עוד ל"ל לתרץ דהא איתא בסימן תקס"ט בגמים דוקא בלבוד אמרינן דלא יצילנו

בהפסק בתפלה ולזה ריחם כמ"ם ועסי' רל"ד וכ"כ הכ"י סס' קי"ד בשם הרמוזים וכ"כ הכ"ם שם דלא כמ"ם הוא עלמא סס' ק"ם וה"ת לשה כתב בשם סס' קי"ם שאם נמר החזן רשאינו לא יחזור משום דיפסיק ל"ל דש"ן שאומרו ברכה בפני עצמו לא שייך לומר דהוי הפסק אבל בימיד הוי הפסק: ג התענית הזה • משמע דבשאר טומות אפילו בזה הלשון לא יאמר ונראה לי דאפילו לשטר שב' דש"ן שאינו מתענה מוחר לומר בלשון הזה היינו משום שהוא שליח של לבור אבל יחיד אסור לומר כן ועיין סימן תקס"ו ס"ה וכב"ח: ד כ"א במנחה • נראה לי דאפי' מתפלל ממה גדולה יאמר עניני דאפילו יאחזו בולעמם לא יהיה שקרן בתפלתו דשל כל פנים התענה עד מלות ועיין סימן תקע"ה ס"כ וסי' תקס"ב: ה דרך קריאה • בינונו ובשעמים (ת"ה סימן מ') ועיין סימן ל"ה ס"ד. כשאומר ויקרא בשם ה' יש להפסיק משם בין שם לה' (ד"מ תבודרסס) שמ"ם סימן ס"ח ס"ם: אין לומר אחדות ואמתמה בלבור כ"ל ביום שבשמיי (ד"מ מסרי"ל). אין לומר קודם מלות לילה שום סליחות ולא י"ג מדות בשום פנים לשולם מון מביה"כ כוונת דף ה': ו לומר סליחות וכו' • וכ"כ בסג"ל סוף תענית • הכ"ם תמה בזה למה לא יאמר ביחיד סליחות ע"ם וי"ג דלא יאמרו בהמלע תפלות י"ה שמ"ם סוף סי' ס"מ: ז להשתבח • משמע שאם שוחלין אותו אם מתענה מוחר לומר אמתה כיון שאינו עושה להשתבח ולהתאמר וכ"מ בגמרא דח"ל לעשות מר מידי אל בתענית יתיבנא ח"ל לוזף מר אל בתענית אלוס יתיבנא ובקשה למה לא אמר מיד שת"מ הוא כדי שלא יסבור שהיה מתענה לשם מלוס אלא ע"כ כיון שאינו עושה להתאמר אין בכך כלום וא"מ מדת מסידות הוא שיאמר שאינו מתענה בדאיתא בכ"מ דף כ"ג שאם ישאלוהו אם למד מסכתא יאמר שלא למד ופירש רש"י שמדת עניה היא זו וכך מלינו בריב"ל שאמר ליה נראתה בקשת מימיך אמר ליה הן אבל אם מבקש שיאכל עמו רשאי לומר שמתענה וכמ"ל:

תקסו א העונה לעמו ישראל • ומסתח הרמב"ם פ"ב מתפלה ב ויחל • מה שהקבל אומרים שוב מחרון אף ונומר ושה"ן מחר ואומר אותו לפי שהקבל אומרים אותו דרך בקשה (ס"מ סי' ר"ג) ובח"ה מפרש לפי שאמרוהו בע"ם והוא הדין בכל הנדרים שעושים בתשכנו לאומרם ע"ם: ג כשהצבור נוזרים וכו' • כתוב בחי' תנודה לפעמים מזרו רבותי תענית ולא קראו בתורה רק אמרו סליחות כמו ששמין לפני ר"ה: ד לדונו בתענית יחיד • וכתב הב"ח שכן נוהגין במדינה זו שבני ער"ה רגילין הכל להתענות ואפ"כ אין קורין בתורה ע"ל ואין זו ראיה דהתם הטעם מפני שאין מבלימין התענית וכן כתב בד"מ סי' תקס"ב • ובלבוש כתב שוב מזי מלי שמא דבר פ"כ • והאידנא נהגו קלת להתענות בכל ער"מ וקורין בתורה וזה הוי ודאי לשם תשובה ש"מ דסכנה ליה כסבנה הראשונה וש"מ במקום שאין מנהג אין לנהוג כך להתפלה וכ"מ בס"ח סי' רכ"ז ועיין בב"י וכשער עיבור סיים דף ס"ד וכתב בב"ה סימן תקס"ח הטעיד הרמב"ן ברכותיו נזרו תענית על הצבור והתפללו תפלת תענית בשביל א' שאנו מיתענו כל הקהל הגהות הרי"ף בפ"ק ע"ל: ה י' שמתענים • ל"ל דאם יש בהם אחד שאינו מסלים

מתפלל בקול רם שא"א שלא יתענו קצת מהקהל ח ובארבע צומות גם היחיד אומרו בכל תפלותיו דאפי' יאחזנו בולמוס ויאכל שייך שפיר למיסר עננו ביום צום ג התענית הזה כיון שתקנו חכמים להתענות בו: הגה וכמנו בכל הטומות אלא לאומרו

ד ח כי אם כמנחה מלבד שליח צבור שאומרו שחרית כשמתפלל בקול רם:

ד ט טוב לומר בתחנונים שאחר תפלת המנחה לאחר אלהי נצור וכו' רבון כל העולמים גלוי וידוע לפניך שבזמן שבית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבים ממנו אלא חלבו ודמו וכו':

ה (ה) י אין היחיד רשאי לומר שלש עשרה מדות כ דרך תפלה ובקשת רחמים דדבר שבקדושה הם אבל אם בא לאומרם ה דרך (ה) קריאה בעלמא אומרם: הגה וכן אין ליחיד ו לומר סליחות לו (ו) ויעבור (מסרי"ל כשם ס"ה):

ו נ המתענה (ו) (ז) ומפרסם עצמו לאחרים ז להשתבח שהוא מתענה הוא נענש על כך:

תקסו דין תענית צבור • ובו ח' סעיפים

א א בתענית צבור אומר שליח צבור עננו בין גואל לרופא ב והתותם בא"י **א** (א) העונה לעמו (א) ישראל בעת צרה (ב) (ואם שכח ע"ל ס"ם קי"ם סעיף ד') ג וקורין **ב** ויחל בשחרית ובמנחה בין שחל בשני ובחמישי בין שחל בשאר הימים: הגה ומסמירין בנמנחה דרכו ושחרית אין מסמירין אוץ מהמנחה בלא וקורים אפי' כשחל בערב שבת (מסרי"ל) ואם מתענים כראש חדש קורים שחרית

פרשת ר"ח ומנחה בשל תענית (ר"ן סס"ק התענית ובי' בשם רוקח):

ב ג כשהצבור נוזרים תענית על כל צרה שלא תבא עליהו' וכן בתעניות שני והמישי ושני שאחר הפסח ואחר הרג שנוהגים באשכנז להתענות הצבור ד נהגו הראשונים לומר שליח צבור עננו בין גואל לרופא ולקרות ויחל: הגה ומיסו אם קבעו התענית בב' ה' אין דומים פרשת הטבוע בשחרית אלא קורין בשחרית בפרשה ולערב קורין ויחל (ג) בלבד (ב) בפ"ב שמתענין אחר הפסח וסוכות קורין שחרית ומרבית ויחל והכי נהוג: (ד) ה ויש שתמהו עליהם והקשו עליהם והרא"ש ישב קושיתם הילכך למנהג הראשונים שומעין ומיהו היכא שנוזרים תענית שלא לשום צורך ו אלא לשוב בתשובה ז יש נוהגים לדונו (ג) כתענית צבור לענין עננו בין גואל לרופא וקריאת ויחל (ה) ח ויש נוהגים ד לדונו (ג) (ו) כתענית יחיד שאף שליח צבור אינו אומר עננו אלא בשומע תפלה ואין מוציאין ספר תורה:

ג ט אין שליח צבור אומר עננו ברכה בפני עצמה אא"כ יש בבית הכנסת ה (ו) עשרה שמתענין ואפילו אם יש בעיר

מתענה כדי שלא להחזיק מיבותה לגסיים והוא בכלל מוחר לשמות מפני דרכי שלום כיון דמתכוין לדבר מצוה אין הסיעוי פוסל בו כנלע"ד:

תקסו (א) העונה לעמו ישראל • בסידורים שלנו יש הסמן הני כ' מיבות לעמו ישראל: (ב) ואם שכח • עד אחר י"מ • כתב רש"ל שיאמר אותה הש"ן בברכת סיום התפלה עיין בתשובה סימן ס"ג דלבור ב' וה' וכו' • לפי שמתענים אלו קבעו כל ישראל בכל הלילות ומישנו הם אותם שאינם מתענים מה שאין כן בשאר נזילת תענית כל מדינה מיוחדת אז אין לומין ס' שבוע מכח ויחל • ונראה לי דהתענית מנהג מהניני שלם הלילות בליוף גאונים להתענות בכל כ' סיון משום רוב הנזירה בעו"ה יש לקרות ויחל אפילו בשאל ביום ב' אז ס' מתענית זה הוא קבוע אפילו ביוחר מב' וה' דאמר הפסח וסוכות כנלע"ד • (ד) ויש שתמהו עליהם • דהיינו דקשה לנו הא אמרינן לענין שאלת משר דאפילו אנשי נינוה המוכים ביחידים וה"כ גם הקבל המוכים ביחידים ואין לנהם לקרות ויחל וה' הרא"ש זהו המסיבים ביחידים לענין שאלה היינו משמת דכמעמי בירושלמי שאין לנמות משבע ברכות דקבעו חכמים ע"ם תיקון נביאים אבל קבל שמקבלים עליהם תענית ודאי רגיל לקרו

שערי תשובה

תקסו (א) בש"ע ומסמירין בנמנחה דרכו וכ"כ מ"ח סי' ק' יוד בשם הבלי"מ לבסמיר ובכהן ובלוי הכלים הם בסרי קרא בהורה בתלה ואם גם הם אינם יודעים יקריב אחר בני שום קריאה בהורה ע"ם • וש"ב בשערי לפרים שער מ' סעיף ד': (ב) בפ"ש כל הלבור נוזרים וש' בבו"ת מיום רגים סי' פ"מ בשם המתענים ער"ח רוצים לקבוע עננו ע"ם ולעיל סי' תי"ה מבואר דבפסיל יכולים לקבוע ע"ם: (ד) בהרב • שבת"ם וש' בנמה"ב בשם מהר"ם בן מביב בתשובה כתב"ה אין זה אלא בס"ל שבקבל בבנו אינם על כל ערב אלא אבל סד' לעמות המדבריי קבלה ניהו אחי' אם מתענים רק שבת אז שבת המחר אינם מתענים דאינהו שבת הולים יכולים לקבוע ברכת עננו ולקרות ויחל אף אין שם שערי מתפנים בבה"כ ע"ם ובהרב' דשב"ם שבת אז בשעון ולם שם רק חפשם אין לבם לומר עננו ולא הוציאו ס"ם בלל כיון אין רוב מתפנים גם בים שבת ל"ש לבמר"ר דאפשר דרוצה דמוכר בעינן בפ"ם לעיל סי' קל"ו לענין זימון בשערי ס"ם: בבכל

באר היטב

בשערי בפ"ב מבשם דאיקרי מוסר ע"ם: (ה) קריאה • בעינן ובשעמים בשאחר ויקרא בשם ס' יום בשעמים בשם בין בה' לה' אין לומר בהרבה ובאמונה בלבור כ"ל בים"ב אין לומר קודם מלות לילה שום סליחות ולא י"ג מדות בשום פנים לשולם מון מביה"כ אחרונים שם"ל: (ו) ויעבור • כתב הב"ח דזה אינו אלא מנהג מבל סליחות ותחנונים בלא ויעבור אין לומר בדבר בבל הלילות ומישנו הם אותם שאינם מתענים מה שאין כן בשאר נזילת תענית בל מדינה מיוחדת אז אין לומין ס' שבוע מכח ויחל • ונראה לי דהתענית מנהג מהניני שלם הלילות בליוף גאונים להתענות בכל כ' סיון משום רוב הנזירה בעו"ה יש לקרות ויחל אפילו בשאל ביום ב' אז ס' מתענית זה הוא קבוע אפילו ביוחר מב' וה' דאמר הפסח וסוכות בנלע"ד • (ד) ויש שתמהו עליהם • דהיינו דקשה לנו הא אמרינן לענין שאלת משר דאפילו אנשי נינוה המוכים ביחידים וה"כ גם הקבל המוכים ביחידים ואין לנהם לקרות ויחל וה' הרא"ש זהו המסיבים ביחידים לענין שאלה היינו משמת דכמעמי בירושלמי שאין לנמות משבע ברכות דקבעו חכמים ע"ם תיקון נביאים אבל קבל שמקבלים עליהם תענית ודאי רגיל לקרו

מתענים לתענית בכל כ' סיון לקרות ויחל אפילו בשאל ביום ב' אז ס' מתענית זה הוא קבוע ויחל • ומ"ב בשם הבלי"מ אין לומר קודם מלות לילה שום סליחות ולא י"ג מדות בשום פנים לשולם מון מביה"כ אחרונים שם"ל: (ד) בהרב • שבת"ם וש' בנמה"ב בשם מהר"ם בן מביב בתשובה כתב"ה אין זה אלא בס"ל שבקבל בבנו אינם על כל ערב אלא אבל סד' לעמות המדבריי קבלה ניהו אחי' אם מתענים רק שבת אז שבת המחר אינם מתענים דאינהו שבת הולים יכולים לקבוע ברכת עננו ולקרות ויחל אף אין שם שערי מתפנים בבה"כ ע"ם ובהרב' דשב"ם שבת אז בשעון ולם שם רק חפשם אין לבם לומר עננו ולא הוציאו ס"ם בלל כיון אין רוב מתפנים גם בים שבת ל"ש לבמר"ר דאפשר דרוצה דמוכר בעינן בפ"ם לעיל סי' קל"ו לענין זימון בשערי בפ"ם

מיקרו ויכולים לקבוע ברכות עכ"ל : (ה) ויש נוהגים לדונו בתענית יחיד כו' • כ' ב"י דרלאה בזה נוהגים לדונו כת"ל ורלאיתי סולקים עליהם ומכרא נהרא ופשטים עכ"ל • וכבר נהגו במדינות אלו בחברה דשומרים לבוקר שמוליאים ס"ם במגמה וקורין ויחל בשב"ם שקורין י"ב קטן ולא בשמרים • ונראה דזה כדי לפשר בין הדיעות וקורין במגמה דוקא דאז מרבים קצת בסליחות ואין לומחות ביד הנוהגים כן כיון דיש לסם על מי שיסמכו בפרט בימים הקדמונים שהיו בעו"ם גזירות עליהו הן מלד שונאים אשר בקרביו הן מלד שמוך למדינה והתעניתים באים לבשל הרון אף ה"ו לא על תשובה לבד ודין ת"ל יש לסם ורוב פעמים מתענים בפס רוב הקהל כנלע"ד : (ו) להרבות סליחות בברכת סלח לנו • מיהו אל רחום שמך ואשר דברי אמ"ז נוהגים להמתין עד אחר סיום י"ח ברכות (ז) ש"צ שאינו מתענה כו' • כ"כ הטור בשם רב נתן וכתב עליו ואיני יודע למה שאינו אומר ביום התעניה אלא ביום התענית הזה ותענית הוא לאחרים ודאי אם אפשר שיהיה ש"ל המתענה טוב הוא מאחר אבל אם א"א ל"ל שיכול להתפלל ע"כ ופסק כאן כהרב ר' נתן דאפי' אם אין שם מי שמתענה דאפ"ם לא יתפלל אותו אלא התענה ומשמע לי דכ"ש לענין קריאת התורה שיש משם ברכה לבטלה ואפי' הטור מודה בזה דלא פליג אלא במקום שאין אומר רק אותם תענית לא תעניתי דאז אין שקר בפיו משא"כ בזה דיש ברכה לבטלה דהא צריך לברך על הקריאה אע"פ שכבר ביקר בשחרית אלא ע"כ משום הקריאה בלבור יבוך שבית וזה לא שייך אלא למי שהוא מתענה אבל למי שלא מתענה הוי ברכה לבטלה ע"כ אפי' אם אין שם מי שיוכל לברך אז שאין שם כהן אחר אפ"ם לא יקרא מי שאין מתענה וע"כ נראה דאפילו קראוהו כבר לא יעלה דהוה ברכה לבטלה וא"ל יש הפש שיאמרו פסול הוא דאם כן אפשר במ"ם סי' ס"ז ס"ם במי שקורא ק"ם וקראוהו לס"ת לא יפסיק ואמאי לא אמר לזה אלא ודאי במקום שיש עבירה לא אוכפת לן בהאבד כ"ם כאן דהוה ברכה לבטלה ודי בהפש זה דלריך שילא הכהן מבה"כ כמ"ש בסי' קל"ה ס"ה אבל לא מהני לעשות איסור בשביל זה וכ"ג ממ"ש ב"י וא"ל כתב מהרי"ק בשורש ט' מעשיה בכל יום כשאין הכהן מתענה יאל הכהן מבה"כ ושומר לקרות בתורה ישראל המתענה נראה מדבריו שאין שומר לקרות בתורה מי שאינו מתענה עד כאן לשון • משמע דאינו קורא כלל אפילו אם קראוהו כבר דאל"כ ה"ל לכתוב דלא יעלה לקרות או לא יקראוהו כנלע"ד ומו"ת ז"ל כתב אם טעו וקראוהו לס"ת דיעלה שאין כאן איסור כו' והנלע"ד כתבתי :

תקסו (א) יכול לטעום • אלכלה ואתיה קיבל עליה אבל לא הנאה ומ"ם מי שמודר מאיזה מאכל אסור אפילו לטעמו : אז

לרמון פיו ולא מתכוין לטעום לא מתהני אפילו ביותר מרביעית ושוד דדוקא משאר משקין ביותר מרביעית ונ"ל דבדבר שאין טוב לרמון פיו בשאר משקין ולטעם זה אסור לרמון פיו בשאר משקין ביותר מרביעית : **ונ"ל** דבדבר שאין טוב לשתיה מותר כגון במומן עיין סימן תרי"ב סי"ט בהג"ה : **ד ומותר ללעום כו'** • כיון דהנאה לא קבל עליה (מרדכי) משמע דאף שאר אוכלין מותר ללעום ונלעום ומשמע לפי מ"ם רמ"א בס"א דבכל ת"ל אסור טעימה א"כ ס"ל אסור ללעום וא"כ תימה היאך כתב למ"א מלבד ביה"כ דאסור הא"ל בכל ת"ל אסור לכן נ"ל לאסור בכל ת"ל ונם בבה"ה כתב להתמיד וכתב הא דאמריכ כם שלבלי פטור דאיירי בם מפי שמוסרסן הגרון ומזיקן לו משא"כ בקמטון ואתר בשמים עכ"ל • כתב אתונדה ס"ם דיומא מותר לבלוע סרוק ביה"כ ובב"ם סי' תרי"ב משמע קצת דלדידן דקי"ל דאסי' אוכלין שאין לאיש לאכילה אסור לכתחלה גם הרוח אסור לבלוע ול"נ דמותר בדוק כיון שאין כוונתו כלל לאכילה וכ"ה בס"מ עמ"ס סי' ל' סי"ב :

ומכח

באר היטב

ס"ל. ופסי' מי"ה: (ס) פלא • ואם שכח ליטר עד שנאמר ברכת סלח יאמר סליחות אחר תפלת י"ח מ"ל. ויכולים ליטר סליחות אפילו אין שבדם מתענים ופסי' ס"ל מש"ב. ודוקא סליחות ווידויים אבל לאמר אחיתר ומנו ואחיתר מלכנו אין ליטר אלא לאחר מפלה מתחנים : (ו) לא יתפלל • כ"ל דאם אירע שעבר לפני סיומם יאחר בס"ם עונו כיום נוס תענית סוס • וס"ם אם אין מ"ל אחר שוטב שיתפלל מ"ל אם אינו מתענה כאמצע סעבוד • וכ' כל"ה דאם קראוהו לעלות אחי' כמנחה יאלה לריכה לשמוע קדיש וקדושה מ"ל : (ז) כתפנה • כ"ל דבאמרית מוחר לעלות אמ"ם שהוחיק מ' שבעוה וקו' ויחל מ"ש עכ"ם קורין בתורה בלא כתפנה אמ"ל כתפנה אמ"ל בשבת • וכ"ל דאם קראוהו לעלות אחי' כמנחה יאלה לריכה לשמוע קדיש וקדושה מ"ל : (ז) כתפנה • כ"ל דבאמרית מוחר לעלות אמ"ם שהוחיק מ' שבעוה ולפילו קראוהו כבר לא יעלה דיום כרכה לבטלה מ"ם • וכ"כ סב"ר סי' קל"ה מ"ב: אסור כיום אלא מנכא כשלמא : אבל הפ"ז כתב דאפילו אם אין שם שום מי שיוכל לברך אז שאין כאן אם אינו מתענה אז אין ברכה לבטלה אם אינו מתענה אז אין ברכה לבטלה אם אינו מתענה אז אין ברכה לבטלה

תקסה א ושכח ואכל · אפילו הזיד ואכל הרבה לא יאכל יותר (כ"מ): **ב** בזית · כ"ל דוקא שאכל כפעם א' אבל אם פעם ב' במתיים וכמתין אחר מאכילת פרס אין מצטרף וכפתיים פיטורו מלא לוגמין כמו ביה"כ עפי' תרי"ב דהא הר"ן מדמי ליה לגמרי ליה"כ וס"ל דשיטורו בכזיתא: **ג** וחייב לצום· ואם קבל להתענות ב' ימים לוסיס ושכח ואכל בלילה מתענה ב' ימים אחרים (כל בו ב"י סימן תקס"ג): **ד** ויש מחמירין· הטעם כיון די"ח דאפילו ביום זה רשאי לאות תענית ולפרוע ואכן כשאכל ליבד תעניתו וחייב לצום יום אחר לכן מחמירים כשני הדעות דחייב לצום כל אותו יום ונם יום אחר אבל בתענית הקבוע כגון י"ז בתמוז שאסור לאכול אין צריך להתענות יום אחר אם לא שכוונתו להתענות לכפרה על עונו וכנגדו (ת"ה) וד"מ כתב שעם אחר שכח א' ואכל בשעה בטעה ונזכר מהרי"ל שיתענה בה"ב כל ב"ל וס"ל דינו כי"ז בתמוז לענין זה שאין צריך להתענות יום אחר אלא לכפרה: **ה** לדבר **מצוה** · כגון לסעודת מצוה דשייך בנוה וס"מ צריך להתענות מקלת היום זמן מוטב יותר ממה שהוא רגיל (ת"ה סימן ער"ה) מיהו מביא שם הה"ז ס"ל אפילו לשמחת מרשות כרי מפני דרכי שלום וכ"כ הגהות מיי' פ"ד דלא שייך בנוה ועיין סימן רכ"ה ועיין סימן תקנ"ח ס"ו וסימן תמ"ד ס"ז וכתב בספר ב"ש דמוכח הכית בח"י הוי סעודת מצוה אבל לא בח"ל · וביש"ש סס"ז דב"ק כתב אם לא הגיע תחלה לשתות בביתו ולהנהו קלות לאם רק שעשה סעודה לאחרו אחרלה לומר בו ד"ה ולדמות בו מעין המאורע הוי סעודת מצוה עד כאן לסוגו: **ו** ולא קבע הימים · ואפ"ש שקבלו בתענה מוחר (כ"י): **ז** ב' וה' כל השנה · דהוה ליה יום מיוחד דקבע שם זו דוקא עכ"ד סימן ר"כ ולכנס כתב די"מ דלא מקרי יום זה ולא דק שבת"ס לא כ"כ אלא לדעת הה"ז דס"ל שאפילו יום זה מוחר לא יום קבוע כגון יום שמח בו תכיו ואמנו אבל לדידן דס"ל דביום זה אסור לנוח א"כ גם זה בכלל יום זה. ואם נדר להתענות בה"כ אלי אמר בשנה שעברה דלא מקרי יום זה וכ"כ רמ"א סי' קפ"ו מי שנכנס להתענות בה"כ מוחר להתענות הכ"ה ומ"מ אסור להתענות יום אחר דדוקא מי שיש אלו קיים מפוס שם מי לגון: **ח** אפילו ב' **ימי תשובה** · פי' דמיומדים אלו ימים דוקא וס"ל דאסור לאכול: **ט** מצוה לאכול · נראה לי דאם ידע לפני ר"ה שיאכל בין ר"ה ליה"כ על ברית מילה מרויב להתענות עוד יום א' לפני ר"ה דאם מ"ש מתענין ד' ימים לפני ר"ה נגד ד' ימים שאוכלין וכ"ש אם תירע מילה בד' שלפני ר"ה שמתענין יום א' נגדו מיהו נראה לי אם ר"ה הוא ביום ה' ד' ימים לפני ר"ה מ"ל להתענות יום אחר בין ר"ה ליה"כ דמעיקרא לא קבילו עליהו אלא להתענות בימי הסליחות ולא בימים האחרים ואם מתענה עד אחר שיצא מבה"כ מקרי תענית כמ"ש סימן תקס"ב ס"ב אבל לא נדנו · אבל כשאר תעניות שאחרים כלבור אסור לאכול אפי' בסעודת מצוה בה"כ ס"ב ומ"ש סימן תקנ"ט ובי"ד סימן ס"ה בס"ד ס"ק י"ב שכתב אם אל מדין הכן ביום ה"ל מהנים לעדות ביום התענית ולעשות הסעודה בלילה עכ"ל · ול"ש אם אל יום ל"ח בשבת וביום א' הוא תענית · ימי תשובה אם מותרים לאכול דהתו' כתבו בס"ק סוף ד' ח' מילה מוחר לעשותה בה"ב כיון שזמנה קבוע אין לבטל זה מפני זה אבל סעודת מדין הכן ל"ע ול"ל הא זמנה קבוע תיכף בזמנה אלא בזמנה אלא ע"כ מילה לא מלינו ל"כ מילה אלא בזמנה לדעת התוספות וה"כ י"ל דלא מקרי סעודת מצוה לכן ל"ל דיעשה הסעודה בלילה אבל בסמוך אחר לאכול אם אל מוחר לאכול אל סעודת מצוה ומיהו בזמנינו על הריב עוסין בה הסעודות בלילה · מיהו אם אחר אל בערב שבת כ' יום ויום

תקסה (א) או אתענה ב' וה' כל השנה· ק"ל דכאן אמר דבזה מיהו יכול לאות אפילו במלטר ולמ"ל סי' תקנ"ב סי"ח כתם אל בעמ"ב אז יאוה אפילו בחמיטה ויפרע אע"פ שקיבל עליו תענית ב' וה' כל הסנה ובאמת ים מחלוקת בזה בין הפוסקים לי אמרינן גם ביום זה לזה ופורע כמבואר בכ"י · וכ"ל בא"ר ר"מ"ח כאן דלא מהני הלואה כל אבן ביום זה והביאו דלעיל סימן תקנ"ב אלו הלכתא היא אלא דוקא אמתענה עד טיעור גדול וא"כ לזה ופורע אפילו אם מתענה מקלת היום ואחר כך לזה ופורע אפילו ביום זה כנלע"ד: **ומ"ש** דב' ה' מקרי יום זה ולא מהני ביה הלואה נראה דסיינו דוקא שרוצה להתענות ביום אחר עבור יום ב' אז דאמרינן שכוא קיבל עליו דוקא יום ב' אז ה' רוצה לאות מיום ב' אז ה' דהם יומי דרמני אבל אם אינו רוצה לזה ופורע אפילו בלוחות מיום ב' זה על יום ב' אחר אז ה' אחר דהיינו אחר שיקלימו מספר ימי גדרו מקבל עליו אפיר מלי לעשות

תקסה דיני נדרי תענית· ובו י"ב סעיפים

א נדר להתענות יום זה **א** (א) ושכח ואכל משלים תעניתו והוא הדין אם היה תענית חלום או שהיה ת"צ
ב או שהיה יום ידוע לו להתענות ביום שמת בו אביו או רבו
ג אבל אם נדר להתענות יום א' או ב' ימים וכשהתחיל להתענות **א** שכח (א) ואכל **ב** (ב) בזית איבד תעניתו
ג וחייב לצום יום(ג) **אחר: ד** (וים מחמירין דאפילו בנדר לאתענות יום זה דחייב לאכלים מכל מקום (ד) מחמירין לאתענות יום אחר (ת"ה סי' ק"מ):
ב ד הנודר לצום עשרה ימים באיזה יום שירצה והיה מתענה ביום א' מהם ה והוצרך **ה** לדבר (ה) מצוה או מפני כבוד אדם גדול (אי אמפקר) (טור) הרי זה לוה ופורע יום אחר שהרי **ו** לא קבע (ו) הימים בתחלת הנדר אבל אם לא קבל עליו קודם לכן להתענות יום אחד אלא במנחה קבל עליו להתענות למחר מקרי תענית זה ואינו יכול
ללוותו: הגה וכ"כ יום זה מהם כגון אחר בתחלת נדרו מתענה יום
סלוני (א) אי מתענה **ז** (ז) ב' וה' כל הסנה אי כדומה לזה (ת"ה סימן ער"ה
וכל בו) **וכן אם היה תענית חלום אינו יכול ללוותו:**
הגה וכ"כ אחיו יכול לאות אפרוש תענית לנור (ת"ה סימן ק"ם וכל בו ור' יהודה) מיהו תענית שני וחמישי ומני שמוסנים
להתענות אחר שבת וסוכות אי **ח** אפילו בשבת יומי תשובה ואיכא ברים מילה **ט** (ח) מצוה לאכול וה"ל שהרה
י כי לא נתנו להתענות בכתלי נוטה ודוקא כשאוכלים שם אבל אם שולחים לו לביתו אין לו לאכול **יא** ואם קבל עליו תענית
כמנחה

איתא סוף ברכות כל הנכנס מסעודה שת"ח שרוי בחושה כאילו נכנס מזיו השכינה: **ו ולא קבע הימים** · ואפ"ש שקבלו בתענה מוחר (כ"י): **ז** ב' וה' כל השנה · דהוה ליה יום מיוחד דקבע שם זו דוקא עכ"ד סימן ר"כ ולכנס כתב די"מ דלא מקרי יום זה ולא דק שבת"ס לא כ"כ אלא לדעת הה"ז דס"ל שאפילו יום זה מוחר לא יום קבוע כגון יום שמח בו תכיו ואמנו אבל לדידן דס"ל דביום זה אסור לנוח א"כ גם זה בכלל יום זה. ואם נדר להתענות בה"כ אלי אמר בשנה שעברה דלא מקרי יום זה וכ"כ רמ"א סי' קפ"ו מי שנכנס להתענות בה"כ מוחר להתענות הכ"ה ומ"מ אסור להתענות יום אחר דדוקא מי שיש אלו קיים מפוס שם מי לגון: **ח** אפילו ב' **ימי תשובה** · פי' דמיומדים אלו ימים דוקא וס"ל דאסור לאכול: **ט** מצוה לאכול · נראה לי דאם ידע לפני ר"ה שיאכל בין ר"ה ליה"כ על ברית מילה מרויב להתענות עוד יום א' לפני ר"ה דאם מ"ש מתענין ד' ימים לפני ר"ה נגד ד' ימים שאוכלין וכ"כ אם תירע מילה בד' שלפני ר"ה שמתענין יום א' נגדו מיהו נראה לי אם ר"ה הוא ביום ה' ד' ימים לפני ר"ה ל"ל להתענות יום אחר בין ר"ה ליה"כ דמעיקרא לא קבלו עליהו אלא להתענות בימי הסליחות ולא בימים האחרים ואם מתענה עד אחר שיצא מבה"כ מקרי תענית כמ"ש סימן תקס"ב ס"ב אבל לא נדנו · אבל כשאר תעניות שאחרים כלבור אסור לאכול אפי' בסעודת מצוה בה"כ ס"ב ומ"ש סימן תקנ"ט ובי"ד סימן ס"ה בס"ד ס"ק י"ב שכתב אם אל מדין הכן ביום ה"ל מהנים לעדות בתענית ולעשות הסעודה בלילה ע"כ ודעת כמה פוסקים דשב"ם אין מצוה לאנות לא"י בפיר ל"ל כמ"ם דאם מי שנכנס מבעודה לבמות בזמנה מתה מ' לנים ושיטרו לב"ם כוי קלת בעודת מצוה ומ"ש לענין נדר נראה דאין לסקל: (ס"ק ז')
דלא מיקרי יום זה וכתב רמ"א (סוף ל"ם ס' מסה מיבן) סי' קפ"ו כוי כ"ל:

כמ"ו

שערי תשובה

תקסה (א) וכבר · אבה"ע וכתב בר"י בשם נחמה בכסף דמי מסים מרוי בתענית ובקת ולקח פיוס לו · ובלתמה קודם נתנם בזה ואין דבריו נראים ובן מהר"ם נרמיאון כתב שים לבאות כן פ"ם (וא"ם בד' לוחות שמלה דאסורים יש לו לאחר מיד בעוכר בשב"מ) וא"ם בשם מרי הלחן ח"כ שאם כיה מוכל ולמרו לו שאלה פ"ה ישלוח ואיין מ"ם כאן בשאל אבראה בזה · ואיין מח"כ בכם אבל אבראה אם קיבל בחתמתו אל מחרתו ויש ס' ער"ח ואח"כ נודע לו שאינו כן דל"ח הוה שכח אל"ל בחרם ומלבוש"ם ימיהו לו ויעוד כתב אם אמר אסא בתענית יום ס' לא אפסר מלינו אבל אם קיבלו בשפת מנחה אינה לחתמות פ"ם ובש"ם בשם הרדב"ז ח"ב סי' רע"ו מי שנדר לאתענות שנה אחת בש"כ ולולם לחיר אין מחיריון לו עד שיכנס יום מני הרלשון · וכתב כשו"ל בית יכודם ח"כ מי שנכנ לאתענות כל ער"ח ויום לפני ער"ח היה חולה ושיער אמין יכול לאתענות יכול לאחיר יום לפני ער"ח: (ב) בזית · שבה"ע וכתב בר"י בשם מהר"י מולכו אם אחר בכיעות מים אחר שלא אמור אסאר אינר אמנתו: בש"ע סעיף ג' לוח ופ"ם ובתב נתמלת אמולל בתנכת הרלא"ם פ"ק דשבת אם קוא יום ב' אלו ליום ס' אחר פ"ם ושין לקמן ס"ק ז': בשם סס": (ו) מני · שבה"ע ושין שם"ח ח"ב סימן כיב מי שאנס אמן אחר ברכת בה"ב ואיבה חילה צריך לאחיר אמנו נדר אלא אנאנס סימן תל"ב פ"ם: (ח) מצוה · שבה"ע עיין בנול מרבנגה שהקשה דבאל יום ל"ח בשבת לאמה לא יעשו בגיל מ"ם בסעודה בלאחר פ"ם ולשב"ד דשמ"ש אם ל"ל דאפ"י מ"ם לעיל בשם הש"ך אין אמנם אמ"ם בדגול מרבנגה אמנם דיומנין אלא אלינו אלינו אמ"ל י"ב חבלנ אלא אנאנס אמנו מרבומת אלא ומעיקרא כוי אבר לאיקר מרבומי בשעודה הוב כתב ומאמתי כו' ומ"ל אסרבנו אמנ

באר היטב

תקסה (א) ושכח · ואפילו הזיד ואכל מרבנה לא יאכל יותר כ"מ ס"ב: (ב) בזית · נ"ל דוקא שאכל בפעם אחת אבל אם אכל בפעמים ומתמין יותר אפילו אם אינו מלטרף ובפתים שיטורו אלא לוגמין כמו ביה"כ עפי' תרי"ב דהא הר"ן מדמי ליה לגמרי ליה"כ וס"ל דשיטורו בכזיתא: (ג) וחייב לצום· ואם קבל להתענות ב' ימים לוסיס ושכח ואכל בלילה מתענה ב' ימים אחרים (כל בו ב"י סימן תקס"ג): **ד** ויש מחמירין· הטעם כיון די"ח דאפילו ביום זה רשאי לאות תענית ולפרוע ולכן כשאכל ליבד תעניתו וחייב לצום יום אחר לכן מחמירין כשני הדעות דחייב לצום כל אותו יום ונם יום אחר אבל אם לא שכוונתו להתענות לכפרה על עונו וכנגדו (ת"ה) וד"מ כתב שעם אחר שכח א' ואכל בשעה בטעה ונזכר מהרי"ל שיתענה בה"ב כל ב"ל וס"ל דינו כי"ז בתמוז לענין זה שאין צריך להתענות יום אחר אלא במנחה קבל עליו להתענות למחר מקרי תענית זה ואינו יכול
ללוותו: הגה וכ"כ יום זה מהם כגון אחר בתחלת נדרו מתענה יום
סלוני (א) אי מתענה **ז** (ז) ב' וה' כל הסנה אי כדומה לזה (ת"ה סימן ער"ה
וכל בו) **וכן אם היה תענית חלום אינו יכול ללוותו:**
הגה וכ"כ אחיו יכול לאות אפרוש תענית לנור (ת"ה סימן ק"ם וכל בו ור' יהודה) מיהו תענית שני וחמישי ומני שמוסנים
להתענות אחר שבת וסוכות אי **ח** אפילו בשבת יומי תשובה ואיכא ברים מילה **ט** (ח) מצוה לאכול וה"ל שהרה
י כי לא נתנו להתענות בכתלי נוטה ודוקא כשאוכלים שם אבל אם שולחים לו לביתו אין לו לאכול **יא** ואם קבל עליו תענית
כמנחה

מגן אברהם (בש"ע סעי' א') נדר לאתענות יום זה ושכח ואכל כאן צריך לגיין פס"ק שבע"ל ומחקו מלקמן: (בס"א סק"ח) דאמנם אבנים כלי"ו מוי מצוה אבל לא בל"ל כו' עיין בחבב"ן קבן סי' ק"ע בשנהגים ומ"ש מר"ם ז"ל דוקא לבלו ולטרוחה אבל לא לאבאם ובאמת אמי' ב"ל ואמנם אמי' ב"ל לקמן סי' פר"ב וס"ם בכם סיב"ם ס"ם ובל"ל אבל בעודה מיעוד בבנים בשרא בשו"ם ובן מלאתי בפסק מר"ם ומ"ם נראה מי שאל"ל לאבאם בעודה בה"ל דבעודה מצוה כמו אמנם בחמנה אמנם אמרב"ל בבו מובם אמרב"ל בבו מובם אמרב"ל בבו מוב

לעשות כן דהוה כמו יום סתם בזה: (ב) וע"ל סי' רפ"ח. כש נתבלר בדבריו לא הירע י"ז בתמוז ביום מ' והוא מתענה בשבת תענית חלום מא"ל להתענות יום מ': (ג) **באדר השני** • דקליני ר"מ ס"ל דסתם אדר הוא שני וי"ל סתם אדר דהוא לחשון ופסק רמב"ם כר"מ וי"ל הוא הרא"ם דפוסק כר"י והכריע בת"ס סי' ל"ל כר"י ממילא יתענה בראשון משעה דאין מעבירין על המלות: (ד) **ולא ביום קבורה** • בי"ד סי' ת"ב כתבתי דגם בשבת בראשונה עושין היאר לייט ביום המיתה ולא ביום הקבורה דסיינו אם מת בע"ש בר"ח שבט ואין פנאי לקברו עד יום מ' שהוא ג' בשבט דהוה הי"ל בר"ח שבט אע"ג דהאבילות לא יהיה י"ב הדש במילוי דהאבילות מיום הקבורה מ"מ מסיק האבילות כאן אחר היא"ל כיון דאח אבילות אסר בכך דאין שום אבילות אחר יב"ח ולא כספר מ"ב בזה ובת"ס סי' ל"ב דאם מת בר"ח ניסן דשלמו ימי האבילות בכ"ח אדר • והטולם מוהגים דאפי' בר"ח ניסן כל אותו היום אין מבטלים דין אבילות דיב"ח ואסבר משום דאמרי' קדיש וברכו ומתפנים דיום שמת בו אבילו הוא לכך מהגין ענין אבילות באותו היום אבל מן הדין אל"ל אלא מיד כשנכנס היום של אחר כלות יב"מ מוחרין וגם ר"מ לאי שמתענה ואומר קדיש וברכו ביום המיתה והוא מת היום ונקבר למחר דאבילו מיום קבור' מגיע בכ"ל • אל תעשה לגמוד מזה דאם נמנקה הקבורה אוזה ימים מן יום המיתה דיהגו אבילות עד יום הקבורה ויהיה יותר מיב"מ מן יום המיתה וכבר אליתי מי שעשה כזה דודאי אין לו אבילות אחר יב"ח אחר זמן זה אין מדת הדין מתוחה עוד דאתו מספר הרשעים בניהם יב"מ מיום

דאריך לפרוע הגדר מיד שמת יומות והא דאמרי' ברים נדרים דוקא כשאומר לא אסור מן העולם עד שתהא נזיר אז אריך לעיות מיד ע"ם דף ג' הייטו מסוס דלא מסכחת בע"א דאם אמר סתם הרי עלי להיות נזיר הרי הוא נזיר מיד ואם אמר הריני נזיר לכשאראה הא אמר לכשאראה ע"ם בר"ן אבל כשאמר הריני נודר להתענות יום מ' אריך להתענות יום הראשון ובלתם יכול לפרוע ביום קצר אע"פ שהגדר דבר"מ מי שנדר להתענות דבר"מ בלא תשובה דשמת יומות ובלא תשובה דבר"מ בר"מ דיוכל לפרוע ביום קצר אע"פ שהגדר הוא בימים אריכים אבל אם אמר לכשאראה אסור לאכול ולשתות בביתו וכ"מ ממש"ל בשם ה"ה בבעלי ברית מוחרים לאכול מיד די"ש שלהם הוא: **יא ואם קבל וכו'** • פירוש דדוקא בכשמך על עניה אמן (כמ"ש ססי' תקס"ג) אז שרי לאכול אבל בשקבלו במגהה הוי גדר ואריך בתרה (לבוש סי' תל"ב) והטעם דאע"פ שעונה אמן אינו מחויב להתענות לכן שרי לאכול על סעודה מלוה ואפילו התחיל להתענות ולא ידע שיזמינו אותו לסעודה מ"מ שרי אבל ל"ל סירוש אחר דז"ל הרב"י בשם הע"מ אבל אם קבל אם בשמעה בא' מימי התשובה אריך בע"ל ועקבה דהל"ל סתם אם קבל בשמעה אריך בתרה דהא קאי נמי על בה"ב אלא ס"ם אם מתענה כולם מפני המצבה אריך לאכול דמתענה אדעתא דמגהגא אבל אם מתענה בא' מימי תשובה דאז אינו מתענה מפני המצבה רק שקיבל עליו שבשיו להתענות יום מ' לסור לאכול דהוי נמי מתענה בא' מצלע הענה בל"ל ע' סי' תקס"ב: **יב יכול לפדותו** • וע' ססי' של"ד שיעור הפדיון ומ"מ ל"ל דהעשיר יתן לפי ערכו דבשעה שקבל עצר הממון נגד עצר התענית ובעשיר דין מלה מנה כדין פרוסה לעני: **יג יכול לדחותם** • וכתב בפסקי מהרל"ו דה"ם מי שחייב תענית מכח מהגלת יכול לדחותו עכ"ל ול"ע דיתחייב להתענות מיד דבמא יומות קודם לכן וכ"מ בל"ד סי' ר"ל דיש"ש שכתב מי שגדר לקנות בית חייב לקנות בית ראשון ההגון לו וכ"כ ב"י בח"מ בסי' של"ה ובד"מ ע"ש בשם הריב"ש סי' של"ה ובד"מ דף ע"ב בר"ן אבל כשאמר הריני עלי להיות נזיר הרי הוא נזיר מיד ואם אמר הריני נזיר לכשאראה הא אמר לכשאראה ע"ם בר"ן אבל כשאמר הריני נודר להתענות יום מ' אינו יכול לפרוע ביום קצר אע"פ דבא בלא תשובה דבר"מ דבר"מ בר"מ מי שגדר להתענות ונלתם יכול לפרוע ביום קצר אע"פ שהגדר הוא בימים אריכים אבל אם אמר לכשאראה אסור לאכול ומיהו נזמן מוטב לא חייסינן שמא כמ"ם הרא"ם בגדרים: **יד ששני ימים כו'** • המתענה ג' ימים וג' לילות מהגים בהתענות עוד ב' שעות בגיל ד' שיהיה ע"ד שעות סימן לדבר שיהא יבראל ע"ד ר' אלעזר ואחולכים בתחלת הגילה לא הפסידו שהוא כמנין חסד (מס"מ) ובסוף ר"ח הקצר כתב מ"מ המתענים ב' ימים יתענו שעה א' בגילה ויפסיקו נ"כ שעה א' מבע"י דהוי כמו ר"ז תעניתים דיום לחשון הוי תענית א' ואח"כ עולה כל שעה ליום א' ושעה ל"ד דמקלת הבעה כגולה: **טו מכח תשובה** • מ"מ טוב יותר שיעוש שתזרים שבבל עת יהיה לבו נכנע ויהיו מתליו נגדו תמיד: **יז הבא מודה** • ויתחיל להתענות אחר ס"ו בחב ולא יתענה בשבת וא"ח (ע"ה): **יח שמי שקבל עליו** • מבמע חסי: לא אמר דבר נדר רק בקבלת תענית בעלמא וכ"כ בד"מ: **יט תענית חלום** • ל"ל דהמתענה בר"ח ניסן לו בר"ח אב תענית חלום ל"ל לאיתה תענית לתעניתו דהא י"ל דמלוה להתענות כמ"ם סי' תק"ם ע' ססי' תקל"ז וססי' תקע"ג: **כ באדר שני** • דדמי לאי שנדר על אדר דאם אמר הרי עלי להיות נזיר אז אריך לקיים מה שקבל עליו אז ישאל על קבלתו בכ"ל וכ"ב בר"א ז':

(ס) בשעה אריך להתענות (הגהות מיימוני פ"ה) יש אומרים בשם (ב) מנשער הרבה בתענייתו **יב** יכול לפדותו (י) בממון וזהו הדין באונס אחר (הרא"ם בשם הראב"ד ורבי' יהודה ב"ה ח"ה) ונראה דוקא בקבל עליו תענית בעלמא אבל אם קבלו דרך נדר אריך לקיים נדרו:

ג ז **מי שנדר להתענות סך תעניות יג יכול** (יא) **לדחותם עד יומות החורף** (ויכול לנוח יום אחרון ולבלה יום אחר דס"ל מקרי יום) (ת"ה סי' ס' והגהות מרדכי):

ד ח **יש מי שאומר יד ששני ימים ושני לילות רצופים יש להשוותם** (יב) **לארבעים תעניות שאינם רצופים** הגה ויש אומרים דבאדם הלם סני לו בב' ימים לעסים אבל אדם בריא אבשם ימים (הגהות מבהגים בשם מהר"י גרי"ן) ונראה לי דכל זה לא מיירי אלא בבי מבתחייב לנוח מ' ימים (ג) שאינן רצופים **טו** מכח (יג) תשובה כדי להעביר ואז מבריגן הלי לעבר להלי לעבר ועל כיוצא בזה נאמרו דיעים אלו בדברי הפחרנים ז"ל אבל מי שנדר לנוח מ' יום אריך לקיים מה שנדר דא"ל נדרא מיום זה לאיתו ולא יפרוש **טז** בכח שודה דאריך לקיים נדרו מ' יום **יז** אלמני (יד) י"ב מתענים לזכר עליהם תעלומין בבנים לו אבשם ימים בעבר לרופים:

ה ט **המתענה יט תענית חלום ביום א' או בחולו ש"מ או בראש חודש או בחנוכה ופורים או בערב יום הכפורים צריך** (טו) **למיתב תעניתא לתעניתיה** (ו) **כדין המתענה תענית חלום בשבת: (ב)** (וע"ל סי' רפ"ח סעיף ל'):

ו יאין תענית צבור בבבל ליאסר במלאכה ולהפסיק מבעוד יום אלא תשעה באב בלבד כ **הילכך יחיד שקבל עליו תענית לא חיישינן שמא תענית צבור קבל עליו ומותר בבולון** ל **ומבל מקום לבתחילה טוב לומר בשעת קבלת תענית הריני בתענית יחיד לפניך מחר:**

ז כשאירע יום שמת אביו או אמו באדר והשנה מעוברת מ **יתענה כ** (ג) **מו באדר ב':** הגה ויש אומרים דיתענה בראשון (מהרי"ל מהר"י מינץ) אם לא שמת בשבת הסיעור באדר אבי דאז נוהגים להתענות בשני (ת"ה סימן רל"ד) וכן המנהג להתענות בראשון מיהו יש מתחירין להתענות (יז) בשניהם (פסקי מהר"י בשם מהר"י מולין):

ח נ **אין צריך להתענות אלא ביום מיתת אביו** (ד) **ולא ביום** (יח) **קבורה:** אם

מיום

דאריך לפרוע הגדר מיד שמת יומות והא דאמרי' ברים נדרים דוקא כשאומר לא אסור מן העולם עד שתהא נזיר אז אריך לעיות מיד ע"ם דף ג' הייטו מסוס דלא מסכחת בע"א דאם אמר סתם הרי עלי להיות נזיר הרי הוא נזיר מיד ואם אמר הריני נזיר לכשאראה הא אמר לכשאראה ע"ם בר"ן אבל כשאמר הריני נודר להתענות יום מ' אינו יכול לפרוע ביום קצר אע"פ שהגדר הוא בימים אריכים אבל אם אמר לכשאראה אסור לאכול ומיהו נזמן מוטב לא חייסינן שמא כמ"ם הרא"ם בגדרים: **יד ששני ימים כו'** • המתענה ג' ימים וג' לילות מהגים בהתענות עוד ב' שעות בגיל ד' שיהיה ע"ד שעות סימן לדבר שיהא יבראל ע"ד ר' אלעזר ואחולכים בתחלת הגילה לא הפסידו שהוא כמנין חסד (מס"מ) ובסוף ר"ח הקצר כתב מ"מ המתענים ב' ימים יתענו שעה א' בגילה ויפסיקו נ"כ שעה א' מבע"י דהוי כמו ר"ז תעניתים דיום לחשון הוי תענית א' ואח"כ עולה כל שעה ליום א' ושעה ל"ד דמקלת הבעה כגולה: **טו מכח תשובה** • מ"מ טוב יותר שיעוש שתזרים שבבל עת יהיה לבו נכנע ויהיו מתליו נגדו תמיד: **יז הבא מודה** • ויתחיל להתענות אחר ס"ו בחב ולא יתענה בשבת וא"ח (ע"ה): **יח שמי שקבל עליו** • מבמע חסי: לא אמר דבר נדר רק בקבלת תענית בעלמא וכ"כ בד"מ: **יט תענית חלום** • ל"ל דהמתענה בר"ח ניסן לו בר"ח אב תענית חלום ל"ל לאיתה תענית לתעניתו דהא י"ל דמלוה להתענות כמ"ם סי' תק"ם ע' ססי' תקל"ז וססי' תקע"ג: **כ באדר שני** • דדמי לאי שנדר על אדר דאם אמר

הפוסקים ס״ל דאפי׳ ידע שהיא מעוברת הוי מר לדר דאתון ושוד קשה הרעת אם שנה דאתונה לא היתה מעוברת ואחר״כ נתעברה אחר לו דמי לגדר אבל אם שנה דאתונה מעוברת וכה״ל אמלך בתיה אחר ואחר״כ נשאה היתה מעוברת הרי״ם ע״ל לגדם מעוכר

ט ם אם אירע יום מיתת אביו בשבת או בר״ח ידחה לאחר: פנה ואין מוכנין בו אלא אין מתענין אלו (ה) ובן בפחד ימים אחרים בתם (יש) תחנון:

י ם הנודר לילך על קברי צדיקים שבמקום פלוני ונתעכב ימים רבים ואחר כך אירע שהשכירותו ללכת שם

כא די (כ) בהליכה זו:

יא ם הנודר לצום סכום ימים רצופים ואירע בהם תענית חובה **כב** (כא) (ה) עולין לו:

יב ם כל השרוי בתענית בין שהיה מתענה על צרתו או על חלומו בין שהיה מתענה עם הצבור על צרתם הרי זה לא ינהג עידונין בעצמו ולא יקל ראשו ולא יהיה שמח וטוב לב אלא (כב) דואג ואונן כענין שנאמר מה יתאונן אדם חי:

מיום הקבורה ויסיח לפעמים יצ״ח לו יותר מן המיתה חלילה לומר כן אלא תכף שנלמו ימי דדין נפסק האבילות כ״כ. וכן מי שנא שמע שמת לו מת עד זמן הרבה מן המיתה וכי יתחיל להתאבל מאותו יום שמע עליו האבילות יכ״מ ואם מעשים בכל יום שמ״ל אלא עד תשלום הנשמה מסמיתה אלא דשם בת״ה לא היה סוף הפסק בין כלות יום אחרון של יכ״מ לסיה״ל שהוא תכף אחריו דאין נמשך האבילות גם לאותו יום כיון שלא הופסק האבילות שום זמן עדיין כנגל״ר נכון וברור. כ״ל עוד בתם מת ביום ח׳ ברי״ם כשלו שהוא יום ל׳ לחשון ואח״כ היה שנה הסרה שלא היה חשון רק כ״ש יום ויום הל׳ הוא נחשב לכשלו אמילה תהיה הא״ל ביום כ״ם חשון ואין לשולם כיון שכשנת מיתה היה יום הלמ״ד נחשב לחדש חשון אמילה האבילות ביום שהא סוף חדש ושבאו ביום כ״ם חשון הוא סוף חדש ממילא ביום כ״ם חשון נשלמו יכ״ם והיום הכ״ש הוא יה״ל ותמיד אנו הולכים בתר החדש וכן אם מת לו מת כימי מנוחה אין היה״ל בתרו יום בחנוכה אלא בתר יום הר״ח אלינו כמה בחדש היה יום המיתה וכן הסיה היה״ל וכ״ו נראה פשוט: (ה) וכן בשאר ימים כו׳. ל״ל דה״ה אם הגיע לו בכית מלה של כנו כיום הסוה דיש שלו הוא כדאי״ כסמנן הקלי״ם ס״ם אלין מעלים התענית בס״ב שנהגה ונראה דכ״ם בזה דלא יתענה ומכ״ם אלה דוקא להתענות אה״ל להעלים אלא עד מנחה גדולה הגלע״ל ומש״ם סי׳ תקל״ח ס״י:

ליד

(בסא״א ס״ק ב׳) וכן מסמע קצת בסוף ספר מגילת אסתר כו׳ כו׳ל״ו (שם) ונכון בפסנים ל״מ כו׳ נראה בחתנה לפי דוקא אלא ל״ל לפנין קנינים ומיולא דסא אין מתענין יה״ל בר״מ וכן מ״ם לקמן יתענה לנפש בפלה כו׳ ל״ל נק: (שם) ולא. מת ביום ראשון בר״מ אדר כו׳ ראשון יב מנוסין ואם מת ביום ה׳ דר״מ אדר אני אמנו בנפש בפלה ביום ה׳ ר״מ אדר ולא בב״ם בו אדר אדר אני ל״ל נק:

יד אברים

ל״ל הריני מיר ומיר

שערי תשובה

דקאמר אלף אחר הרוב אני׳ ס״ם ושוד כמה תמוהו׳ בעניני׳ אלו ואתבאר בחלק יו״ד אי״ם ושיין לקמן סימן תרפ״ם בלבוש ובא״ר שם מ״ם בוה: (יש) תחנון. עבה״ם בשם הפ״ו והבאר יעקב כ׳ דנם ספנדק והמוסל לא יאלינו ס״ם ושיין בפמ״ם מ״ב סימן ל״ח בכמן בוים לו יה״ל ובוים זה ניתן לו בן לפרו׳ מתיוב לבנים לפי מ״ם המנ״ל סימן תקסח בשם הפ״ך ביום תענית לגזר תחנים לפרו׳ ביום כו׳ ס״כ נם כאן צריך לפנים ומפרדין יכו׳ ביום והברכה על סיון יבדך אחר ולא״ך לחילה ביום תענית שמתענים לחיוק דשם׳ לא אמנר בענין אחר ואם רוצים מסכמן יכו׳ על שמרת מלוה ישבו ספנין סמוך לחנתה ובכמן ובאם לא הבנים בגילה מכל״ו ונאמר׳ מאין יה״ל דומה לתענית לגזר ובזעזוקר ס״ן יה״ם דבנית מילה דומה יה״ל ושיין לעיל סימן תקכ״ם בשם מי״ם דבפדיון הבן הכמן ומאבר לא יאלינו בס״כ מנדפס ס״ם ומכ״ם ביה״ל ומ״ם מס בסי׳ תקל״ם ומ׳. בח״מ המבאר לפדיון הבן סביום אמנו שמרת מלוה כיה ומתיר בם לאכול בתענית בס״כ לו בעי״ת ונראה דס״ם יה״ל ולפנ״ד לאף אם נדחה זמן פדיון הבן רשאי לאכול מכמן לבני מכמן קביע לו זיומא מקרי מקרי אינו לדחותו ביום אחר כיון דלאו בדידי׳ תלוא מלחה׳ ונאחני הכמן ל״ם בס״ם הפ״ם בפי׳ הסי׳ דפדיון הבן ר״ל יאולין לדחות יותר ל״ם לשיטו מלוה לא מסכיון יתיום ל״ח ואילך כל יומא אמנו׳ הוא כמו ביום ל״ם ואחרבה כיון מעבר זמן צריך ליזון יותר אלא יתרבל בלבד ולא״ם ושיין לקמן סימן תקל״ב בחאבר בשם הגהו׳ דבר. מנם לחתן אין מתענה יה״ל בו׳ יאי המתנה ס״ם ונראה אם אירע לו מיום מעורת

מעוה ביום הי״ל ומיהו אלא יתענה ביום ובכן מעשה בפעודה ולא כלה מחתת הי״ל אלו זה כמה מעשים מרי קנא אלון נגדר אלף בפעודה מלוה לא יאכל ולא מתרמי לי׳ יום יה״ל ואירע בים לו ס״ם ביום ואין צריך הפרה ולכן יש ליזהר בהיום לא יאכל מחתת הי״ל ולא כל אלא

תקסט (א) צריך להשלים • עב"ד כי' ר"כ סס"ו מילוקים בדין זה וטעם המילוק שבין יחיד לציבור כאן כתב הרב המגיד דהציבור כי גזרו תענית לבן מתנה עליהם בכך אבל יחיד דבריה מבלבו לגיע דבריה: (ב) ונודע שקודם קבלת תענית כבר עברה כו' • כל"ל והטעם שהקבלה היתה בטפוח: (ג) ששמעו אחר הצות • פי' אפי' אחר מנה וכ"פ קודם מנה:

תקע (א) לשון נדר צריך התרת חכם • דנדר אל על דבר מצוה דאסר החכם עליו אין שום ליווי על החכם אבל בשבועה דאסר נפשיה על המצוה והוא כבר מצווה מכר סיני אלא לטעות כך ושיין בדבריו בי"ד סי' רס"ו מה שהקשה מזה על החם והילך קי"ל לגבוה ומתבאר שם כל הסי' הזה בס"ד:

תקעא (א) נקרא חוטא • סיימו דמלאה להתענות דרך פרישות אבל אם יעזוב לו אחטא מייב להתענות והאריך בזה בעל ר"ח: אפילו

תקסט (א) צריך להשלים • עב"ד כי' ר"כ סס"ו מילוקים בדין זה וטעם המילוק שבין יחיד לציבור כאן כתב הרב המגיד דהציבור כי גזרו תענית לבן מתנה עליהם בכך אבל יחיד דבריה סבלבו לגיע דבריה: (ב) ונודע שקודם קבלת תענית כבר עברה כו' • כל"ל והטעם שהקבלה היתה בטפוח: (ג) ששמעו אחר הצות • פי' אפי' אחר מנה וכ"פ קודם מנה: (ד) להשלים • וכזה אין שייך לא"ר ולזה לגבוה אבל אם יעזוב לו אחטא מייב לגבוה: (ה) ולא יחזור • ר"ל אפילו

ו סמ"ג בשם סמ"ומ ז גב"י מסמ"ן דבמו ר' אילע גאון בסדר תענית מ' ג סמנס תענית ס"ו ב ס"ם לרשב פרפב"ם ובסנו בעלותים ג מסנס שם ד ברב לסי שם י"ח ס בפסנים שם ו סנגות מיימוני פ"ג מהל' שופר וד' סמרדכי רים ר"ס ומתוך לבוגו דקדק סב"ר ולפו למשנה דלא מתיר מתענה ושרי' תלא מיהו לומר דמעיקר' דוחים מלסמיל לסמנו' עד שנס בבלם ג מסקנא הגמ' ר"ס ר"ס ב בריי' תענית י"ו ג בריי"ם תענית ו' ב שם ריב"ם ג שור בשם ריב"ם :

שערת זקנים

תקעב (א) שאין לחוש לכך י"א שנהגו שבשום מקום אינו גוזרין תענית לכתחילה אלא ביום ב' וכן נהג ה"ה וכ"כ הגאונים וכן אהרונא כר תורגא שלא ששמעם אחת גזרו בק"ק ויגא שובבים ה"ת ולא זכרו שרחית ביום ה' ר"ח אחר והתענו י' אנשים ואמרו סליחו' כנראיתי שם תלכה למעשה וכרוכה לי שהיה בשנת שע"ג והיה אז מורה צדק בק"ק ויגא אא"ז הגאון מהר"ל רוטא זצ"ל ומורי בב"ח פסק אפילו התחילו בסיסקון עיין לעיל בסימן תקס"ח ברבי שובבים :

תקעד (א) שקבלו עליהם . אעפ"י שלא קבל עליו התענית אלא בני עירו קבלו עליהם (הרא"ש שם) ראם קבל עליו התענית אע"פ שאין רעתו לחזור מתענית ומשלים משום דדרך לקיים נדרו על בל אנים ואו' ס"ק דתענית) :

יד אפרים

תקעב (בס"א ס"ק ד') לא מיקרי יום מסס ובמתס כו' . ל"ש דלאמר בכ"כ בכ"י אבל ל"ש כשרים בים ערוך לפסיק ולפסבר אר"ל דאע"ג דר"ח מיקרי יום מיהר מדאוריתא מ"מ לא מיקרי בים משום ובמתס מ"ש קרוש לא מיקרי יום אלא רק דרבנן בסדר לין מפסיקין לף ס"ג דבסיב כו' מבתס ובמתס עיין לעיל סי' תקע"ב ס"ק ס' :

תקעב בס"א קרוש ס"ק ס"מ סי' קמ"ט בל"ו ובוא ר"ם רבי מסס מוק :

תקעב (א) שאין לחוש לכך . כגון בעיר שרובם אינם מקיפין שערים ג' ואפילו במקום ב (א) שאין לחוש לכך :

ב ג אין גוזרין תענית על הצבור בראשי חדשים או בחנוכה ופורים או בחולו של מועד ואם התחילו להתענות על הצרה ד אפילו יום אחד ופגע בהם יום מאלו ד (ב) מתענין ה ומשלימין היום בתענית :

ג ה ו (ג) צבור שבקשו לגזור תענית שני וחמישי ושני ופגע בתענית ט"ו בשבט התענית נדחה לשבת הבאה כדי שלא יגזרו תענית בט"ו בשבט שהוא ראש השנה לאילנות : הגה מיהו אם התחילו להתענות אין מפסיקין כמו בראש חודש ואול' מעוקר : (כ"י)

תקעג שבטלה מגילת תענית ' ובו סעיף אחד

א ח הלכתא בטלה מגילת תענית וכל הימים הכתובים בה מותר להתענות בהם וכל שכן לפניהם ולאחריהם חוץ מחנוכה ופורים שאסור להתענות בהם בעצמם אבל לפניהם ולאחריהם מותר ט ובן שבתות וי"ו ור"ח מותרים לפניהם ולאחריהם : הגה מי שיש לו נשואין בחנוכה אין לו להתענות אבל אם יש לו נשואין **א** (א) נמיכן מתענה ביום חופתו **ב** (א) אפילו (ב) בראש חדש ניכן מפני שהוא אחר מן הימים שמתענין בהם בדלקמן סוף מי' תקי"ם (הגהות מנהגים וליקוטי מהר"ם) :

תקעד שנותנין בתענית חומרי המקום שיצא ושהלך לשם ' ובו ה סעיפים

א ח החולך (א) ממקום שמתענין למקום שאין מתענים ורעתו לחזור א צריך להתענות כל תעניות (א) (א) שקבלו עליהם :

ב ג החולך ממקום שאין מתענים למקום שמתענים יתענה עמהם **ב** אפילו (ב) רעתו לחזור ג ומיהו כיון שלא קבל עליו

תקעג (א) אפי' בר"ח ניכן . פי' אפ"ס פיו"ר שמרות נגל לוחו' יום וכ"ס אחר יומי ניכן דלא לסוי עדיפא מן ר"ח שלכם. ופשוט שבאחר ר"ח לא יתענה וכתב מו"ה ז"ל ולפ"ז לף בכ"מ בכסלו שהוא ג"כ אחד מימים שמתענים בהם ג"כ מתענה בו ביום מופתו ולא הזכירו הרב לפי שאין רגילין לעשות נשואין בסוף חדש עכ"ל :

תקעד (א) ממקום שמתענין . המור כתב סעיף זה ונם הסעיף ב' כתבו בשם ריב"ם וסיים עליו וילפה מדברי שהולך שם התענית ומתבטל כדברי לם הלך שם ביום התענית אבל שוגת דשמתחין מוכח דמילי בהלך שם קודם לכן וקיבל עליו תענית ואז הוי ולהי תענית נמור ואסור לאכול אפ"ל אם חוץ לעיר עכ"ל והקשה ב"י מסיכן למד לביאו סוכסה זו ופ"ק דלי בסקיבל עליו התענית בסיבה דמתבטל ומקלים מיהו בהא איכא למימר דקמ"ל דל"ת לא קיבל עליו להתענות אלא בשדו עמהם בל"ד עכ"ל וקי"ל טוכא דאמלי קאמר בסיבה הבריתה שכם ואכל אל יתרלה: בפרים הא ולהי מן הדין מייב להתענות ולהפלים כיון דקיבל עליו תענית ולמה תלאו בחיסור מלד שהוא לפרים והא תענית נמור יש לו לפ"ד הטור ותו דמ"כ גם בריסה דהולך ממקום ממור למקום קל נ"ל מיירי שקיבל עליו שם התענית דומיא דסיבה ולמה שהגה הטור ע"ז דדוקא בדעתו לחזור וכ"כ הרא"ש הא כיון דקיבל עליו בטילו להתענות לין סברא בטולם לסיבה ממנו אפ' לין דעתו לחזור ולגמ"ר דהך וקיבל עליו התענית דנקט הטור לין פי' שבסיבה קבל עליו כן אלא סיים שם הקבל בשעה שנהנו התענית ומל עליו ל"ל כיון שיש שם בחומה שעה והקבל מוח על כל הסיבה לסם וזה שלים שהלך מסם ולדעתו לחזור אלה עליו הנזילה אבל אם הלך מסם ולין דעתו לחזור לא הים בכלל הנזילה. בלל מ"ה בריסה צריך דעתו לחזור דוקא ובסיבה שיש בעיר שלחבת בשעה שנהנו על כל מי שהוא שם קבל"ל הנהנ דלחי' זה דעתו לחזור מייב לשמוע ולכלול עלמו עמהם ומלה עליו גזירתם כיון שהוא ביום התענית אלא ויש לפם כח לגזור אלא ויש מחלוקת וע"כ כתב הטור שיר דמ"ם ריב"ם שמותר לאכול מוך לחמוש לו מוך הסדר שיש בכל שם ביום התענית ולא יש בשעה נזילה התענית אבל אין כאן אלא מחלוקת לגזור אז מייב להתענות דוקא בפרים תוך הטיר אבל אם יש בשעה קבלת התענית אע"פ אלא אלא ולהי עליו הנזילה לגמרי כיון שדעתו לחזור מכל מקום לענין זה אלא ולהי עליו דמעני המחלוקת נגמם בכלל הנזילה ויש עליו תענית נמור ולהי' אלא בפרים אסור לאכול כיון דים שם מחלוקת וכבלל בנזילה הקבל שיש לפם כח לגזור אע"פ אל אים אחר כדי אלא יש יש מחלוקת בפרים וע"כ תתר בפרים הטיר דאם שבת אחר אכל ואכל אל ירלה כאילו אכל שעיקר הטעם משום שהייב מלד גזירתם אלא יש מחלוקת ודם הסרלה עלמו בפרים לאוכלו מחמת שאכל יגרום מחלוקת ותייב מלד גזירת הקבל בזה וקושית הב"ל אל ב"י מביאן לפד הטור דהסגוגיא מוכחת דמיירי בהולך קודם לכן כו' אלא"ר דליף לם מדתנא ממקום שמתענין למקום שאין מתענין ואסתם ולהי יש במקום שמתענין בשעת קבלת התענית דאל"כ ולהי לא אלא עליו גזירת הקבל אלו כי אין גוזרין תענית על מי שאינו בקבל אלהם ולהי עליו גזירת הקבל אלו כן גם הסיבה דהולך למקום שמתענין עמי מייירי שיש בלחותו שעה ולא יש בשעת גזירתם וקבלת

תקעד (א) ממקום שמתענין . המור כתב סעיף זה ונם הסעיף ב' כתבו בשם ריב"ם וסיים עליו וילפה מדברי שהולך שם התענית ומתבטל כדברי לם הלך שם ביום התענית אבל שוגת דשמתחין מוכח דמילי בהלך שם קודם לכן וקיבל עליו תענית ואז הוי ולהי תענית נמור ולאסור לאכול אפ"ל אם חוץ לעיר עכ"ל והקשה ב"י מסיכן למד לביאו סוכסה זו ופ"ק דלי בסקיבל עליו התענית בסיבה דמתבטל ומקלים מיהו בהא איכא למימר דקמ"ל דל"ת לא קיבל עליו להתענות אלא בשדו עמהם בל"ד עכ"ל וקי"ל טוכא דאמלי קאמר בסיבה הבריתה שכם ואכל אל יתרלה: בפרים הא ולהי מן הדין מייב להתענות ולהפלים כיון דקיבל עליו תענית ולמה תלאו בחיסור מלד שהוא לפרים והא תענית נמור יש לו לפ"ד הטור ותו דמ"כ גם בריסה דהולך ממקום ממור למקום קל נ"ל מיירי שקיבל עליו שם התענית דומיא דסיבה ולמה שהגה הטור ע"ז דדוקא בדעתו לחזור וכ"כ הרא"ש הא כיון דקיבל עליו בטילו להתענות אלא בשדו בעמהם בל"ד עכ"ל וקי"ל טוכא דאמלי קאמר בסיבה הבריתה שכם ואכל אל יתרלה: בפרים הא ולהי מן הדין מייב להתענות ולהפלים כיון דקיבל עליו תענית ולמה תלאו בחיסור מלד שהוא לפרים והא תענית נמור יש לו לפ"ד הטור ותו דמ"כ גם בריסה דהולך ממקום ממור למקום קל נ"ל מיירי שקיבל עליו שם התענית דומיא דסיבה ולמה שהגה הטור ע"ז דדוקא בדעתו לחזור וכ"כ הרא"ש הא כיון דקיבל עליו בטילו להתענות אלא בשדו ע

וקבלת תענית והשתא ניחא הכל בס"ד לענין פ' הדבריס להלכה אבל במי שקיבל עליו בפי' להתענות שפיטא שמייב בכל המומרות ואין כאן שום חילוק בין דעתו לחזור לו לא כנלע"ד : (ב) **ואסור לשמש בו מטתו כו'** · אלא לריך להפסיק מלאכתו מיד כשמחכר (תו' ב"י) ואפי' לא קבל התענית ע' סי' תקס"ח): **ד ואפילו שלא בפניהם.** זה כתב המרדכי בשם רלחב"ם דס"ל שמותר לאכול בלעשה ס"ל דרק יטונו מידוגין בעצמו אבל לפי מ"ש הרב"י דקי"ל כהתו' דאסור לאכול כלל א"כ מה לריך רמ"א לכתוב דלא יטונו מידוגין בטל"ש וא"ל דרמ"א קמ"ל דאפי' חוץ לתחום לא יטונו מידוגין בעצמו דאם יבוא לעיר פניו לטונין : **ה חוץ מליל מבילה.** סב"י גנסי' כירושלמי תאיבי בני' משמשין משותיהן א"ר יוסי ובלבד יום שבבלה ויש לתמוה הא לריכים לשמש תמיד עד שידעו שיטבלו וא"ל דקאי אדלעיל דקאמר אסור לשמש וקאמר ר' יוסי חוץ מליל מבילה דסבי עכ"ל ועפ"ז פסק כאן בש"ע וזה דומה גדול לפרש ובלבד כמו חוץ דכל"ל מלבד יום שבבלה ועוד דהתו' הקשו איאך מולדה יוכבד בין המומות וגם אחר מפרשים נדחקו בזה כל"ל בפשיטות דליל מבילה הוי וכמ"ש בכל"ה לפי פסק הש"ע לכן ל"ל דבריס ככתבן דס"ל לר"י דאף משוכי בנים אין מותרים לשמש אלא בליל מבילה דס"ל דאין הלשה מתעברת אלא שמוך למבילתה כדאיתא בגמ' בנדה וכ"כ המ"כ בברכה ס' מה פל"ח וכ"כ האנודה בפי' בירושלמי ופסק כוותיה ומיהו מפשט הגמרא דיהן והפוסקים משמע דמשוכי בנים מותרין לעולם דלא קי"ל כר"י אבל להתיר בליל מבילה אין לו שום שוחש ומנה וכ"מ בכל הפוסקים שלא כתבו איתר זה : **ו הפורש מן הציבור.** פירוש אם יש בידו לקיל הציבור בין בגופו בין בממונו אבל אי ליכא נפקותא בו אל יעמוד במקום סכנה (ש"ם פ"ו דב"ק): **תקעה א** ראוים לבד' · משמע דאין מייביס להתענות והקשה הרב"י אחת"מ שמולאין לותו דבר הלכה בתלמודו ואומרו אבל אם לא הביא לכלל כך אין מחויב להתענות אלא שאם רלה מתענה ולית בה משום יוהרא כנ"ל בכוד בגמ' : **ודע** דרשב"נ קאמר בגמ' דבל אדם אמר' אינו תלמיד רשאי להתענות וא"ל הטעם הכרוחה אומר שמתענה בלא"ה כי הרבה ב"ח מתענים וכ"מ ספ"ב דברכות לרב שיאת וכ"מ רבי' תקע"ד דהאולך ממקום שמתענים למקום שאין מתענים יתענה ולא מייעין למתוקה דבל אדם יש לו רשות להתענות וא"כ נ"ע דבספי' תקנ"ד פסק הרשב"נ לענין מלאכה בע"ב וא"כ גם הכא אל"ל דבל אדם רשאי להתענות גם בל הטור קשה דבסי' ע' פסק הרשב"נ ולא בברייתא [וא"ל] דתענית ל"ד למלאכה דמ"מ הרוחה שמתענ' מוכחת מלאכת שעושה מפני הבשמי' והוי מעוש יוהרא ומש"ש סי' תקפ"ח ס"ב ובעה"מ סי' קס"ב בב"י דלפעמים פוסקים דלא הרשב"נ ובחוי"מ פ"ד דפסחים : **ב מבע"י.** כמו ביה"ב (טור) ומיהו ל"ד דבי"ה לריך להוסיף מעט מה שאין כן כאן אבל בין הסמוכות שלו אסור כדאיתא בפסחים דף ל"ד : **ג בתשמיש המטה** · אפילו

בלילה אם דעתו לחזור אפי' בעיר הכא שאני שלריך להשתתף עם הלבור בלרתם (מרדכי ב"י) וא"כ אפשר כשמתענים על לרה שעברה כבר כגון יום הכפורים מותר לאכול בלעשה אם דעתו לחזור ול"ע: **ג אוכר הרבה** · אלא לריך להפסיק מלאכתו מיד כשמחכר (תו' ב"י) ואפי' לא קבל התענית ע' סי' תקס"ח): **ד ואפילו שלא בפניהם.** זה כתב המרדכי בשם רלחב"ם דס"ל שמותר לאכול בלעשה רק אלא יטונו מידוגין בעצמו אבל לפי מ"ש הרב"י דקי"ל כהתו' דאסור לאכול כלל א"כ מה לריך רמ"א לכתוב דלא יטונו מידוגין בטל"ש וא"ל דרמ"א קמ"ל דאפי' חוץ לתחום לא יטונו מידוגין בעצמו דאם יבוא לעיר פניו לטונין : **ה חוץ מליל מבילה.** סב"י גנסי' כירושלמי תאיבי בני' משמשין משותיהן א"ר יוסי ובלבד יום שבבלה ויש לתמוה הא לריכים לשמש תמיד עד שידעו שיטבלו וא"ל דקאי אדלעיל דקאמר אסור לשמש וקאמר ר' יוסי חוץ מליל מבילה דסבי עכ"ל ועפ"ז פסק כאן בש"ע וזה דומה גדול לפרש ובלבד כמו חוץ דכל"ל מלבד יום שבבלה ועוד דהתו' הקשו איאך מולדה יוכבד בין המומות וגם אחר מפרשים נדחקו בזה כל"ל בפשיטות דליל מבילה הוי וכמ"ש בכל"ה לפי פסק הש"ע לכן ל"ל דבריס ככתבן דס"ל לר"י דאף משוכי בנים אין מותרים לשמש אלא בליל מבילה דס"ל דאין הלשה מתעברת אלא סמוך למבילתה כדאיתא בגמ' בנדה וכ"כ המ"כ בברכה ס' מה פל"ח וכ"כ האנודה בפי' בירושלמי ופסק כוותיה ומיהו מפשט הגמרא דיהן והפוסקים משמע דמשוכי בנים מותרין לעולם דלא קי"ל כר"י אבל להתיר בליל מבילה אין לו שום שוחש ומנה וכ"מ בכל הפוסקים שלא כתבו איתר זה : **ו הפורש מן הציבור.** פירוש אם יש בידו לקיל הציבור בין בגופו בין בממונו אבל אי ליכא נפקותא בו אל יעמוד במקום סכנה (ש"ם פ"ו דב"ק): **תקעה א** ראוים לבד' · משמע דאין מייביס להתענות והקשה הרב"י אחת"מ שמולאין לותו דבר הלכה בתלמודו ואומרו אבל אם לא הביא לכלל כך אין מחויב להתענות אלא שאם רלה מתענה ולית בה משום יוהרא כנ"ל בכוד בגמ' : **ודע** דרשב"נ קאמר בגמ' דבל אדם אמר' אינו תלמיד רשאי להתענות וא"ל הטעם הכרוחה אומר שמתענה בלא"ה כי הרבה ב"ח מתענים וכ"מ ספ"ב דברכות לרב שיאת וכ"מ רבי' תקע"ד דהאולך ממקום שמתענים למקום שאין מתענים יתענה ולא מייעין למתוקה דבל אדם יש לו רשות להתענות וא"כ נ"ע דבספי' תקנ"ד פסק הרשב"נ לענין מלאכה בע"ב וא"כ גם הכא אל"ל דבל אדם רשאי להתענות גם בל הטור קשה דבסי' ע' פסק הרשב"נ ולא בברייתא [וא"ל] דתענית ל"ד למלאכה דמ"מ הרוחה שמתענ' מוכחת מלאכת שעושה מפני הבשמי' והוי מעוש יוהרא ומש"ש סי' תקפ"ח ס"ב ובעה"מ סי' קס"ב בב"י דלפעמים פוסקים דלא הרשב"נ ובחוי"מ פ"ד דפסחים : **ב מבע"י.** כמו ביה"ב (טור) ומיהו ל"ד דבי"ה לריך להוסיף מעט מה שאין כן כאן אבל בין הסמוכות שלו אסור כדאיתא בפסחים דף ל"ד : **ג בתשמיש המטה** · אפילו

תקעה דיני תעניות שמתפללים בארץ ישראל על הגשמים · ובו יג סעיפים :

א א סדר תעניות שמתענין בארץ ישראל על הגשמים כך היא הגיע י"ז בסרחשון ולא ירדו גשמים מתחילין תלמידי חכמים בלבד להתענות שלשה תעניות ב' וה' וב' (א) ב וכל התלמידים **אף** ראויים לכך ודין תעניות אלו כדין תענית יחיד :

ב ג הגיע ר"ח כסליו ולא ירדו גשמים בית דין גוזרין שלשה תעניות על הצבור שני והמישי ושני וכל העם נכנסים לבתי כנסיות ומתפללים וזועקים

(ב) (א) ומתחננים כדרך שעושים בכל התעניות :

ג ד עברו אלו ולא נענו בית דין גוזרין עוד ג' תעניות על הציבור שני והמישי ושני ובאלו מפסיקין מלאכול **ב** מבעוד יום ואסורים בהם בעשיית מלאכה ביום ה אבל לא בלילה ואסירים ברחיצת כל הגוף בחמין לפיכך נועלין את המרחצאות ו אבל פניו ידיו ורגליו בחמין וכל גופו בצונן מותר ז ואסורים בסיכה ח אלא א"כ הוא להעביר את הזוהמא ואסורים בהם **ג** (ב) בתשמיש המטה וכן אסורים בנעילת הסנדל בעיר ומתפללין בבתי כנסיות ומתחננים כבשאר תעניות :

ד ט עברו אלו (ולא נענו) ב"ד גוזרין עוד שבע תעניות על הצבור שני והמישי ושני והמישי ושני והמישי ושני וכל מה שאסור בשלשה שלפני אלו אסור אף באלו יתרין אלו שמתריעין

דמה שפתב במקום שהיה ילחק בלא היה לעבד זה אינו כתיב ויזרע ילחק בארץ ההיא וימלא בשנה ההיא ומיהרים שהיה שנה קשה ס"מ שנה בחותו נבול היה קשה וס"מ מאלימלך הוא המוסב מאוד דודאי אפילו בארץ הרעב עצמו מותר ליטא אשה דהא אפי' בכר נשוי מותר לשמש לחשוב בנים ס"ו ליטא אשה מי שאין לו אשה ולפי מ"ש לק"מ מילחק דהאיסור הזה לא מחמת אלא ממ"ן ואילך והכ"י כתב ג"כ דקודם מ"ת היה מותר והא דמייתי מיוסף אסמכתא בעלמא היא והוכיח זה דמאי דאיתי מיוסף והלא חשוך בנים הי' אלא ודאי אסמכתא בעלמא היא ולדידי מתיסב הכל בס"ד וא"ל דהיתר משוכי בנים אין בו משום חסידות לבטלו כיון שיש בקיומו מצוה גדולה :

תקעה (א) **וכל התלמידים ראוים כו'** · בטור כתוב וא"ל וכל תלמיד יכול להחזיק עצמו בחזקת ת"ח ואין בו משום יוהרא אבל לא שאר העם הקשה ב"י דלא"ל בדלומו אלא מלחמה ולא משמע הכא הכי דא"כ אל יאמר אדם תלמיד אני איני ראוי להיות יחיד אלא כל ת"ח הם יחידים משמע שלריכין הם לעשות כיחידים ודחק (ורלחה) דלק"מ דודאי מיהו הוא על כל תלמיד דאין יכול להפקיע עצמו לומר פטור אני דיהיה מצוה הכבוה בעבירה כי יוהרא היא קמ"ל דאין כאן עבירה כלל דלעניין יוהרא היתר הוא ממילא נשאר' המצוה לבדה וע"כ אין יכול להפקיע ממנה : (ב) **מתחננים כדרך וכו'** · כ"כ נס הטור · ולרחה דבכלל זה הקריאה ביחל כמו בשאר תעניות כדמסיק הטור סס' תקס"ו בשם רב שלוס ולא

שערי תשובה

תקעה בש"ע סי' ד' נשמת רעבון ע' לעיל סי' רס"ם רס"ם בשאר נדות בשם כרעבון ועיין בר"י בשם שבעה"נ שכתב דספיטין פתידות על מ"ם התום' שאינו רק מידת חסידות ולוי לא נכר זה ואפילו תיפא דעבעיון תיטול מאחי' בשנת רעבון ' וש"ם דאמרי ז"ל בתשובה נמנם על דבריו כו' ועיין בבא"ת בית יהודה סימן מ"ם שבאיתו לעיל סי' רמ"ח אך בספר בר"י כתבו בשם אבני הרב ז"ל שכתב בתפי' בשאמוזוטה מנוים רק בשם ביוקר גדול אין זה רעבון ואין צריך למנוע מחשבים והסכימו עמו מכתי ירושלים תוב"ב ומשמע דאף ביוקר בשלוס

ל"ל בם ועיין בדברי דוד וכנגון בעל ס"ז פ' מקן שכתב דדוקא חשמים בחעטון בעלמא אסור. אבל לקיום כמין מו דיעבד תקיף עליו ים חשם בהמחת זרע אין איסור ודבר זה בבלל חטוכי בנים אלא דמעלתא דשמיקרא מקום מב"ל . וכשיאו בא"ר ומזה חמה על מ"ם שם"ו כאן דאסילו לא קיים פ"ו אסור לביתא וכמ"ם וכן בשבר לידה לדבר פ"ם . ועיין בנר"י בשם אביו הרב ז"ל דמי שקיים פ"ו מאשתו ולוי לא נכר זה אלא אם כן אם אינו תיפא דעבעיון איסור מבאי' בשנת רעבון ' וש"ם דאמרי ז"ל בתשובה נמנם על דבריו כו' ועיין בבא"ת בית יהודה סימן מ"ם שבאיתו לעיל סי' רמ"ח אך בספר בר"י כתבו בשם אבני הרב ז"ל שכתב בתפי' בשאמוזוטה מנוים רק בשם ביוקר גדול אין זה רעבון ואין צריך למנוע מחשבים והסכימו עמו מכתי ירושלים תוב"ב ומשמע דאף ביוקר בשלוס

דף כ"ד בודנדעיות כו' ומ"ם וכתב כיון שכתב בשאר נדות בדומשמע מבכבב"ג דלעיל . ועיין בבא"ת בית יהודה בשאר נדות ובדומשמע מבכבב"ג דלעיל . ועיין בבא"ת בית יהודה בשאר נדות ובדומשמע מבכבב"ג דלעיל . ועיין בבא"ת בית יהודה בשאר נדות ובדומשמע מבכבב"ג דלעיל .

תקעה בש"ע סעיף א' סדר תענית כו' ועיין בלק"מ סימן ל' שיש לנהוג סדר תענית בזה"ז ועיין בר"י שבאיתו שכן שמע מזקני ירושלים וזקני חברון שעשו עשה א' מעשה בזה וע"ם שב' נם בח"י לא שכיח ע"ם) שליחותייהו דקמאי דקא עבדי מפ"ב בח"ל דלאו סדנא לאכרעא חד ויש מדינות ונלילות שאין שם עלירת נשמים לא רלו לאלון בח"ל בח"ל עלמו בין מקום למקום והשוו מילוהיהם לאין תענית ליבור בח"ל ע"ם . וכ"כ בסו"ח ס"ב סימן ל"ם שאין נוהגין בתדיות אלו לעשות בעלירת נשמים י"ל תעניות בסדר המסנס רק גוזרים תענית ה' אלו ב' ומרלים נתחילות ותחנונים ע"ם : בש"ע סעיף ב' כניע ר"ח כסליו כו' וכתב בתשב"ן מ"ב סימן י"ם ב"ד מרלו לגוזר תענית על הנשמים ומזמנו שביה יום ה' שיש עברה בשנת שלה לשם יום ה' שיש עברה בשנת

באר היטב

בנשמים שם דעתו לחזור וא"ע מ"ש : (ג) וא"ע · אמ"ג דדעתו לחזור שברח זקנים : (ד) מידוגין · אפילו מין לתחום לא יטונו מידוגין בעצמו דאם יבא לעיר יהיה פניו לטונין מ"ש מ"ם : (ה) מבילה · ומ"ש מולק ומאוסר בגיל מבילה מ"ם ואיין מ"ז ומיד אסרן : (ו) סטרגה · פירוש אם יש בידו לקיל הציבור בין בגופו בין בממונו אבל אי ליכא נפקותא בו אל יעמוד במקום סכנה ש"ם מ"ם :

תקעה (א) ומתחננים · וכבכלל זה הקריאה ביחל כמו בשאר תעניות מ"ז : (ב) בשמים · אחי' אין רעב

עטרת זקנים

(ב) מותר לאכול · ולא חיישי' לאנשים שתובות באם דעתו לחזור (כן סוכח בחריא פ' מקום שנתנו וש"ק רחולין) : (ג) צריך לקבל · אע"ב דדעתו לחזור וכ"ב ליישב קושית הר"י : (ד) ולחשוכי בנים כו' ויוסף שלא שימש אסתו בשנת רעבון סות חסידות עביד ואא"ת ילוף לה מיוסף דאם איתא דליכא איסור אפילו בדקיים פריה ורביה אין מקום לסדת חסידות לבחרשוך בנים (מורי בב"ח) :

יד אפרים

תקעה בסב"א פ"ק א') גם שב' ספור קשה דבסימן פ' עסק כו' עיין בב"י שם שכתב דבני ספור שפסק בח"ל מלינה דל"י ואם כן אין מיירך אסב"ם מפסק :

ד שם בבריי' פ מיסרת דרב יהודה שם י"ל ו מיסרת דרים לקים שם ז בריייתא שם מ בריייתא שם מ מתנם מנים כ בריייתא שם בר' יוסי ג שם פבנם ד מתנם שם י"ב פ בריייתא שם י"ב ו מיסרת דרב חסדא ובריייתא שם מסא דמקן מעשים לת סמוכאלות ז שם בפבנם ח רמב"ם בפרק ג' ע שם בפבנם (וסבי' כמו שבנמסין) :

ב מותר לאכול · ולא חיישי' לאנשים שתובות באם דעתו לחזור (כן סוכח בחריא פ' מקום שנתנו וש"ק רחולין) : (ג) צריך לקבל · אע"ב דדעתו לחזור וכ"ב ליישב קושית הר"י : (ד) ולחשוכי בנים כו' ויוסף שלא שימש אסתו בשנת רעבון סות חסידות עביד ואא"ת ילוף לה מיוסף דאם איתא דליכא איסור אפילו בדקיים פריה ורביה אין מקום לסדת חסידות לבחרשוך בנים (מורי בב"ח) :

ג הגיע · ר"ח כסליו ולא ירדו גשמים בית דין גוזרין שלשה תעניות על הצבור שני והמישי ושני וכל העם נכנסים לבתי כנסיות ומתפללים וזועקים (ב) (א) ומתחננים כדרך שעושים בכל התעניות : **ד** עברו אלו ולא נענו בית דין גוזרין עוד ג' תעניות על הציבור שני והמישי ושני ובאלו מפסיקין מלאכול **ב** מבעוד יום ואסורים בהם בעשיית מלאכה ביום ה אבל לא בלילה ואסירים ברחיצת כל הגוף בחמין לפיכך נועלין את המרחצאות ו אבל פניו ידיו ורגליו בחמין וכל גופו בצונן מותר ז ואסורים בסיכה ח אלא א"כ הוא להעביר את הזוהמא ואסורים בהם **ג** (ב) בתשמיש המטה וכן אסורים בנעילת הסנדל בעיר ומתפללין בבתי כנסיות ומתחננים כבשאר תעניות : **ד** עברו אלו (ולא נענו) ב"ד גוזרין עוד שבע תעניות על הצבור שני והמישי ושני והמישי ושני והמישי ושני וכל מה שאסור בשלשה שלפני אלו אסור אף באלו יתרין אלו

לתי' עדיין אין לשב בטולם ע' ספר' תקע"ד: ד המוברות מאכל מדלא כ' ומסתה ממס"ל בהגה ס"מ דס"ל דמוחן של מסתה אסור לסתות רק ממין דהם יכולין לקנותו בע"ם מטא"כ מאכל אלריך סכנה: ה לא בג' ראשונות · דלא תקיף רוגזיה כולי סתי ולתרוטות כיון דז' ניכנו לא מלי עוברות ומניקות למיקס בהו (רס"י) וקסה יתמנו עכ"פ ג' תעניות ול"ל כיון מת"ה להתענות כולם אין מתריכים להתענות כלל וכ"מ ממס"ל סימן תקע"ו וע' סי' תקע"ו סי"ד וס"ל אם ניכור בזרו ג' תעניות ויש לדם מלם מת"י להתענות כולם אין לריך להתענות כלל ול"ע: ו של שמחה · (כ"י תו'): ח מתענין · ולא מתריעין (כ"י): ט בד"א כו' · אפי' עוטות הגשמים אלסם אחר שבועות (כ"י רמב"ם) ממ"ם ס' קי"ז: י בח"ל · אלין לסם נשיא סיגזר עליהם: יא יאכלו וישתו · מת"ל הלל הגדול אלא בנפש מבשה וכרס מלאה ודוקא בשעת התפלה אבל קוד' התפל' ערי ולכן אלריכין ליה בפסוקי דזמרה בשחרית בשבת (תו') ומקום דשכיח שכרות אומרים הלל הגדול ואח"כ אוכלין ושותין (כ"י נמרא) ול"ל דס"ם אם לא רוב אליבו לאכלים יאמרו הלל הגדול קודם אכילה: יב הלל הגדול · הם כ"ן כי לשולם אסדו · ואותמין מודים אמנו על כל מעם וכו' כמ"ם סי' רכ"ח (הרי"ן) והר"ן כתב דשוב מ"ל כל יחיד לבדך וכתבו בפסקי תו' דים להתחיל שיר המעלות הגה ברכו וגו' המומדי' בבית ה' בלילות(*) מפני שמירה הגשמים בלילות ואומר מעלה נשאים מקלם אחרן וגו': יג שלאחר תעניתם לא · דלא נמנו מכח התעני' רק מסמיא דלמימו עלייהו: יד א"א הלל . דזה לא מקרי התפלה להתענות ע' סי' תקס"ה:

תקעו כתב הרמב"ם מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בתלולות עכ"ל שלא תבוא בגלמר והרשותה בתלולות וגו' ומד"ם להתענות וכו' ומריעים בתלולות בלבד בגבולין וכתב הרמ"ם וסמוור דדברי הרשב"א לו סופר לו תלולות עכ"ל ואני המה למה אין אנו מוהגין לתקוע בעת צרה ותע"ם שאין ת"ל בבבל מ"מ שלא מדאוריתא מצוה לתקוע בלא תענית: א דבר בא"י . דכיון דנבירה לוקה שמתה לכ"ם וסוריא אינה בכלל ת"י דכיבוס יחיד לא סמיה כיבוס המ"ם בי"ד סי' קנ"ח ס"ח: ב ולא במקצתה · דהא אוכא נבירה ג"כ דאינה לוקה: האידנא אין מתענין כלל בשעת הדבר המגיפה הוא בשאינו אוכל ושותה קולט מ"ו שיטי סאוור ועיין בי"ד סוף סימן שע"ד: על

ומקום יום שני עיין שם ומביאו בריי : בש"ע סעיף י"א · ואמרו שלא הגדול ובתב בר"ו שנשמ"ק ירושלים תוב"ב שנת ק"ן ירדו לשם נשמים אחר תענית והכליתו ואמרו הלל הגדול ועיין בסדר סאדר ח"ב בתחב ואין רשותיו מבריאות והעיקר שלם ירדו אחר תענית דמשלימי אין אומרים הלל כו' ועיין ברשב"א תענית ל"ו וכן דעת מהר"י ואני שעשה מעשה בחוכרון בשנתו אחר תענית שלא לאמר הלל וכן כתב בשלטיו רבם ע"ם ועיין לשיל סימן תקס"ו סעיף קטן ז' נאמל מנרסם שבגיא מחבו' כ"ם שלריכים מעשה בירושלים כו' והעיקר הדברים שלא בתקומה דהם ענין אמירת הלל הגדול לשם שאין לו מקום שם כי אם כאן בתענית נשמים וע"ז כתב כן בס"ם וכמ"ם מעם בגר"ו :

תקעו(ב) הדבר. שבס"ם ועיין בר"י כ' נ"ב בשם מהר"מ בן חביב בתשובה כת"י שבתב שאינה אין נוהגים תענית לבוד של הדבר וכן אמרו מעם מהר"י ז"ל וכן יש סברא בתלמוד דף כ"ב ע"ם : לוקעים

ראי מסמס שם ס"ו כ מהגה שם ר"ב ל בריישא שם ס"ד ס ל"י מהגהות פירוש רש"י ב שם מרש' ה בפר' רמב"ם בפ"ג ס בריישא ל"ד וכלוקיטתא דלל אחר שם ס רמב"ם ומה"ג מרירבלמו ל שם בגמרא בשמרת הר"יסורים בחלוה ובגרייתא ק מהגה ומגהות שם ל"ב ר ומב"ם שם בריישא שם ל"ד ק שם בפתגם ח ירו ל רמב"ם שם ג שם בפתגם ("וסוף סוכנים יום (אחר תקופת תימן) ד רמב"ם שם ס שם בפתגם ו ירו' ומכילתא מר"ף ורא"ם ומרמב"ם שם ו מהגה שם ל"ח ח לוקיטתא דרב נתן שם וכפי' ולאמון שבתם ול"ב בשוקים ע בריישא שם ס מהגה ומגה'ומרי"ם ק שם בפתגם ל מרמב"ם בפרק כ' מה"ת ומגה מעלר מירו' ומש מלחם מן בגמרא שלו ח כן פנים מב"י ג רמב"ם שם מפת בשמואל אין תענית לנוד בנבל ם בריישא שם כ"ם ובתמנים ע מהגה שם ל"ם ומר"ח ע מהגה בפתגם ל"ג ל מרבב"ח בפתגם ("ע"ל מי' ח"ם) ק שם בפתגם ח ל' רמב"ם בפרק כ' מהגה ומגה ומרמ"ם ל"ע ב שם בפתגם וכת"ן ג בריישא שם כ"ב ד שם בפתגם ם בריישא שם כ"ח ו רמב"ם בפ"ב מל' מהגה ומגן מלחם בפ"ח ל"ח חבמה ובגרים בגרי חבמה בגרים לבד מהגה ומו' ח"ל מהגה' דאמר בחורים לא וקנים ומש מרין לאיר ו שובת דרב נתן מהגה דבגרים לוקה שמתה לא כל בכן ח שובת המגה שם ע שובת דרב ומגה שם ו פוס' ומר"ן לבגרא לשמה ב מהגה שם ל"ח ל בריישא שם ב' :

שמתריעין בהם בשופר על הברכות שמוסיפין בהם ומתפללים ברחוב העי' ומורידין זקן להוכיחם ומוסיפין שש ברכות בתפלת שחרית ובתפלת המנחה ונועלים את החניות ובשני לעת ערב פותחין מעט (תוהן חניות המוכרות מאכלים ומיתה) (כ"י בשם רש"ן) כדי שיצאו לקנות לסעודת הלילה ובחמישי פותחין כל היום הניות ד המוכרות מפני כבוד השבת ; ואם יש לחנות שני פתחים פותח אחד

ונועל אחד ואם יש לחנות אצטבא לפניו פותח כדרכו בחמישי ואינו חושש :

ה עוברות ומניקות מתענות אבל ה לא בג' ראשונות ולא בז' אחרונות ומיהו לא יאכלו אלא כדי קיום הולד (ומסור לבן לסמיר לתענות) (תבכ"ן סי' תכ"ח) :

ו אחר שנגזרו י"ג תעניות אלו אם לא נענו אין גוזרין עוד וחני מילי בשמתענים על הגשמים לפי שבשעברו אלו כבר עברו זמן הגשמים ואין בהם תועלת אבל על שאר פורעניות מתענים והולכים עד שיענו :

ז כשמתענים על הגשמים ועברו י"ג תעניות אלו ולא נענו ממעטין במשא ומתן ובבנין ו של שמחה (אמ"כ כותלו מסיח ליפול) (פור) ז ומעטין (ד) באירוסין ונישואין ; אלא א"כ אם לא קיים מצות פריה ורביה וממעטים בשאילת שלום בין אדם לחבירו ותלמידי חכמים לא ישאלו שלום אלא כגזופין וכמנודים למקום ; ועם הארץ שנתן להם שלום משיבין לו בשפה רפה וכובד ראש ; ותלמידי חכמים לבדם הוזרים ; ומתענים שני וחמישי ושני עד שיהא ניסן של תקופה ; ומותרין לאכול בלילה ובמלאכה ובשאר הדברים ומפסיקים בראש חדש הנוכה ופורים ; ויצא ניסן של תקופה ; והוא כשהגיע השמש לתחלת מזל השור אין מתענין עוד

; שאין הגשמים בזמן הזה אלא סימן קללה ; הואיל ולא ירדו כל עיקר מתחילת השנה :

ח ; וכל זה הסדר כשלא ירדו גשמים כלל אבל ירדו ברביעה (סידוס הסמר סיורד לסמיים כל נמת ושבב ; סלמלמס נקרא רביעה מפני שבוכב ומעבר לת סקרקע כדכתיב כי כלמר ירד ענפם ונומר וכולידם וכלמיתם ונומר) וצמחו העשבים והתחילו ליבש הרי אלו ח מתענים וזועקים עד שירדו גשמים ח או עד שיבשו הצמחים ; וכן אם הגיע זמן הפסח או קרוב לו שהוא זמן פריחת האילנות בארץ ישראל ולא ירדו גשמים הרי אלו מתענים וזועקים עד שירדו גשמים הראויים לאילנות או עד שיעבור זמנם ; וכן אם הגיע חג הסוכות ולא ירדו גשמים הרבה כדי למלאות מהם הבורות והשיחין והמערות הרי אלו מתענים עד שירד גשם הראוי לבורות ואם אין להם מים לשתות מתענין על הגשמים בכל עת שלא יהיה להם מים לשתות ואפי' בימות החמה ; פסקו הגשמים בין גשם לגשם מ' יום בימות הגשמים הרי זה מכת בצורת ומתענים וזועקים עד שירדו גשמים או שיעבור זמנם :

ט ל במה דברים אמורים בארץ ישראל ובל הדומה לה אבל מקומות שענות הגשמים שלהם קודם שבעה עשר במרחשון או אחר זמן זה כשיגיע זמנם ולא ירדו גשמים יחידים מתענים שני וחמישי ושני ומפסיקין בראש חדש הנוכה ופורים ושוהין אח"כ כמו מ' ששת ימים אם לא ירדו גשמים בית דין גוזרין י"ג תעניות על הסדר שאמרנו :

י ; כל תענית שגוזרים הצבור י בחוצה לארץ אוכלים בהם בלילה ודינם כדין שאר תעניות שאין גוזרים על הצבור תענית בגון צום כפור אלא בארץ ישראל בלבד ובגלל המטר ובאותם עשר תעניות שהם שלשה אמצעים ושבע אחרונות :

יא ; היו מתענים על הגשמים ונענו במה ירדו ויהיו פוסקין מן התענית משיכנסו בעומק הארץ החרבה מפח ובבינונית שני טפחים ובעבודה שלשה טפחים (ומישור כמה מגריכין לילך לנכך עליהם עיין לשיל סימן רכ"ח) ; ואם התחילו לירד אחר חצות ישלימו אותו היום (וס"ל סימן תקס"ו בסוסו) ואם התחילו לירד קודם חצות ; לא ישלימו אלא יא יאכלו (ה) וישתו ויעשו יום טוב ולערב יתקבצו ויאמרו יב הלל הגדול :

יב ; אין אומרים הלל הגדול אלא כשנענו ביום תעניתם דוקא אבל אם לא נענו (ג) עד יום יג שלאחר תעניתם לא :

יג ; אם ירדו להם גשמים (ד) בליל תעניתם קודם שעלה עמוד השחר יד אין אומרים הלל הגדול :

תקעו על איזה דברים מתענין ומתריעין י' ובו ט"ז סעיפים

א ; כשם שמתענים (א) ומתריעין על הגשמים כך מתענים, על שאר הצרות בגון שבאו לערוך מלחמה עם ישראל או ליקח מידם ארץ הרי אלו מתענין ומתריעין עד שירוחמו ; וכל הערים שסביבותיהם מתענין אבל אין מתריעין אא"כ תקעו להתקבץ לעזרתם ; ואפילו לא באו אלא לעבור דרך ארצם שאין להם מלחמה עמהם אלא על אחרים ועוברים על מקום ישראל מתענין ומתריעין :

ב ד וכן על (ב) הדבר איזהו דבר עיר שיש בה ת"ק רגלי ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה הרי זה דבר יצאו ביום א' או בד' ימים אין זה דבר ; היו בה אלף ויצאו ממנה ששה מתים בג' ימים זה אחר זה הרי זה דבר יצאו ביום אחד או בארבעה אין זה דבר וכן לפי חשבון זה ; ואין הנשים והקטנים וזקנים ששבתו ממלאכה בכלל מנין אנשי המדינה לענין זה ; היה א דבר בארץ ישראל מתענין שאר גליות עליהם (ודוקא דאיכא דבר בטולם ב ולא במקלמה) (ר"ן פ"ג דתענית) ח היה דבר במדינה ושיירות הולכות ובאות ממנה למדינה אחרת שתיהן מתענות אע"פ שהן רחוקות זו מזו :

ג ; ואם היה דבר מחזירים מתענין מפני שמעיהם דומים לשל בני אדם :

ד כ וכן מתענים על המפולת שבעיר כיצד הרי שרבתה בעיר מפולת ל כותלים בריאים שאינן עומדין בצד הנהר הרי זה צרה

(*) עיין בירושלמי תענית סוף פ"ק וכפסחים פ"ס

שערי תשובה

באר היטב

רשב בטולם עדיין עפסרי תקע"ד : (ג) מאמל . אולי מתי' ריטולין לקטנו בע"ם לא מ"ל ע"ם : (ד) כאירוסין. פי' בתין מלרסין בלל כ"י : (ה) וישתו · ומתקום בשכיתו שברות לוטרים בלל ולא"ל לוכלין ובוטין · וס"ם אם רצו רוב לבעיבל לבלים ולמרו סלל הגדול קודם אכילה ויתחיל מעיר מסעלגת בשוחרים בגנים ב' עד סוף כ"ו כי לשלה מחמו עמ"ל ומשמרן מודים לגמנו לן על כל שיפס בס"ם סימן רכ"ח ובוכ ל"ל כל יחיד לבדך עיין מגן אברהם :

תקעו (א) ומתריעים · ומשמ אחי לשם אין אנו מוהגים לתקוע בשת לרס שלא מלחמה מנוס לתקוע בלא תענית מ"ל מיין שם : (ב) מדבר · ומלחמה אין מתענין בלל בשעת מדבר דמנוסה פוא בשאין אוכל ובוהם קולם ביטר אויר ומ"ר ס"ם שע"ר בתב שמעשם זה אין מתאבלין בשעת מדבר

תקעו(ב) הדבר. שבס"ם ועיין בר"י כ' נ"ב בשם מהר"מ בן חביב בתשובה כת"י שבתב שאינה אין נוהגים תענית לבוד של הדבר וכן אמרו מעם מהר"י ז"ל וכן יש סברא בתלמוד דף כ"ב ע"ם : לוקעים

ג על החולאים • וס"ס כשאכעבועות פירחים בת"ינוקות ומתים יש לגזור תענית וכבר הגאון מוסר"ל מעשה סליחה פ"ז ובשל"ה כתב דכל אחד יבריח בניו מן העיר בעת הזאת ואם לא עשו זאת הן חייבין בנפשותם : ד ב' בני אדם • שלאחר ומולאכם ואתכם יסיח על כל מיח אחרן : ה באגם • הוא מלא קנים ואילנות קטנים : ו ירקון • תבואה שהכשיבו פנים • שדפון • רוח שמריק הזרע מן התבואה : ז פי התנור • פי' תבואה שראויה לעשות פת כמלא פי תנור וכגמ' אבעי' להו אם ליל כניסוי התנור לו בשורות הלחם הדבוקים בפי התנור זה למעלה מזה :

צרה ומתענין ומתריעים עליה מ וכן על הרעש ועל הרוחות שהם מפילים הבנין והורגים מתענים ומתריעים עליהם :

ה נ וכן מתענים ג על (ג) החולאים כיצד הרי שירד חולי אחד לאנשים הרבה באותה העיר כגון אסברה *פירוש חולי סוגר הגרון מעגין ויסכרו מעיות תמוס) או חרחור וכיוצא בהם והיו מתים מאותו חולי הרי זה צרת צבור ומתריעין עליה תענית ומתריעין ס וכן חבוך לח הרי הוא כשחין פורח ואם פשט ברוב הצבור מתענין ומתריעין עליו אבל חבוך יבש צועקין עליו בלבד : הגה ובאלו חולאים אין צריכין שימותו בחלפם ישיח זה אחר זה כמו בדבר שהוא בת מכת שיטי חזיר אלא מתענים ומתריעים על אלו המולאים מיד (בית יוסף) :

ו פ וכן על היה רעה שנשתלחה אפילו לא הזיקה אלא נראית בלבד מתענין ומתריעין בכל מקום אפי' הרחוקים פ אבל אם אינה משולחת אינה אלא מקרה איזו היא משולחת ; נראתה בעיר ביום הרי זו משולחת נראתה בשדה ביום אם ראתה שני בני אדם ולא ברחה מפניהם הרי זו משולחת ואם היתה שדה שסמוכה (ר) לאנם וראתה ד שני בני אדם ורדפה אחריהם הרי זו משולחת לא רדפה אחריהם אינה משולחת ואם היתה ה באגם אפילו רדפה אחריהם אינה משולחת אלא אם טרפה שניהם ואכלה אחד מהם אבל אם אכלה שניהם באגם אינה משולחת מפני שזה הוא מקומה ומפני הרעבון טרפה לא מפני שהיא משולחת :

ז ק בתים הבנויים במדברות ובארצות הנשמות הואיל והם מקום גדודי חיה אם עלתה לגג ונטלה תינוק *מעריסה (פירוש מעשה קטנים הגה ערבו פרס ברזל) הרי זו משולחת ואם לא הגיע למדה זו אינה משולחת שאלו בני אדם סבנו בעצמם ובאו למקום החיות ר אבל שאר מיני רמש הארץ ורמש העוף ששולחו והזיקו כגון שלוח נחשים ועקרבים שמזיקים ואינם ממיתים ואין צריך לומר צרעים ויתושין והדומה להם אין מתענים עליהם ולא מתריעין :

ח פ וכן על ו ירקון והשדפון משהתחיל בתבואה אפילו לא התחיל אלא מקום אחד ח כמלא ז פי התנור מתענין ומתריעין (ואפילו הרחוקים) (פור) רק שיהיו ה בחותו הפרכיה (ר"ן) :

ט פ וכן על הארבה והחסיל אפילו לא נראה מהם אלא כנף אחד בכל ארץ ישראל ואפילו אינו משחית יבול הארץ מתענין ומתריעין עליהם ועל *הגובאי (פירוש מין ארבה) בכל שהוא אבל על החגב אין מתענין עליו ולא מתריעין אלא זועקין בלבד ועכשיו שאין אנו מכירין מינים הללו על כלם מתריעין :

י כ וכן על המזונות כיצד הרי שהוזלו דברים של סחורה שרוב חיי אנשי אותה העיר מהם ג כגון כלי פשתן בבבל ויין ושמן בארץ ישראל ונתמעט המשא והמתן ד עד שיצטרך התגר למכור שוה עשרה בששה הרי זו צרת צבור ומתריעין עליה פ ובשבת זועקים עליה אבל אין תוקעין עליה בשבת :

יא ו וכן על המטר כיצד הרי שרבו עליהם גשמים עד שיצרו להם הרי אלו מתפללין עליהם שאין לך צרה יתרה מזו שהבתים נופלים ונמצאו בתיהם קבריהם ובארץ ישראל אין מתפללין על רוב הגשמים מפני שהיא ארץ הרים ובתיהם בנוים באבנים ורוב הגשמים טובה להם ואין מתענים להעביר הטובה ועכשיו בצפת מצויים מפולת בתים מפני הגשמים ומתפללין עליה :

יב ז כל עיר שיש בה צרה מכל אלו אותה העיר מתענה וזועקין בתפלה ומתחננין ומתריעין בשופר עד שתעבור הצרה ט וכל סביבותיה מתענות אבל לא מתריעות אבל מבקשים עליהם רחמים ובכל מקום אין מתענין ולא זועקים ולא מתריעים בשבת ויום טוב על שום צרה חוץ מצרת המזונות שזועקים עליהם בשבת :

יג ח עיר שהקיפוה לסטים או נהר וספינה המטורפת בים אפילו פ על יחיד הנרדף מפני לסטים או רוח רעה או חולת שאר חולי שיש בו סכנת היום (ולנהר פתולה כשבת ע"ג ס"ם רפ"ה) זועקים ומתחננים בתפלות בשבת אבל אין תוקעין י אא"כ תוקעין לקב"ן העם לעזור אחיהם ולהצילם :

יד כ תעניות אלו שמתענים על הצרות אין מתענין בהם לא עוברות ולא מניקות ולא י (ה) קטנים ומותרים לאכול בלילה אע"פ שמתענים למחר חוץ מתעניות הגשמים :

טז ל צבור שהיו להם יא ב' צרות אין מבקשים רחמים אלא על (ו) אחת מהם דכתיב נצומה ונבקשה מאלהינו על זאת ואומרים אע"פ שיש בלבנו צרות רבות על צרה פלוני באנו להתפלל ואם יש להם צרת רעב וצרת דבר מבקשים רחמים על הרעב משום דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי יהיב :

טז יב מ בכל יום תענית שנוזרים על הצבור מפני הצרות ב"ד והזקנים יושבים בבית הכנסת ובודקים על מעשה אנשי העיר מאחר תפלת שחרית עד חצי היום ומסירין המכשולים של עבירות ומזהירין ודורשין ותוקרים על בעלי חמס ועבירות ומפרישין אותם ועל בעלי זרוע ומשפילין אותם וכיוצא בדברים אלו ומחצי היום ולערב רביע היום קורים בתורה ומפטירים בנביא ורביע היום האחרון מתפללין מנחה ומתריעים ומתודים (ו) וזועקים כפי כחם :

תקעז אם נתרבו הגשמים עד שמטשטשין הקרקע איך מתנהגים • ובו סעיף אחד

א פ בכל מקום אם רוב גשמים מטשטשים הקרקע א ומונעים (א) המחרישה מתריעים ומבקשים רחמים ג ואם הענין ב נחפז ואין פנאי להתריע כסדר תעניות אין נוזרין בו תענית על הצבור שאין הצבור יכולים להתענות בכל יום אלא מתריעין בכל יום ובכל תפלה ובהתרעה בפה די ואם ג היחידים רוצים להתענות רשאים הם בכך ובהתרעת הפה דהיינו ד (ב) בענינו אבינו עננו ג אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת רחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין ובמובך הגדול רחם עליהם והם עמך ונחלתך אשר הוצאת מארץ מצרים ואינם יכולים לקבל לא רוב טובה ולא רוב רעה השפעת עליהם רוב טובה אינם יכולים לקבל כעסת עליהם אינם יכולים לקבל יהי רצון שיהא ריוח בעולם וזכור רחמיך :

תקעח שכל יחיד יתענה ויתפלל על צרתו • ובו סעיף אחד

א פ כשם שהצבור מתענים ומתפללים על צרתם כך כל יחיד מתענה ומתפלל על צרתו כיצד היה חולה או תועה במדבר או חבוש בבית האסורים יש לו להתענות ולבקש רחמים בתעניתו ב ולא יתענה בשבת ומועד וחנוכה ופורים וראש חודש : בכל

באר היטב

כדבר ע"ב : (ג) סחולאים • וס"ס כשפלבעבועות פירחים בת"ינוקות ומתים יש לגזור תענית • וכבל"ש כתב דכל א' יבריח בניו מן העיר בעת הזאת ואם לא עשו זאת הן חייבין בנפשותם : (ד) לאנם • פירוש מלא קנים ואילנו' קטנים : (ה) קטנים • ונוסגין אחין גזוזים על פתוחי' פי"ת לזכר ופ"ו לנקבה סמ"ג : (ו) לחת • אבל כשיש לחם א' יכולים לסמוך לחם אין מוסין כן בזמנינו שזה עיקר הקטנים המוסר בתענית דף ס"ו : וזושקים • וכ' מ"א מאם אחי לחם לחן מוסין כן בזמנינו שזה עיקר הקטנים המוסר בתענית דף ס"ו : תקעו (א) הסחרישה *: וס"ס אם מקולקלים ובשמידון בעניין אחר מגן אברהם : (ב) בענינו • ובקרלפא מוסגים שבע"ן ובלבוד לומרים ריטוי זה בשומע תפלה כשיש הרבה בגשמים : (ג) בזמנינו שזה עיקר הקטנים המוסר בתענית דף ס"ו : (*) פר ב

שערי תשובה

תקעו בש"ע סעיף כ' נוקקים פליו בלבד כו' ע' בטור וס' סעיף י"ח וסעיף י"ב והקשה הטוגאל בתשוב' מבו"י ח"ג סי' מ"ם סי"ם דב"ק דף פ"ח דמוכח דעל מיכון לא מתריעי' אפי' בשבת (ומיין בבר"י בשם מז"ם שהרגים בזה על הסמ"ם סעיף י"ב) וס"ם מסביב הבנו"י דמוכח בטעיין שם הרב"ו ורבב"ם לא נרסו תיבת בשבת ס"ם :

מ פור בשם הרמב"ם בפ' ל' שהיו בכלל בכלל מפולת ב' ל' רמב"ם שם מבריאתא שם י"ם ם שם מבריאתא ובמרה בכא קמא פ' ע מבשר תענים י"ם ב בריאתא שם כ"ב ; לשון רמב"ם בפ"ב מסך בריאי' וכדמפרש לם שם בגמ' ק רמב"ם בפ"ב מבריאתא כ"ב וכדמפרש רב שפא כ' פור בשם רמב"ם שם מבריאי' שם י"ר ם מבגמ שם י"ם בשי' דבר מושם וכר"ש בבריאתא כ"ב ס"ם שם ל רמב"ם מבגמ' ם' ע' ובבריאתא כ"ב ב בריאתא ב' ל"ם ; מוקמתא דר' יוחנן שם ד מוקמתא דרב יוסף שם ם רמב"ם שם בפ"ב ו רמב"ם שם מסך דרב ובריאתא כ"ב ז רמב"ם שם מסך דעיר שלא ירבו עליה בגשמים מבגמ י"ם בת"ק ת פור בשם רמב"ם שם מבגמ שם י"ם וכפ"ק ב בריאתא שם כ"ב וכבי' מר"ן י' פ' ; בלא בשא מ"ק אר' מר' ויבי בשא בשא ר"ל רמב"ם בפ"ל ובשב פ"ם שופו מוכרת מן בגמ"ל ומוסכם מן פשוסקים ל רמב"ם שם מעוכדת דרב שמואל בר נחמני שם ת' ם לשון בר"מב"ם פ"ל מעיסלת דאמרי י"ב ל לשון מר"ם בר לגמ מבריאתא מעמיד כ"ב ב שם בפרמב"ן בשם רבותא ג שם מוכלבא מתמלמא ר' ישמעאל בן אלישע כ"ב • ובל מוכ מסמגל ל פור בשם רמב"ם בפ"ל בשם בתב ר"ם פמ"ם שאין לו סברא מן בגמ' דברים נראין שם מדרבי מתמו' לחמם בדברי בשם לתמו ב מבריאתא דיחידים מעמיקים לרבי מרבים :

יד אפרים

תקעו (בש"ע סעיף י"ד) ומוסרים לגמול בלילה ר"ל אפילו כל אדם מוחרים לגמול בלילה מלבד מעמיד ומ"ל לאסטיק מנעוד יום (במא"א ס"ק ה') בלגם מוא ס"ם ו"ל לגמם ומזיין בל מ"ם קודם שמוסיס לגמם :

תקעט **א** לרחובה של עיר · כדי להתכנות בפרהסיא ח"נ מפוס גלות (גמ') וח"כ במקום אחר יכולין להתפלל כרחוב מפני הא"י יתפללו בבית כנסת הסמוך ואע"ג דאיתא בגמ' דגלו מבי כנסתא לבי כנסתא לאו דוקא אלא ס"ה בית אחר דלא גרע מרחוב אלא דקרי ליה בי כנסתא מבאותה הכנסת נעשה נס כ": **ב** בשקים · לומר הרי אנו חטוטים לפניך כבהמה וסירס"ו שקים הם מעבר בהמה מגולה של מזיס מכיל ע"ל דלא בת אלא לגרש דשתה שק ס"ם כמ"ם כתוס' בשבת דף כ"ו אבל בלמות יכולים להתנפות אף בשאר שקים דמ"מ נמשל בהמות נמנו

תקעט סדר תפלות באלו התעניות · ובו ג"ם

א ס בכל יום משבעה תעניות אחרונות של נשמים מתפללין על סדר זה מוציאין את התבה **א** (א) לרחובה של עיר וכל העם מתקבצים ג ומתבסים **ב** (ב) בשקים ונותנים **ג** אפר מקלה (פירוש אפר של דגר המבערך לאמוקי אפר בשלמת מנם הוא נקרא אפר) על גבי התבה ג ועל גבי ספר תורה כדי להגדיל הבכיה ולהכניע לבם **ד** ואחר מן העם נוטל האפר ונותן בראש **ה** הנשיא ובראש אב בית דין ד במקום הנחת תפילין כדי שיכלמו וישובו וכל אחד ואחר נוטל ונותן בראשו ואחר כך מעמידים ביניהם זקן חכם והם יושבים ס לא היה שם זקן חכם מעמידים חכם לא היה שם לא זקן ולא חכם מעמידים אדם של צורה ו ואומר לפניהם דברי כבושים (פירוש מוכנים ומשוקדין הלכנות לתפוקה) אחינו לא שק ולא תענית נורמים אלא תשובה ומעשים טובים שכן מצינו שלא נאמר באנשי נינוה וירא אלהים את שקם ואת תעניתם אלא וירא אלהים את מעשיהם ובקבלה הוא אומר קרעו לבבכם ואל בגדיכם ומוסיף בענייניים אלו כפי כחו עד שיכניע לבם וישובו תשובה גמורה **ו** ואחר שנומר זה דברי כבושים ז עומדים בתפלה ומעמידים שליח צבור הראוי להתפלל בתעניות אלו ואם היה אותו שאומר דברי כבושים ראוי להתפלל מתפלל ואם לאו מורידין אחר ומי הוא הראוי להתפלל בתעניות אלו איש שהוא **ז** רגיל בתפלה ח ורגיל לקרות בתורה נביאים וכתובים **ח** ומטופל ואין לו ויש לו יגיעה בשדה ט ולא יהיה בבניו ובני ביתו וכל קרוביו והנלוים אליו בעל עבירה אלא יהיה ביתו ריקן מן העבירות ולא יצא עליו שם רע בילדותו שפל ברך **ט** ומרוצה לעם ויש לו י נעימה וקולו ערב ואם היה זקן עם כל המדות האלו הרי זה מפואר

ואם אינו זקן הואיל ויש בו כל המדות האלו יתפלל:

ב כ סדר התפלה ושש ברכות שהוא מוסיף והקיעות שהוא תוקע מבואר יפה בטור בסימן זה:

ג ל שבע תעניות האלו אחר (ג) שמתפללים יוצאים כל העם לבית הקברות ובוכים ומתחננים שם מ כלומר הרי אתם כאלו אם לא תשובו מדרככם **יא** (ולפי זה אם אין קברי ישראל סולמים על קברי (ד) מהים: (נמרא):

תקפ ימים שמתענים בהם · ובו ג' סעיפים

א ס אלו הימים שאירעו בהם צרות לאבותינו (א) וראוי להתענות ואע"פ שמקצתן בראש חדש יש מי שאומר נ שיתענו נ: (ומוב מלא לסמלים כראש חדש):

ב באחד בניסן מתו בני אהרן · בעשרה בו מתה מרים ונסתלק האבר · בכ"ו בו מת יהושע בן נון · בעשרה באייר מת עלי הכהן ושני בניו ונשבה ארון ה' **א** (ב) בכ"ח בו מת שמואל הנביא · בכ"ג בסיון בטלו הבכורים מלעלות לירושלים בימי ירבעם בן נבט בכ"ח בו נהרג רשב"ג ורבי ישמעאל ור"ח סגן הכהנים בכ"ז בו נשרף רבי חנניא בן תרדיון וספר תורה עמו: בא' באב מת אהרן הכהן · בי"ח בו כבה נר מערבי בימי אחז נ ביז"ח באלול **ב** מתו (ג) מוציאי דיבת הארץ · בה' בתשרי מתו עשרים איש מישראל ונחבש רבי עקיבא · בז' בו נגזרה גזרה על אבותינו שימותו בחרב וברעב ובדבר **ג** נתפנו מעשה העגל **ד** (ד) בו' במרחשון עורו עיני צדקיהו ושחטו בניו לעיניו **ה** (ה) בכ"ח בבסליו שרף יהויקים המגילה שכתב ברוך מפי ירמיהו בשמונה בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך והיה חשך בעולם שלשה ימים (א) **ז** בט' בו **ו** (ו) לא נודע איזו היא הצרה שאירע בו **ז** (ו) בה' בשבט מתו הזקנים שהיו בימי יהושע · בכ"ג בו נתקבצו כל ישראל על שבט בנימין על ענין פלגש בגבעה **ח** בז' (ה) באדר מת משה רבינו ע"ה · בט' בו נחלקו בית שמאי ובית הלל:

ג ס יש מי שאומר שגזרו שיהיו מתענין **ט** בכל שני וחמישי על חורבן (ט) הבית ועל התורה שנשרפה

תקפ (א) בט' בו לא נודע כו' · תימה גדולה הא איתא בסליחות של י"ז בטבת דבמ' בו מת עזרא הסופר וע"ש רב:

א ס בכל יום משבעה תעניות אחרונות של נשמים מתפללין על סדר זה מוציאין את התבה **א** (א) לרחובה של עיר וכל העם מתקבצים ג ומתבסים **ב** (ב) בשקים ונותנים **ג** אפר מקלה (פירוש אפר של דגר המבערך לאמוקי אפר בשלמת מנם הוא נקרא אפר) על גבי התבה ג ועל גבי ספר תורה כדי להגדיל הבכיה ולהכניע לבם **ד** ואחר מן העם נוטל האפר ונותן בראש **ה** הנשיא ובראש אב בית דין ד במקום הנחת תפילין כדי שיכלמו וישובו וכל אחד ואחר נוטל ונותן בראשו ואחר כך מעמידים ביניהם זקן חכם והם יושבים ס לא היה שם זקן חכם מעמידים חכם לא היה שם לא זקן ולא חכם מעמידים אדם של צורה ו ואומר לפניהם דברי כבושים (פירוש מוכנים ומשוקדין הלכנות לתפוקה) אחינו לא שק ולא תענית נורמים אלא תשובה ומעשים טובים שכן מצינו שלא נאמר באנשי נינוה וירא אלהים את שקם ואת תעניתם אלא וירא אלהים את מעשיהם ובקבלה הוא אומר קרעו לבבכם ואל בגדיכם ומוסיף בענייניים אלו כפי כחו עד שיכניע לבם וישובו תשובה גמורה **ו** ואחר שנומר זה דברי כבושים ז עומדים בתפלה ומעמידים שליח צבור הראוי להתפלל בתעניות אלו ואם היה אותו שאומר דברי כבושים ראוי להתפלל מתפלל ואם לאו מורידין אחר ומי הוא הראוי להתפלל בתעניות אלו איש שהוא **ז** רגיל בתפלה ח ורגיל לקרות בתורה נביאים וכתובים **ח** ומטופל ואין לו ויש לו יגיעה בשדה ט ולא יהיה בבניו ובני ביתו וכל קרוביו והנלוים אליו בעל עבירה אלא יהיה ביתו ריקן מן העבירות ולא יצא עליו שם רע בילדותו שפל ברך **ט** ומרוצה לעם ויש לו י נעימה וקולו ערב ואם היה זקן עם כל המדות האלו הרי זה מפואר

ואם אינו זקן הואיל ויש בו כל המדות האלו יתפלל:

ב כ סדר התפלה ושש ברכות שהוא מוסיף והקיעות שהוא תוקע מבואר יפה בטור בסימן זה:

ג ל שבע תעניות האלו אחר (ג) שמתפללים יוצאים כל העם לבית הקברות ובוכים ומתחננים שם מ כלומר הרי אתם כאלו אם לא תשובו מדרככם **יא** (ולפי זה אם אין קברי ישראל סולמים על קברי (ד) מהים: (נמרא):

תקפ ימים שמתענים בהם · ובו ג' סעיפים

א ס אלו הימים שאירעו בהם צרות לאבותינו (א) וראוי להתענות ואע"פ שמקצתן בראש חדש יש מי שאומר נ שיתענו נ: (ומוב מלא לסמלים כראש חדש):

ב באחד בניסן מתו בני אהרן · בעשרה בו מתה מרים ונסתלק האבר · בכ"ו בו מת יהושע בן נון · בעשרה באייר מת עלי הכהן ושני בניו ונשבה ארון ה' **א** (ב) בכ"ח בו מת שמואל הנביא · בכ"ג בסיון בטלו הבכורים מלעלות לירושלים בימי ירבעם בן נבט בכ"ח בו נהרג רשב"ג ורבי ישמעאל ור"ח סגן הכהנים בכ"ז בו נשרף רבי חנניא בן תרדיון וספר תורה עמו: בא' באב מת אהרן הכהן · בי"ח בו כבה נר מערבי בימי אחז נ ביז"ח באלול **ב** מתו (ג) מוציאי דיבת הארץ · בה' בתשרי מתו עשרים איש מישראל ונחבש רבי עקיבא · בז' בו נגזרה גזרה על אבותינו שימותו בחרב וברעב ובדבר **ג** נתפנו מעשה העגל **ד** (ד) בו' במרחשון עורו עיני צדקיהו ושחטו בניו לעיניו **ה** (ה) בכ"ח בבסליו שרף יהויקים המגילה שכתב ברוך מפי ירמיהו בשמונה בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך והיה חשך בעולם שלשה ימים (א) **ז** בט' בו **ו** (ו) לא נודע איזו היא הצרה שאירע בו **ז** (ו) בה' בשבט מתו הזקנים שהיו בימי יהושע · בכ"ג בו נתקבצו כל ישראל על שבט בנימין על ענין פלגש בגבעה **ח** בז' (ה) באדר מת משה רבינו ע"ה · בט' בו נחלקו בית שמאי ובית הלל:

ג ס יש מי שאומר שגזרו שיהיו מתענין **ט** בכל שני וחמישי על חורבן (ט) הבית ועל התורה שנשרפה

יד אפרים

תקפ (בסמ"א סק"ם) וכן כתב בתוס' ורס"י סוף ס' י"ם דכתב כו' עיין בס"ם מולין סוף פרק לאחו ואת כתו ובא"ר בים סי' קל"ד ופ"ם בס"ם ובס"ל דדינו בסמ' לא סיו נזמרין בנולם גרלה לי לפי מנהג דעתי על מי מם מכתבו מסוכסת כמגילם רק ר"ל ע"ב ד"ם יוכלו כו' עיין סם דמבואר דכמוכר בתלנות בסיר נמסרין לף בגילם ועיין בנמנם ומקב מלנות כדם מסכיל דבני מיס"ם דמולין ובמב ס"ו סמם מסדמיק לפת מסם לבמנם אלין לוכלין בסר לאחר מסנים ויל דקם בקקים מנים ומנים בקקים קנקן ובקרנים בגילם מולך לאחר מיום:

שערי תשובה

תקעט (א) מוציאין את התיבה כו' עיין בס"ח כ"ג מ"ם מסורם שאין לוכיח ס"ח לבס"ק בשת נרס שמחמת שאין נקיאין בחסרות ויתרות יש לאות מיסמו קלקול בס"ם בוסר מסמם מ' עבו כן וכו' בס"ח מסר ואו מן מוסמת ומסמנו מוכנו נדול ע"ם ועיין בבר"י סי' קל"ם בס"כ בנם נדולים אלין לנמנות כן וב"ם בספרי אפרים מער מ' סעיף מ"ם דלקם אקרין בס"ח בסיים וסיים מוחזקת בנסרות אין לוכיחם לנס"ק ס"ם ובנסחמי מערים מ"ם בוס:

תקפ (ט) מוכן · מנכס"ם ומ"ם מוסנר' לתחנות ר' סיון ע' בחנ"ח לעיל סי' תקס"ח מבתב מס"ח מל כ' סיון בס"ם ומי' בריים ולוקן הרב מילנו על המסודה מלא ימנח מי מילך בגילם מחמת דבלח"ם מחוייבים להמלים אף בס"ם ומקרוב מחחילו קנת לנקל בס"ם מנא לנמנים ולכן נרשם מאף אם יש מערב מחמנימין בחבל בס"ם אין לקרות ויחל בחנמה מ"ב דלעיל סימן תק"נ בתב בחבל יו"ד בסכת בס"ם קירין ויחל אף בחנמה מייב ביו"ד בסכת מבוא תענית בנוע מנמ"ב בוס כיון סים מקילין סיו' מלא לנמנים אין לקרות ויחל ומ"ם נרמה דבסיר יכול לומר מנינו בחנמ"ל סי' תק"נ כיד אמרי' מם לנמין יו"ד בסכת דלעמן מנהו אין נרמה לחלק כ"כ כיון בבחמת יש כאן יו"ד מחחנני' ומבלומ' וכ' בנ"ר סי' תקס"ו מכתב בבם מי' מכבמת תי"ב סיים כ' סיון ביום ב' מבוא חענים מנזרו ר' מרלות וקבשיטו לדורות וסורו לנמנם לקרות ויחל אף מבנחמרים ולזוקא בזס:

תקעט (א) מוציאין את התיבה · מפני דכתוב מפני הא"י יתפללו בבית מדרשם: (ב) בשקים · לתפלה על הגדיסם מגן אברהם מיין בס: (ג) מתפללים · עיין בלבוש מתחנונים שרחלי לאמרים בשמת מעורת מגמנים: (ד) בוסים · לפי נוסח אלנו אתחנים בקנות בשבר לאם מנמם ובלב יום מכשיריים לנוך דוקא קברי ישראל ומפ"ם בס"ם מקב"ם:

תקפ (א) ולאלו · עיין מגן אברהם מנמנם דמנמם דמי מתינו רגיל לתחנות מנמנים אף אתינם לו אינם בס"ם ולאלם לתחנות בראם מנם מנמן מ לנמנ לאיסור כיון בנמ לנמנ בו לאיסור תענית מיין בס · ועיין סוף סימן תקס"ח ס"ק ס"ו · ומסוקן מקב"ב: (ב) בס"ח · בס"ם בס"ם: (ג) מתפלל · בס"ם ומכלנו ומכ"ב נרסינן בנמנם בלנל מנו מנינלו ומו ומ"ם בס": (ד) בו · בס"ם ומכלנו ומ"ב נרסי' בנמנם בתמנן מנינו ומו': (ה) בס"ח · בס"ח בחב בנמנם בכנלו · ומס"ב בחב בנמנם · ומכלנו בחב בנמנם ומחב ומחב מ"ם דלף מתחמיל לתחנות בכנלן לא יתנום בחנמנם: (ו) לא נודע · ומכליחות מלנו לי' בנמ מנינ מסוכר: (ז) בס' · בס"ם נרסי' בחנמנם בנמנ: (ח) בו' בחדר · ומס בסיומר מתנים בחדר לחנון מכרי"ל סימן ל"ח ומן בחב בנמנם"ב מנם מ"ם מנינלין סיו' מלא לנמנים אין לקרות ויחל ומ"ם נרמה דבסיר יכול לומר מנינו בחנמ"ל סי' תק"נ כיד אמרי' מם לנמין יו"ד בנמנת דלעמן מנהו אין נרמה לחלק כ"כ כיון בבחמת יש כאן יו"ד מחחנני' ומבלומ' וכ' בנ"ר סי' תקס"ו מכתב בבם מי' מכבמת תי"ב סיים כ' סיון ביום ב' מבוא חענים מנזרו ר' מרלות וקבשיטו לדורות וסורו לנמנם לקרות ויחל אף מבנחמרים ולזוקא בזס:

באר היטב

תקעט (א) לרחובה · ואם אין יכולים להתפלל בחוצה מפני הא"י יתפללו בבית מדרשם: (ב) בשקים · לתפלה על הגדיסם מגן אברהם מיין בס: (ג) מתפללים · עיין בלבוש מתחנונים שרחלי לאמרים בשמת מעורת מגמנים: (ד) בוסים · לפי נוסח אלנו אתחנים בקנות בשבר לאם מנמם ובלב יום מכשיריים לנוך דוקא קברי ישראל ומפ"ם בס"ם מקב"ם:

תקפ (א) ולאלו · עיין מגן אברהם מנמנם דמנמם דמי מתינו רגיל לתחנות מנמנים אף אתינם לו אינם בס"ם ולאלם לתחנות בראם מנם מנמן מ לנמנ לאיסור כיון בנמ לנמנ בו לאיסור תענית מיין בס · ועיין סוף סימן תקס"ח ס"ק ס"ו · ומסוקן מקב"ב: (ב) בס"ח · בס"ם בס"ם: (ג) מתפלל · בס"ם ומכלנו ומכ"ב נרסינן בנמנם בלנל מנו מנינלו ומו ומ"ם בס": (ד) בו · בס"ם ומכלנו ומ"ב נרסי' בנמנם בתמנן מנינו ומו': (ה) בס"ח · בס"ח בחב בנמנם בכנלו · ומס"ב בחב בנמנם ומחב ומחב מ"ם דלף מתחמיל לתחנות בכנלן לא יתנום בחנמנם: (ו) לא נודע · ומכליחות מלנו לי' בנמ מנינ מסוכר: (ז) בס' · בס"ם נרסי' בחנמנם בנמנ: (ח) בו' בחדר · ומס בסיומר מתנים בחדר לחנון מכרי"ל סימן ל"ח ומן בחב בנמנם"ב מנם מ"ם מנינלין סיו' מלא לנמנים אין לקרות ויחל ומ"ם נרמה דבסיר יכול לומר מנינו בחנמ"ל סי' תק"נ כיד אמרי' מם לנמין יו"ד בנמנת דלעמן מנהו אין נרמה לחלק כ"כ כיון בבחמת יש כאן יו"ד מחחנני' ומבלומ' וכ' בנ"ר סי' תקס"ו מכתב בבם מי' מכבמת תי"ב סיים כ' סיון ביום ב' מבוא חענים מנזרו ר' מרלות וקבשיטו לדורות וסורו לנמנם לקרות ויחל אף מבנחמרים ולזוקא בזס:

נפשות היו דינן ביום וגומרין בלילה׳ שכ"ל-וכ"ע שם"ס הוא וכ"ל שדיני ממונות דנין בו׳ דהא דיני נפשות לא היו גומרין בלילה וס"ל דהקב"ה דקאף דיני ממונו׳ אם יפסיד האדם אז ירויח ונראה מדברי שם"ל הטעם שמתענין בב׳ וה׳ מפני שהם ימי דין • ותימה דהיכא דמיכא דמיזא ואדרבה ק"ל אדם נדון בכל יום ומה שמתענין בהם היינו מפנו שהם ימי דלון כמ"ש סי׳ קל"ד וכ"כ התו׳ וכמ"י ספי"ח דסכת והתו׳ בתוספות דף ג׳ לכן אין שום להתענות בלילה שהרי הם דבכר שנה היום • וכ"ל מי שאינו יכול להתענות עכ"פ יתפלל בב׳ וה׳ על דברים הללו: **ואיתא** בכתבים שלאחר לכל כר ישראל לבכות על שריפת התורה המקום יחזירה לנו במהרה בימינו • כתב התינא ביום הששי שלשה הקת נהגו יחידים להתענות שבאותו היום נשרפו עשרים קרומות מלאים ספרים בגרסה ולא קבעו אותו בימי המדם מפני שמתוך שאלת הנוס׳ מודע להם שיום הספרה נורם בימי מורסי שנכתב בשנקם בפעלות שבגזרה היא לכן י"ח נזכר ולכת ט"ו בנקיבה ואח"כ ראיתי במנ"ח מ׳ תקפ"ו הביאו בם"ל שיל שבן מוסני׳ שתין נזדי׳ על שתוחי׳ מי"ח כו׳ וביאלו בא"ר ר"ב ומה שקבעוהו בב׳ פיון אע"פ שהיה עת לדם תוקפה מי הנים וגם אח"כ לפי בבמני׳ קרמונים בעת התקנ"ת היה ג"כ עת לדם נשקב ביום זה כמ"ש בהליות וגם בסוף הכם יבודם בתוך הנעתו רוב הגזירה שהיתה לא אחר כתב זכרון בספר הנאון בעל ס"ך ז"ל וכם כתב בתרו ביום זה שלינו חל בשבת ע"ש:

שנשרפה ועל (ו) חילול השם ולעתיד לבא יהפכם ה׳ לששון ולשמחה:

באר היטב

סתורם מפני שמסוף שלא מלוה עדש לכם ביום כפרכם נורם גזירת הכורם אלא תוקת כתורם מהרגמינן דא גזירת תוריסא • גם בשבת ת"ם נתרבו מי קפילות גדולות בתוכו ביום • גם מיבנין לשתענות ב׳ כביון בכל מלכות פולין • פשם אחת לוקש מנהגים ג׳ לא הום אחבר לראות מלכנה בתרדוכה ולקרבם מתמת הבים ימי משונן ומרבל וגזר רב ה׳ הענים • וכתב בשאוכה שבו׳ ושיבר מ"ב סימן ו׳ שאין לו של מם לסמוך לפעריים אם פליבור בתענים ע"ם: (ו) חילול בשם • ומי שאינו יכול להתענות עכ"פ יתפלל על דברים הללו ויש מתענין מכבר ויין בגילוה שלפניהם ונקון שאוכלים קודם מלילה ה"ל להתחיל אם לא שקבלו על שם לתכבו בלילה אחר שבבי׳ שרבים מ"א ע"ם ושמ"ל בסימן קל"ד ס"ק ב׳:

באר הגולה

ה שבר בשם בב מיי וכן סוא מנהג בפרדים:

עטרת זקנים

תקפא (א) מר"ח אלול • צ"ל יום אחר ר"ח כי בר"ח אין לומר סליחות ותחנונים אלא יום אחר הר"ח (ש"ת בחרים ע"ע סימן ע"ם) והתשובה בלבב שלם מועלת לכל עבירות שבתורה אמר׳ עבודת גלול׳ נ"ע ש"ר והשמש שעומרים עכ"ם בכל פעם ד׳ ימים לשני ר"ח בשום ראיתא בבורש בכל הקרבנות נאמר והקרבתם ובר"ח נאמר ועשתם׳ ש׳ נשה אדם עצמו קרבן בר"ח לחבי צריך ד׳ ימים לביקור בפני הטומן וע"י התענית יפשפש ויבקר דומא דקרבן (בזכרון משה):

יד אפרים

תקפא (בס"ו ריש סימן) אינה למידק דסא סעיר י"ל דאלגון כו׳ גם בגמרא דר"ם אינה ושון עצמו אינו נמחק כו׳ ולא יעבוד בשונה בחורם כו׳ ווס נדע מדקרי לראשון של מג ראשון של אמנון שומם כו׳ בבני תלקים הראשונים אלא ביום"כ נאמר אם אמר לגמרי אם הקודמים לפם כ"ל: (שם) מדאמר ביום פנם דוקא ל"ל דסו"ל לפכסב כי פנים יכבר כו׳ כ"ל: (שם) אם בים לו לסקב"ם לחבב כו׳ ר"ל דאם אסור כונתו שאינקב"ם אחבב אם בנים קודם זם ובלבון סמורים מם דאינו אינו ומבלם ובלאם מנכבת ובין בבב׳ ימים אם אין שונים אבני אין סכנת בסתבון ישמיל

תקפא (ב) מר"ח אלול ואילך • אבל בר"ח אין אומרים סליחות ותחנונים אלא יום אחר הר"ח (ש"ת בחרים ע"ע סימן ע"ם) והתשובה בלבב שלם מועלת לכל עבירות שבתורה אמר׳ עבודת גלול׳ נ"ע ש"ר והשמש שעומרים עכ"ם בכל פעם ד׳ ימים לשני ר"ח בשום ראיתא בבורש בכל הקרבנות נאמר והקרבתם ובר"ח נאמר ועשתם׳ ש׳ נשה אדם עצמו קרבן בר"ח לחבי צריך ד׳ ימים לביקור בפני הטומן וע"י התענית יפשפש ויבקר דומא דקרבן (בזכרון משה):

הלכות ראש השנה

תקפא דיני ימי תחנונים וערב ראש השנה • ובו ד׳ סעיפים

א ה נוהגים לקום **א** (א) באשמורת לומר סליחות ותחנונים **ב** (א) (ב) מראש חדש אלול ואילך עד יום הכפורים: הגה ומנהג בני אשכנז אינו כן אלא מראש חדש ואילך מתחילין (ג) לתקוע אחר התפלה שחרית וים מקומות שתוקעין ג"כ ערבית ושומרים באשמורת לומר (ד) סליחות ביום ה׳ שלפני ר"ה (ב) ואם חל ראש השנה ב׳ (או) ג׳ אז מתחילין

תקפא **א** באשמורת • מפני שהקב"ה שם בי"ח אלף עולמות ובסוף הלילה שם בשה"ז והוא עת רצון (הגמ"ל) ומש"ם סי׳ ה׳: **ב** מר"ח אלול ואילך • אבל בר"ח א"א סליחות ותחנונים: **כתב** הח"ם ולבוש ומ"ב ושל"ה דים להתחיל לתקוע מיום ראשון דר"ח אלול דאז הוי מ׳ יום שלפני יה"כ כמו שעלה משה בהר בראשית בטור וכן כתב מע"מ בשם מהרי"ל וכתב דהמהרים להתחיל ביום שני שעמייהו לתקוע ל׳ יום עם ב׳ ימים של ראש השנה ולי נראה דהטעם כמ"ש התו׳ בב"ק דף פ"ב בשם התנחומא דמשה עלה ביום שני דראש חודש אלול רק שעברוה לאלול דהאי שתא ואם כן אין לזה מהמנהג להתחיל ביום שני: שבוע

מתחילין

(ג) נוהגים לקום אחר חצות כדאיתא במ"ר פ׳ אמור דאם נזל א׳ גולב ומבכר עליו סגינור שלו נעשה קטינור ע"כ שפיר קאמר ראשון לתשבון עונות סמוך לתיבה לכם דדרשינן ולא גזל וא"כ מתיישב שפיר ראשון שם תחכיו אם בשפק זה שוד שם בעולמו יה"כ עוסקים בעולות סוכה ולולב ואין עוסקין עונות לכך קורא י"ש ראשון ראשון לתשבון עונות • ק"ל סוכת הדא ל"ל כל מה שזכר מענין המחילות שקודם י"כ ה"ל לתרץ בקיצור כיון שבי"כ נמחלו כל העונות הוה ראשון לתשבון עונות ביום ט"ו • אמינא כיון שאין עוסקין עונות ראשון לתקוע דגם בראשון אין שייך תשבון אם אין עוסקין עונות ובמדרש עצמו אין שם בחמת האי ואין עוסקין עונות וא"כ י"ל דה"ק אע"פ שעוסקין עונות אינם בכלל התשבון כיון שעוסקים בסוכה כו׳ אלא דקשה לפ"ז למה בחמת יהיה עדיף ההגה להמלוה של סוכה מן היום עצמו שמקיימין המצוה ועל הטור קשה שפי ממ"ש וכ"ל לתרץ אמר שהדקדק עוד במ"ש בני ימים ביומים מתעצים ומוותר להם ב׳ שלישים אמר ב׳ שלישים והלא אינו מוותר כ"א שלים א׳ דהא כבר ויתר השלים הא׳ וכן במ"ש אח"כ מוותר להם הכל קשה שפי ולגע"ד דה"פ דבשר"ם מוותר להם שלים א׳ דהיינו שאינו ממהל לגמרי אלא משבירו מן התשבון ע"ד שאמר הכתוב נם ה׳ העביר חטאתך לא תמות שפי׳ לא ממהל רק העבירו גם בגמ׳ דיומא אי׳ ושון עצמו אינו ממתן אלא דאם לא יזכו אח"כ לוותר השלים הנני הייתו מיעטו אינם מתשב גם השלים הא׳ מה שהעביר כבר והיה תלוי ועומד וכי׳ ימי תשובה נתשב גם השלים הא׳ עם הנני שנעבר בהעברה עדיין ואינם ממלים לגמרי עד שביה"כ נתשבים גם הב׳ שלישים הראשונים עם השלים האחרון וכדי שלא תטעה שבאותו שעה יהיה הכל בכלל העברה ולא מחילה לגמרי כמו בראשונים קמ"ל קרא דביום הראשון היינו ראשון לתשבון עונות כלומר שהראשונות נמחלו לגמרי לא דרך העברה ואלים וזה נדע מדקרי לראשון תשבון עונות ולא בא למעט הימים שבין יה"כ לסוכות דהם א"ל מיעוט דמסתמא כיון שהם עדודים בעלות כל היום אינם עושים עונות משא"כ בראשון שאין שם מילדא כל היום בעשיית עסק עלות אלא אדרבה אוכלים ושותים ושמחים ומייתי שם הטאים ומסרו של הש"י נבר עליו שאז אין מתעורר מה שהיה תחלה כמו שהיה בשני אלקים הראשונים עם הקודמים להם אלא בי"כ ממהל הכל לגמרי ומלא בשפיר אמר המדרש מלי דחזל אחזל כו׳ כלומר שאין כאן העברה על הראשונות אלא מחילה לגמרי ובזה מתורץ מ"ם ב"י דא"כ עד"ה הטוב כיה"כ שהרי בו מתכפר שלים כמו ביה"כ ודחק לתרץ דשלים הראשון קל להתכפר והשני קשה יותר ולפי מ"ם שכל ניחא דוחלי יש ליה"כ מעלה יתירה מלד הממילה כמ"ש וזה מפורש בפשוט כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה׳ תטהרו הוכיח בזה מעלת יה"כ עפי מכפרות הראשונות דלא היו רק דרך העברה ואלים משא"כ ביום הזה לפני ה׳ תטהרו לגמרי מהראשונות ומזה מוכח דאיכא כפרות עפי מן י"כ אלא שי"כ הוא מעולה יותר מדאמר ביום הזה דוקא ומזה מתורץ קושית הלבוש מל"ל דאיכא כפרות עפי וסיכום זה ל"ל כפתור ופרח לפע"ד: (א) מר"ח אלול • לפי דעת רש"י ותו׳ עלה משה ביום הראשון דר"ח שהוא ל׳ אב. וכ׳ רש"ל ומ"ם תוקעין ביום ראשון דאיכא דר"ח עפי׳ ומ